

วารสาร ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์

Journal of Kasetsart Educational Review

ISSN 3027-7124 (Online) | ปีที่ 40 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2568 | Volume 40 Issue 1 January – April 2025

วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์

เจ้าของ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ชาตรี ฝ้ายคำตา

รองคณบดีฝ่ายวิจัยและสร้างสรรค์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิธาสตรี ดิถียนต์

ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายเทคโนโลยีดิจิทัล

รองศาสตราจารย์ ดร.จิตตินันท์ บุญสุธิกุล

อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวรรณ จีรพัฒน์ธนธร

อาจารย์ประจำภาควิชาอาชีวศึกษา

รองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิเทพ ปิติพรเทพิน

อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์

อาจารย์ประจำภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา โสมะนันท์

อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

Professor Dr.Te-Sheng Chang

The National Dong Hwa University, Taiwan

Associate Professor Dr.Takayoshi Maki

Hiroshima University, Japan

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.บุญเรียง ขจรศิลป์

ข้าราชการเกษียณอายุราชการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร.ปรัชญนันท์ นิลสุข

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ศาสตราจารย์ ดร.อรัญญา ตัญค์มณี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.บังอร เสรีรัตน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ศาสตราจารย์ ดร.ดุขฎิ อินทรประเสริฐ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกรณ์ หลาวทอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.รัชดากร พลภักดี

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

รองศาสตราจารย์ ดร.เวชฤทธิ์ อังกะนันทพร

มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ ดร.ลือชา ลดาชาติ

มหาวิทยาลัยพะเยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิวัฒน์ ศรีสวัสดิ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรภาคย์ ไมตรีพันธ์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตปัตตานี

คณะกรรมการดำเนินงาน (Steering Committee)

รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติรี ฝ้ายคำตา	รองคณบดีฝ่ายวิจัยและสร้างสรรค์ (ที่ปรึกษา)
รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวรรณ จีรพัฒน์ธนธร	บรรณาธิการ
รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิเทพ ปิติพรเทพิน	รองบรรณาธิการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์	รองบรรณาธิการ
รองศาสตราจารย์ ดร.พร้อมพิไล บัวสุวรรณ	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภัทร ศรีผ่าน	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศธร มหาวิจิตร	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิณดา อ่อนใจเอื้อ	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนันท์ ธนารชตะภูมิ	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรียา โชติธรรม	กรรมการ
ดร.ศรินย์พร ชัยวิศิษฐ์	กรรมการ
ดร.วรัญญู ฉายาบรรณ	กรรมการ
ดร.สกล ตั้งแก้วสกุล	กรรมการ
ดร.ธนา เครือวงศ์	กรรมการ
ดร.อรปวีณ์ กุลพรเพ็ญ	กรรมการ
นายสัมฤทธิ์ สมใจ	กรรมการ
นายณพพร ภูศรีพงษ์	กรรมการ
นางสาววิภา เสริฐสันติ	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรางคณา โสมะนันท์	รองบรรณาธิการและเลขานุการ
นางธนพร ยอดขมยาน	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นางสาวสุพรรณวดี หมั่นพิทักษ์พงศ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

- วัตถุประสงค์**
1. เผยแพร่ความรู้แนวคิดทางการศึกษา ความก้าวหน้าทางวิชาการและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 2. ส่งเสริมให้นิสิต อาจารย์ นักการศึกษาให้มีส่วนร่วมในการเผยแพร่และบริการวิชาการแก่สังคม
 3. เป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประชาสัมพันธ์ความเคลื่อนไหวทางการศึกษา

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน
 ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม
 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม

บทความในวารสารนี้ เป็นทัศนะของผู้เขียนเท่านั้น
 คณะกรรมการจัดทำวารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

Journal of Kasetsart Educational Review

Publisher	Faculty of Education, Kasetsart University
Consultants	
Pattamavadi Lehmongkol	Dean, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Udomluk Koolsriroj	Associate Dean, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Porntip Chaiso	Ph.D. Associate Professor, Educational Research and Evaluation, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Editor – in - Chief	
Jittinun Boonsathirakul	Ph.D. Associate Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Associated Editors	
Oraphan Butkatunyoo	Ph.D. Associate Professor, Early Childhood Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Sutithep Siripipattanakul	Ph.D. Associate Professor, Technology of Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Sasithep Pitipomtapin	Ph.D. Associate Professor, Science Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Chatsiri Piyapimonsit	Ed.D. Assistant Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
External Editorial Board Members	
Edwin Rosenberg	Ph.D. Professor, Department of Sociology, Appalachian State University, North Carolina Governor's Advisory Council on Aging, USA
Heng – Yu Ku	Ph.D. Professor, College of Education and Behavioral Sciences, University of Northern Colorado, USA
Te-Sheng Chang	Ph.D. Professor, Department of Education and Human Potentials Development, The National Dong Hwa University, Taiwan
Takayoshi Maki	Ph.D. Associate Professor, Graduate School of Humanities and Social Sciences, Hiroshima University, Japan
Wendy S Nielsen	Ph.D. Associate Professor, Faculty of Social Science, University of Wollongong, Australia
Boonreang Kajornsini	Ph.D. Professor Emeritus, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Prachyanun Nilsook	Ph.D. Professor, Faculty of Technical Education, King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Thailand
Kanchana Boonphak	Ph.D. Associate Professor, School of Industrial Education and Technology, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Thailand
Karuntharat Boonchuaythanasi	Ph.D. Associate Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Jaroonsak Pantawisit	Ph.D. Associate Professor, Faculty of Education, Khon Kaen University, Thailand
Jessada Jearranai	Associate Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Jaithip Nasongkra	Ph.D. Associate Professor, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Thailand
Nattaporn Lawthong	Ph.D. Associate Professor, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Thailand

Nataya Pилanthanon	Ph.D. Associate Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Pragasit Sitthitikul	Ph.D. Associate Professor, Language Institute, Thammasat University, Thailand
Praweenya Suwannattachote	Ph.D. Associate Professor, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Thailand
Veerapong Malai	The Office of SMEs Promotion
Siraprapa Phruttikul	Ph.D. Associate Professor, Faculty of Education, Burapha University, Thailand
Sasilak Khayankij	Ph.D. Associate Professor, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Thailand
Siriporn Thipkong	Ph.D. Associate Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Arune Horadal	Ph.D. Associate Professor, Faculty of Education, Sukhothai Thammathirat University, Thailand
Ujsara Prasertsin	Ph.D. Associate Professor, Faculty of Education, North Bangkok University
Chanisa Tantixalem	Ph.D. Assistant Professor, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Thailand
Pasana Chularut	Ph.D. Assistant Professor, Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Thailand

Internal Editorial Board Members

Chatree Faikhamta	Ph.D. Associate Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Chanon Chuntra	Ph.D. Associate Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Chalatip Samahito	Ph.D. Associate Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Prompilai Buasuwan	Ph.D. Associate Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Manasan Hatthasak	Ph.D. Associate Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Anuchai Ramwarungkura	Ph.D. Associate Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Sombat Onsiri	Ph.D. Associate Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Nattaphon Rampai	Ph.D. Associate Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Karakada Nugkim	Associate Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Wanwisa Suebnusorn Klaijumlang	Ph.D. Assistant Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Pikun Ekwarangkoon	Ph.D. Assistant Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Warunee Lapanachokdee	Ph.D. Assistant Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Watsatree Diteeyont	Ph.D. Assistant Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Quaypon Tungthongcha	Ph.D. Assistant Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Boonlerst Ou-tayanik	Ph.D. Assistant Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Phubate Napatpittayatorn	Ph.D. Assistant Professor, Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Marid Kaewchinda	Ph.D. Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Pakamas Nantajeewarawat	Ph.D. Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand
Somkid Prabpai	Ph.D. Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand

Executive Committee and Operating Committee

Jittinun Boonsathirakul	Editor – in - Chief
Oraphan Butkatunyoo	Associate Editors
Sutitthep Siripattanakul	Associate Editors
Sasitthep Pitipornmapin	Associate Editors
Chatsiri Piyapimonsit	Associate Editors
Head of Department of Education	Executive Committee

Head of Department of Education of Psychology and Guidance	Executive Committee
Head of Department of Education of Educational Technology	Executive Committee
Head of Department of Physical Education	Executive Committee
Head of Department of Vocational Education	Executive Committee
School Director of Kasetsart University Laboratory School	Executive Committee
Center for Educational Research and Development	
Wichan Mawinthorn	Operating Committee
Tongta Somchaipeng	Operating Committee
Pongsatom Mahavijit	Operating Committee
Paweena Onjai-uea	Operating Committee
Thananun Thanarachatapoom	Operating Committee
Sareeya Chotitham	Operating Committee
Tawica Mekarkakorn	Operating Committee
Chatsiri Piyapimonsit	Operating Committee
Sasithev Pitipomtapin	Operating Committee
Sarinporn Chaivisit	Operating Committee
Waranyu Chayaban	Operating Committee
Nopporn Phusepong	Operating Committee
Sumrit Somjai	Operating Committee
Varangkana Somanandana	Operating Committee and Secretary
Tanaporn Yodchomyan	Operating Committee and Assistant Secretary
Sadubporn Songbang	Operating Committee and Assistant Secretary

Objectives;

1. to publish knowledge and educational concepts, academic progress and related research results.
2. to encourage students, lecturers, and educators to participate in publishing and providing academic services to society.
3. to be a tool for exchanging opinions and promoting educational movements.

Issue per years: 3 issues

Issue 1: January – April

Issue 2: May – August

Issue 3: September – December

Published by P.S. Print Publisher Tel: 0-2923-0469

Articles in this Journal were published based on authors' views.

Publication does not mean accepting all authors' Views.

Management Broad Member of Kasetsart Educational Review, Faculty of Education, Kasetsart University

Tel: 0-2579-8403 <https://www.tci-thaijo.org/index.php/eduku>

สารบัญ

วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ ISSN 3027-7124 (ออนไลน์) ปีที่ 40 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2568

บรรณาธิการแถลง

ประสบการณ์ความเครียดของนักเรียนโหมสคูที่มีต่อการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย:

การศึกษาเชิงคุณภาพ

จิรายุส ไม้พันธ์ และสุภลักษณ์ ลวดลาย 1

สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ด้านการอธิบายปรากฏการณ์เชิงวิทยาศาสตร์และการแปลความหมายข้อมูลโดยใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สู่การออกแบบการสอนวิทยาศาสตร์ที่ใช้บริบทของประเด็นทางสังคม

จรรย์พร ทรัพย์สิน และศิริวรรณ นัตรมณีรุ่งเจริญ 20

ปัจจัยจิตวิทยาเชิงบวกในการทำนายนการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่หารายได้ระหว่างเรียน

กวรรณ ปะญาติ ภิญญาพันธ์ เพี้ยซ้าย และชญญา ลีศัตรูพ่าย 35

การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

ทรงวุฒิ วิเปลี่ยน และจุฑามาศ แสงงาม 50

ความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้ไฮสโคปในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

กานต์พิชชา ช้างจั่น เสริมทรัพย์ วรปัญญา และปณิดา เนื่องพจนอม 65

แนวทางในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

ชาลิสา รอดวิจิตร เสริมทรัพย์ วรปัญญา และกรวุฒิ แผนพรหม 81

แนวทางการป้องกันและปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กัญญาภัทร พงษ์สุภา กรวุฒิ แผนพรหม และเฉลิมชัย หาญกล้า 99

การพัฒนาคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ดริย์รัตน์ โพธิ์เกะสังข์ พงศธร มหาวิจิตร และ ศิริรัตน์ ศรีสะอาด 115

อิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาด ยุค 6.0 ต่อความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา

พรชัย คำเชิด วรณวิศา สืบบุญธรรม คล้ายจำแลง และสุชาติ นันทะไชย 132

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนกับการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้ อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนวมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2	
จุฑามาส นิमित พร้อมพิไล บัวสุวรรณ และสุชาดา นันทะไชย	145
บทพินิจหนังสือ: ตาย-เป็น	
วรรณดี สุทธิฉินรากร	162

Index

Journal of Kasetsart Educational Review ISSN 3027-7124 (Online) Volume 40 Issue 1 January - April 2025

Editor's

Stress Experienced by Homeschooled Students on University Admission: A Qualitative Study. (English)	
Jirayus Maiphan and Supalak Luadlai	1
Scientific competence in explaining scientific phenomena and interpreting data using scientific evidence of 9th-grade students to design of science teaching activities using social issues	
Jaranporn Sapsin and Siriwan Chatmaneerungcharoen	20
Positive Psychological Capital Factors in Predicting University Adjustment Among Under Graduate Students' Earnings While Studying	
Kotchawan Payard Pinyapan Piasai and Chanya Leesattrupai	35
Needs Assessment For The Administration Of School As A Learning Community (SLC) In Primary Schools In Bangkok	
Songwut Veepion and Juthamas Saengngam	50
The Needs of Early Childhood Educational Management Based on High Scope Learning Process in the Schools under Lopburi Primary Educational Service Area Office 1	
Kanphitcha Changjun Sermsap Vorapanya and Panida Nueangphanom	65
Guidelines for Educational Resource Management in Opportunity Expansion Schools Under the Lop Buri Primary Educational Service Area Office 1	
Chalisa Rodwijit Sermsap Vorapanya and Kornwut Phanphrom	81
Prevention Guidelines and Factors Affecting Burnout Syndrome of School Administrators under the Office of the Basic Education Commission	
Kanyaphat Pongsupa Kornwut Phanphrom and Chalermchai Hankla	99
Development of a Learning Resource Databank to Promote Career Literacy on Learning Areas for Lower Secondary Level Students	
Trirat Pokasang Pongsatorn Mahavijit and Sirirat Srisa-ard	115
The Influence of Marketing Mix in the 6.0 Era on the Success of Educational Institution Branding	
Pornchai Khamchoed Wanwisa Suebnusorn Klaijumlang and Suchada Nanthachai	132
Book Review: Being Mortal: Medicine and What Matters in the End	
Wandee Sutthinarakorn	162

บรรณาธิการแถลง

วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ก้าวเข้าสู่ปีที่ 40 แล้ว ซึ่งเป็นอีกหนึ่งก้าวสำคัญในการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการที่มีคุณภาพซึ่งสะท้อนถึงความเคลื่อนไหวในวงการศึกษาไทยอย่างหลากหลาย ทั้งในเชิงนโยบายการจัดการศึกษา การเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ ตลอดจนการพัฒนาทุนมนุษย์ในโลกยุคเปลี่ยนแปลง

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในฉบับนี้ ครอบคลุมประเด็นที่หลากหลาย ตั้งแต่การพัฒนาทุนทางจิตวิทยาและการปรับตัวของนิสิตนักศึกษา การศึกษาความต้องการในการจัดการศึกษาปฐมวัยโดยใช้กระบวนการไฮสโคป การยกระดับสมรรถนะด้านการอธิบายปรากฏการณ์ทางวิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา ไปจนถึงการศึกษาความเครียดของนักเรียนโหมสคูลที่เตรียมตัวเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ ยังมีการนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากร การประเมินความต้องการของโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ตลอดจนการศึกษาภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการพัฒนาและปรับปรุงระบบการศึกษาของไทยในทุกมิติ ทั้งในระดับบุคคล องค์กร และสังคมโดยรวม

วารสารฉบับนี้ยังได้เผยแพร่บทพินิจหนังสือของรองศาสตราจารย์ ดร. วรณดี สุทธินรากร นักวิชาการและนักเขียนที่ชวนให้ผู้อ่านได้คิดวิเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นสำคัญที่หลายคนไม่เคยคิดถึงมาก่อน

ขอขอบคุณคณะผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้สละเวลาให้ความเห็นและข้อเสนอแนะอันทรงคุณค่า ตลอดจนผู้เขียนบทความทุกท่านที่ร่วมกันสร้างสรรค์องค์ความรู้เพื่อพัฒนางานวิชาการด้านการศึกษาให้ก้าวหน้าอย่างมั่นคง

ด้วยความเคารพอย่างสูง

รศ.ดร.ภัทรวรรณ จีระพัฒน์ธนธร

บรรณาธิการวารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์

ประสบการณ์ความเครียดของนักเรียนโฮมสคูลที่มีต่อการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับ
มหาวิทยาลัย: การศึกษาเชิงคุณภาพ

Stress Experienced by Homeschooled Students on University Admission:
A Qualitative Study. (English)

จิรายุส ไม้พันธ์^{1*} และสุภลักษณ์ ลวดลาย²

^{1*}ผู้ประพันธ์อันดับแรก วิทยาศาสตร์บัณฑิต คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: jirayussa2@gmail.com

²ผู้ประพันธ์บรรณกิจ อาจารย์ประจำแขนงจิตวิทยาธุรกิจ คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: supalak.l@chula.ac.th

Jirayus Maiphan and Supalak Luadlai

^{1*}First Author, Bachelor Student of Faculty of Psychology, Chulalongkorn University, E-mail: jirayussa2@gmail.com

²Corresponding Author, Business Psychology Program, Faculty of Psychology, Chulalongkorn University,
E-mail: supalak.l@chula.ac.th

Received: August 28, 2024 / Revised: February 18, 2025 / Accepted: March 18, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามุมมองและลักษณะความเครียดของนักเรียนโฮมสคูลที่มีต่อการสอบเข้ามหาวิทยาลัย รวมไปถึงเจาะลึกว่าครอบครัว ตัวเตอรและกลุ่มเพื่อนสามารถช่วยสนับสนุนและลดทอนความเครียดของเด็กโฮมสคูลได้อย่างไร ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ แนวปรากฏการณ์วิทยา เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 5 คน ประกอบไปด้วยเพศชายจำนวน 2 คน และเพศหญิงจำนวน 3 คน คัดเลือกด้วยวิธีแบบเจาะจงและสโนว์บอล ผู้ให้ข้อมูลอยู่ในช่วงอายุ 20 – 23 ปี จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าด้วยรูปแบบการเรียนแบบโฮมสคูล เคยมีประสบการณ์การเตรียมตัวเพื่อการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยมาแล้วในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ให้ข้อมูลมีลักษณะความเครียดโดยรวมที่ใกล้เคียงกับนักเรียนทั่วไป หากแต่มีความเครียดที่เกิดจากความไม่เข้าใจในระบบการศึกษาแบบโฮมสคูลเพิ่มเติม มีปัจจัยแวดล้อมซึ่งมีอิทธิพลต่อความเครียดในการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ประกอบไปด้วย ปัจจัยจากเพื่อนซึ่งมีบทบาทในการเยียวยาความเครียดผ่านการให้กำลังใจ ปัจจัยจากครอบครัวซึ่งมีบทบาทในการเยียวยาความเครียดหลากหลายวิธี ปัจจัยจากตัวเตอรซึ่งมีบทบาทในการเยียวยาความเครียดผ่านการช่วยเหลือทางการศึกษา และปัจจัยจากตัวเองซึ่งมีบทบาทในการช่วยเหลือเยียวยาผ่านการทำงานอดิเรก และการเรียนโฮมสคูลทำให้มีเวลาว่างมาก และสามารถจัดตารางเวลาการเรียนและพักผ่อนของตัวเองได้ แต่ทว่าผู้ให้ข้อมูลยังขาดคนเปรียบเทียบกับทางการศึกษาเพื่อประเมินศักยภาพของตนเอง

คำสำคัญ: ความเครียด การเรียนแบบโฮมสคูล การคัดเลือกเข้าระดับมหาวิทยาลัย

Abstract

This research aims to study the perspectives and characteristics of stress experienced by homeschooled students regarding university admission. This includes exploring how family, tutors, and peers can support and reduce stress in homeschooled students. The research is a qualitative study with a phenomenological approach, collecting data through in-depth interviews. The informants consisted of 5 individuals, including 2 males and 3 females, selected through purposive and snowball sampling. The informants were aged 20-23 and had completed high school or its equivalent through homeschooling. They had also experienced preparation for university admission in the past 4 years. The data analysis revealed that the informants had overall stress levels similar to those of regular students, but with additional stress from a lack of understanding of the homeschooling education system. Environmental factors influencing stress during university admission included peer support, which played a role in alleviating stress through encouragement; family support, which helped ease stress in various ways; tutors' support, which provided help with academic assistance; and personal factors, which contributed to stress relief through hobbies. Homeschooling allowed for more free time and flexibility in scheduling study and rest periods. However, the informants lacked of comparison with their peers' academic performance, which could help assess their potential.

Keywords: Stress, Homeschooling, University Admission

Introduction

Homeschooling has become increasingly popular in Thailand (Sukrum, 2017), offering benefits such as parental control over the learning process and greater independence for homeschooled students. It can also protect against peer bullying (Pedragosa & Katenga, 2022). However, homeschooled students still face stress, especially from university admission exams (Hauck, 2024; Wilkins, 2022). Some studies, however, suggest homeschooled students experience less stress and depression compared to traditional students (Bennett, Edwards, & Ngai, 2018; Salvo, 2018). Yet, research on stress in homeschooled students, particularly in Thailand, remains limited.

Exploring this could help better support homeschooled students and inform policies to enhance their learning and potential.

Homeschooling in Thailand

Homeschooling in Thailand gained recognition in 1995 as a legitimate educational option and became legally recognized in 2004 when the government passed a law (Chansaengsee, Peungposop, & Junprasert, 2017). Homeschooling parents must then adhere to regulations set by the Ministry of Education (MOE) and report to the MOE, demonstrating that they meet national education standards (Office of the Basic Education Commission, 2019; Office of the Education Council, 2006). Homeschooling in Thailand specifically allows families to choose or create their own curriculum (Office of the Basic Education Commission, 2019), selecting from international programs or customized approaches (Office of the Education Council, 2006). Thai parents often choose homeschooling due to self-efficacy, influenced by their educational background, passion for holistic education, and access to suitable curricula (Duvall, & Delquadri, 2011; Pedragosa & Katenga, 2022). It nurtures students' potential by aligning learning with their talents and interests, fostering autonomy while preparing them for government-recognized diploma exams. Homeschooling supports both Thai and English language skills, promoting cultural heritage and global opportunities (Ren & Phongspatha, 2021). It also addresses cognitive, emotional, and physical development, offering valuable life skills and an enriching educational experience (Purwaningsih & Fauziah, 2020).

While homeschooling offers many benefits, it also presents challenges. Financially, it can be costly and may require a loss of income if parents dedicate time to teaching (Cogan & Lee, 2017). Parents face significant time and effort demands, leading to stress (Kunzman & Gaither, 2013). Homeschooled students may have limited socialization, impacting their social development (Ray, 2019). Additionally, homeschooling lacks resources and extracurricular activities available in traditional schools (Medlin, 2013), and the quality of education can vary depending on the parent's expertise (Ray, 2019). The absence of standardized credentials may also complicate higher education applications (Bennett et al., 2018; Redford, Battle, Bielick, & Grady, 2016), increasing stress, especially during university admission exams.

Stress in University Admission Exams of Homeschooled Students

Many studies highlight the stress, anxiety, and depression senior high school students face during university admission exams in Thailand (Nakprasat, 2022; Palirat & Pityaratstian, 2015; Sidharth, 2023; Somchai & Kanchanatawan, 2024; Tanakornnuwat, 2023). Homeschooled students also face unique stressors, such as uncertainty about their education's acceptance and the lack of standardized curricula and college preparation resources (Redford et al., 2016; Medlin, 2013; Ray, 2019). Moreover, high family expectations contribute to stress (Kunzman & Gaither, 2013). Additionally, homeschooling students, spending most of their time in small groups or at home, often lack key resources like structured content and support systems, which may increase stress during university admissions (Haque, 2023; Vijayakumar & Lawrence, 2021; Wen, 2023). This raises the importance of exploring the stress Thai homeschooled students face during university admission exams and how environmental factors, such as family, tutors, and peers, help alleviate it.

This study is particularly qualitative research that uses a phenomenological approach to explore and understand the stress experienced by homeschooled students during university admission exams. These insights would help parents, educators, and relevant sectors support homeschooled students in managing stress. Understanding these challenges can lead to policies that create supportive environments, promote learning, and help students reach their full potential, benefiting society.

Research Objectives

This research aims to explore the stress experienced by homeschooled students during university admissions, focusing on their perspectives and stress characteristics. It also seeks to identify factors contributing to increased stress and examine how support from family, tutors, and peers may help homeschooled students cope with stress during university admissions.

Research Conceptual Framework

This qualitative study explores the factors contributing to stress among homeschooled students during the university admission exam. It examines how family, tutors, and peers influence stress levels and provide support for stress reduction. The

study focuses on Thai homeschooled students, aged 18-25, living in Bangkok metropolitan areas, with 5 informants. Data will be collected from January 15, 2024, to April 30, 2024.

Research Method

Sampling Procedures

The researchers used purposive and snowball sampling to select five homeschooled students aged 20-23 who had completed high school via homeschooling and were preparing for university admission. Snowball sampling was used due to the small number of homeschooled students and limited accessibility. Informants were selected based on inclusion criteria (aged 18-25, completed homeschooling, actively preparing for university, and willing to discuss stress) and exclusion criteria (outside the age range, unable to speak Thai, or withdrawing from the study).

Research Tools

The interview questions were developed based on the Theory of Planned Behavior, the Transactional Model of Stress and Coping (Ajzen, 2005; Lazarus & Folkman, 1984), and the Perceived Stress Questionnaire (PSQ) (Cohen, Kamarck, & Mermelstein, 1994), adapted to explore stress and coping strategies among homeschooled students. The PSQ is a reliable and valid tool, showing strong construct, content, and criterion validity, with good internal consistency (Cronbach's alpha = 0.75 to 0.85) and test-retest reliability. The questions were also informed by research on stress related to university admissions (Kaewkaewpan, 2020; Wu, Xie, & Jiang, 2022) and reviewed by experts in qualitative research, adolescent psychology, and child development. There are twenty-three questions in the interview. The interview consists of four parts: 1) demographic information (name, gender, age, faculty, university, homeschooling duration), 2) general information about stress related to university admission exams, 3) in-depth information about stress causes and influences (e.g., "What causes stress related to university exams?"), and 4) in-depth information on coping strategies (e.g., "How do you cope with stress related to university exams?").

Data Collection

Before each data collection session, the researchers explained the study, data management procedures, and participation conditions. After the informants provided consent, a session was scheduled at their convenience. The researchers conducted the interviews at the participants' homes, lasting 1 hour and 30 minutes, and requested permission to record the audio. The interview began with introductions and demographic questions to build rapport. The researchers clarified the study's purpose and confirmed there was no compensation, only gratitude. In-depth questions followed, with follow-up questions as needed for clarification or further insight. If the informant felt uncomfortable or wished to end the interview, they could do so without explanation, and no harm would result. The researchers ensured data validity by analysing it immediately, verifying with participants for confirmation, and using data triangulation to compare findings from different sources, ensuring high reliability.

Data Analysis

The researchers used thematic analysis to analyze interview data (Christou, 2023). The process began with familiarization, where the researchers transcribed and reviewed the interview recordings to gain an overview. The next step was generating initial codes by identifying relevant sentences, words, or phrases from the data (Maguire & Delahunt, 2017). In the third step, themes were developed by grouping related codes together and discarding irrelevant ones (Christou, 2023). The fourth step involved reviewing and refining the themes to ensure they were comprehensive, consistent, and aligned with the research questions. Finally, the researchers named and defined the themes to ensure clarity and alignment with the data (Dawadi, 2020).

Results

The informants' information was as follows (see Table 1).

Table 1 The Informant's information

Informants	Information
Miss A	Ages 20, has been homeschooled for 12 years. She viewed stress related to university admission as uncontrollable thoughts about the process, and self-competition to excel, which lead to pressure and negative perfectionism.
Mr. B	Ages 22, has been homeschooled for 12 years. He saw university admission stress as a critical opportunity, with a fear of mistakes and a belief that learning method differences contribute to pressure and reduced self-esteem. He also felt this stress was pushing him toward self-reliance due to a lack of support.
Miss C	Ages, 20, has been homeschooled for 12 years. She viewed university admission stress as a singular chance to secure her desired department but experienced mistrust from outsiders toward homeschoolers during the process.
Miss D	Ages, 23, has been homeschooled for 12 years, believed admission stress is common among students, causing both physical and mental discomfort. She acknowledged its lasting impact and unpredictable nature but viewed it as a normal part of life.
Mr. E	Ages 22, has been homeschooled for 12 years, felt pressured and anxious about the admission results, believing it significantly impacted his future career and shaped both his future self and environment.

Themes, Subthemes, and Codes The researchers analyzed and organized the data into the following themes:

Theme 1–Characteristics of Stress on University Admission

Sub- Theme 1. 1– Stress from Outsiders’ Misunderstandings of Homeschooling. informants face similar stress to that of traditional students, but also deal with additional stress from outsiders’ misconceptions and skepticism about homeschooling, for example, being excluded from certain selection rounds or perceived as “privately tutored”.

Theme 2–Factors Influencing Stress on University Admission

Sub-Theme 2.1–The Role of Friends in Coping. Friends play a key role in coping with university admission stress by offering emotional support and sharing information. However, friends can also add to the stress, particularly if they succeed earlier in the admission process.

Sub-Theme 2.2–The Role of the Family in Coping. Families help reduce university admission stress by providing emotional support, offering practical assistance (such as cooking or delivering necessities), and engaging in cultural practices like praying at Buddhist temples and performing charitable acts. Moreover, most informants found their families to be the primary source of support during the admission process. However, the family can still contribute to stress, particularly through intra-family comparisons and differences in goals between informants and their parents.

Sub-Theme 2.3–I am the one who can support my students: Tutor Factors. The results indicate that tutors have some influences on coping with stress by offering academic assistance, such as providing exam or interview preparation tips, offering praise, and other forms of support. However, some informants reported that tutors did not have any effect on their stress, possibly due to learning styles that do not rely on direct tutor involvement or a mindset that perceives tutors as adhering strictly to the curriculum without offering additional support.

Sub-Theme 2.4–I’m a Survivor, I Not Gon’ Give Up...I’m Not Gon’ Stop...I’m gon’ work harder: Oneself factor. All informants reported that they have coping mechanisms for dealing with the stress of university admissions through activities such as hobbies, including watching movies, listening to music, and traveling. In addition, to engaging in hobbies, other positive mental skills such as resilience and self-efficacy contribute to coping with the stress of university admissions.

Theme 3–Effect of Homeschooling on the Stress of University Admissions

Sub-Theme 3.1–Born free to follow your heart: Duration of Homeschooling. All informants reported that one benefit of homeschooling is the flexibility it provides in managing their schedules, subjects, study durations, and pace. This autonomy reduces

stress during university admissions due to informants perceived high level of control over their academic environment.

Sub-Theme 3.2–All the Lonely People...where Do They All Belong?: Self-reliance from Homeschooling. Some informants noted that a disadvantage of homeschooling is the emphasis on self-reliance since each informant studies the choice of subjects and follows a unique path. This lack of shared experiences with peers means informants have fewer opportunities for comparison and experience limited support throughout the process. However, homeschooling also precludes comparisons with academically successful peers or those with accolades, which can help reduce stress.

Discussion

The results showed that homeschooled informants experience stress similar to traditionally schooled students but also face additional pressure from misunderstandings about homeschooling. This often leads to the need to prove their abilities, which increases stress (Crockett, Pollmann, & Olvera, 2022). Intergroup bias, such as sarcastic comments, contributed to feelings of guilt and self-blame, intensifying stress (Ruch & Proyer, 2008). Informants selected support sources based on their specific needs and the effectiveness of those sources in managing stress, emphasizing that social support must align with these needs to be effective (Cutrona, 1990). Support from family, friends, and tutors was crucial in helping informants cope with stress. These findings are explored further in the following sections.

Friends Factor. One objective of this research is to explore how friends influence stress and stress management during university admissions for homeschooled informants. Results revealed that friends play a crucial role in coping with stress by offering emotional support and sharing helpful information, such as tutor recommendations, which can reduce stress (Green, Faizi, Jalal, & Zadrán, 2021). However, friends can also indirectly increase pressure by showing enthusiasm for admission preparation, making informants feel compelled to work harder. This aligns with Festinger's (1954) theory of upward comparison, where individuals measure themselves against others for self-improvement (Diel, Hofmann, Grelle, Boecker, & Friese, 2024). Moreover, the absence of friends also led to instability in self-assessment,

increasing stress (Festinger, 1954; Kristensen, Larsen, Urke, & Danielsen, 2023). However, some informants found the lack of peer comparison beneficial, as it prevented stress from unfavorable comparisons and helped maintain confidence (Diel et al., 2024; Stangor, Jhangiani, & Tarry, 2015). In sum, friends play three main roles in the lives of homeschooled informants: 1) offering emotional support and encouragement during academic and university admission challenges (Salvo, 2018), 2) providing valuable information and advice on academic preparation and exams (Diel et al., 2024), and 3) acting as social comparison figures, motivating students to work harder and strive for success (Salvo, 2018). These roles highlight the complex impact friends have on homeschooled informants' stress levels and academic efforts. *Family Factor.* This research also explores how family influences the stress of homeschooled informants during university admissions. The results indicate that family plays a crucial role in managing stress by providing guidance and support. This supports existing literature suggesting that family can be a buffer against stress (Kaewkaewpan, 2020; Shilpa, Premakala, Kunnath, Babu, & Joseph, 2019). The homeschooling model, with its strong parental involvement, often reduces stress, aligning with Green and Hoover-Dempsey's (2007) findings on parental engagement. One informant noted that religious practices helped alleviate stress, consistent with Granqvist's religion-as-attachment model (Granqvist, Mikulincer, & Shaver, 2010). However, family can also contribute to stress, such as when informants feel jealous of successful relatives, which triggers stress, as explained by upward comparison theory (Li & Wang, 2023). Additionally, conflicting goals with parents also created stress, supporting Buelens and colleagues (2005), who found value conflicts within families increase stress levels. In summary, family members, including parents, siblings, and relatives, influence both the increase and reduction of stress in homeschooled informants during university entrance exams. Stress can rise due to high parental expectations, comparisons with successful relatives, and misunderstandings about homeschooling. However, parental involvement in exam preparation can help alleviate this stress.

Tutor Factor. According to the objective, results revealed that tutors also play a key role in helping homeschooled informants cope with stress during the university admission process by offering support such as interview advice and well-organized

lesson plans. This finding suggests that tutor support can forestall academic burnout (Hoferichter & Raufelder, 2021). Furthermore, the praise from tutors helped reduce stress, with informants viewing tutors as experienced professionals whose positive reinforcement boosts preparedness and motivation (Cameron & Pierce, 1994), ultimately lowering stress (Ern, Ziyamdeen, Zeidi, STamilselvan, & Mohan, 2019). However, some informants felt that tutors had little impact on their stress levels, possibly due to a preference for self-study or the belief that the tutor's role is primarily instructional rather than offering emotional or motivational support. It could be concluded that tutors play a supportive role in helping homeschooled informants with their studies and preparation for university admissions by providing valuable information, as well as offering acceptance and encouragement. However, tutors' role in supporting homeschooled informants is not as clearly defined as that of family and friends.

Oneself Factor. All informants reported that engaging in hobbies, such as listening to music or reading, plays a significant role in coping with stress during the university admission process. These activities help improve mood, reduce stress, and aid in further preparation. The researchers identified that engaging in hobbies reflects primary control engagement, an emotion-focused coping strategy (Thomsen Compas, Colletti, Stanger, Boyer, & Konik, 2002), followed by problem-focused management (Hryniovskyi, Khan, Srivastava, & Khan, 2023). Additionally, some informants noted that traits such as resilience, self-compassion, and self-efficacy were effective in reducing stress. It is suggested that academic self-efficacy helps individuals reinterpret challenges, leading to lower perceived stress levels (Chemers, Hu, & Garcia, 2001). In sum, key psychological factors that can help homeschooled informants reduce stress include self-resilience, emotion-focused coping strategies, self-compassion, and self-efficacy.

Research Implications.

The findings suggest several key implications (Engchun, Sungtong, & Haruthaithanasan, 2017):

1. *For Families:* Allocate resources for homeschooling, educate others to reduce misconceptions, and collaborate with children on university admissions. Families,

homeschooling networks, and Educational Service Area Offices should work together to develop curricula and establish homeschooling centers.

2. *For Peer Groups:* Friends should understand homeschooling and provide essential information and mutual support for university preparation.

3. *For Teachers/Tutors:* Teachers and tutors should offer academic support and guidance on university admissions, motivation, and encouragement. Public agencies should create channels to support continuous learning within family communities.

4. *For the Community:* Community members should understand homeschooling to reduce biases and foster a supportive environment.

5. *For National Policy:* The Thai government should raise awareness of homeschooling and clarify university admission regulations for homeschooled students. Education officers should assess the needs of homeschooling families and communicate clearly.

Limitations and Suggestions for Future Studies.

This study demonstrated important implications but also several limitations. Firstly, it used snowball sampling, which, while useful for reaching hard-to-access populations, has drawbacks such as potential bias, limited control over sample size, lack of diversity, and ethical concerns regarding privacy (Atkinson & Flint, 2001; Biernacki & Waldorf, 1981; Heckathorn, 1997; Sadler, Lee, Lim, & Fullerton, 2010). For future research, convenience sampling may be considered with caution, or purposive sampling could be used to target participants with specific expertise, ensuring more focused results (Etikan, 2016). Secondly, this study involved a small sample size, limiting the generalizability of the findings to the broader homeschooling population. Future studies should aim to recruit a larger number of participants to enhance the validity and applicability of the results. Thirdly, the study relied on informants' recollections of their university admission experiences, which may have resulted in omissions or gaps in the data. Future studies should consider using a mixed-methods approach, combining surveys and qualitative interviews, to gather more comprehensive data. This approach can offer deeper insights into the underlying mechanisms of stress and the factors that help reduce stress among homeschooled students.

In conclusion, the findings indicate that homeschooled students experience stress during university admissions, particularly due to comparisons and sarcasm from others who misunderstand homeschooling. However, support from family, friends, and tutors can help reduce this stress.

Ethical Approval

The study was approved by the Research Ethics Review Committee for Research Involving Human Subjects of Chulalongkorn University. (protocol code 660217; April 29, 2024) for studies involving humans.

References

- Ajzen, I. (2005). Attitudes, personality and behavior. In Manstead, T. (Ed.), *Explaining intentions and behavior* (2nd ed., pp. 117 – 141). Open University Press.
- Atkinson, R., & Flint, J. (2001). Accessing hidden and hard-to-reach populations: Snowball research strategies. *Social Research Update*, 33, 1-4.
- Bennett, D. L., Edwards, E., & Ngai, C. (2018). Homeschool background, time use and academic performance at a private religious college. *Educational Studies*, 45(3), 305–325. <https://doi.org/10.1080/03055698.2018.1446332>
- Biernacki, P., & Waldorf, D. (1981). Snowball Sampling: Problems and Techniques of Chain Referral Sampling. *Sociological Methods & Research*, 10(2), 141-163. <https://doi.org/10.1177/004912418101000205>
- Buelens, D. B. M., Fontaine, J., & Vanderheyden, K. (2005). The prediction of stress by values and value conflict. *The Journal of Psychology*, 139(4), 369–382. <https://doi.org/10.3200/JRLP.139.4.369-384>
- Cameron, J., & Pierce, W. D. (1994). Reinforcement, reward, and intrinsic motivation: A meta-analysis. *Review of Educational Research*, 64(3), 363–423. <https://doi.org/10.2307/1170677>
- Chansaengsee, S., Peungposop, N., & Junprasert, T. (2017). The context and sustainability of social identity of a homeschool group in Thailand. *International Journal of Behavioral Science*, 12(1), 55 68. <https://so06.tcithaijo.org/index.php/IJBS/article/view/75880>

- Chemers, M. M., Hu, L.-T., & Garcia, B. F. (2001). Academic self-efficacy and first-year college student performance and adjustment. *Journal of Educational Psychology*, 93(1), 55–64. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.93.1.55>
- Christou, A. P. (2023). How to use thematic analysis in qualitative research. *Journal of Qualitative Research in Tourism*, 1, 1-17. <https://doi.org/10.4337/jqrt.2023.0006>
- Cogan, J., & Lee, J. (2017). The financial implications of homeschooling. *Journal of Educational Finance*, 42(2), 137-159.
- Cohen, S., Kamarck, T., & Mermelstein, R. (1994). Perceived stress scale. *Measuring stress: A guide for health and social scientists*, 10(2), 1-2.
- Crockett, E. E., Pollmann, M. M., & Olvera, A. P. (2022). You just don't get it: The impact of misunderstanding on psychological and physiological health. *Journal of Social and Personal Relationships*, 39(9), 2847–2868. <https://doi.org/10.1177/02654075221089903>
- Crutona, C. E. (1990). Stress and social support—in search of optimal matching. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 9(1), 3–14. <https://doi.org/10.1521/jscp.1990.9.1.3>
- Diel, K., Hofmann, W., Grelle, S., Boecker, L., & Friese, M. (2024). Prepare to compare: Effects of an intervention involving upward and downward social comparisons on goal pursuit in daily life. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 50(5), 623-636. <https://doi.org/10.1177/01461672231219378>
- Dawadi, S. (2020). Thematic analysis approach: a step by step guide for ELT research practitioners. *Journal of Nepal English Language Teachers' Association*, 25(1-2), 62 – 71. <https://doi.org/10.3126/nelta.v25i1-2.49731>
- Duvall, S. F., & Delquadri, J. (2011). Extracurricular involvement in homeschooling: A review of current practices. *Education Policy Analysis Archives*, 19(12).
- Engchun, Rudjane & Sungtong, Ekkarin & Haruthaithanasan, Theera. (2017). Homeschooling in Southern Thailand: Status and proposed guidelines for learning process management. *Kasetsart Journal of Social Sciences*. 39. 10.1016/j.kjss.2017.08.003.
- Ern, L. Y., Ziyamdeen, F. S. M., Zeidi, S. M., Tamilselvan, N., & Mohan, V. W. (2019). The effect of positive and negative reinforcement on stress, anxiety, confidence, mood, and short-term memory among medical students. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 5(3), 108–116. <http://www.publicscienceframework.org/journal/paperInfo/jssh?paperId=4376>

- Etikan, I. (2016). Comparison of convenience sampling and purposive sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5(1), 1-4.
<https://doi.org/10.11648/j.ajtas.20160501.11>
- Festinger, L. (1954). A theory of social comparison processes. *Human Relations*, 7, 117–140. <https://doi.org/10.1177/001872675400700202>
- Granqvist, P., Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2010). Religion as attachment: normative processes and individual differences. *Pers. Soc. Psychol. Rev.*, 14(1), 49-59.
doi:10.1177/1088868309348618.
- Green, Z. A., Faizi, F., Jalal, R., & Zadran, Z. (2021). Emotional support received moderates academic stress and mental well-being in a sample of Afghan university students amid COVID-19. *International Journal of Social Psychiatry*, 00207640211057729.
<https://doi.org/10.1177/00207640211057729>
- Green, C. L., & Hoover-Dempsey, K. V. (2007). Why do parents homeschool? A systematic examination of parental involvement. *Education and Urban Society*, 39(2), 264–285. <https://doi.org/10.1177/0013124506294862>
- Haque, S. (2023, May 1). *Why a formal education is important vs. homeschooling*. LinkedIn. <https://www.linkedin.com/pulse/why-formal-education-important-vs-home-schooling-suhail-haque/>
- Hauck, L. E. (2024). *A comparison of academic achievement and psychological symptoms in homeschooled and traditionally schooled children: Accounting for demographic and family characteristics* (Order No. 30996004). Available from ProQuest One Academic. (3100711373). Retrieved from <https://www.proquest.com/dissertations-theses/comparison-academic-achievement-psychological/docview/3100711373/se-2>.
- Heckathorn, D. D. (1997). Respondent-driven sampling: A new approach to the study of hidden populations. *Social Problems*, 44(2), 174-199.
<https://doi.org/10.2307/3096941>
- Hoferichter, F., & Raufelder, D. (2021). Kann erlebte Unterstützung durch Lehrkräfte schulische Erschöpfung und Stress bei Schülerinnen und Schülern abfedern? *Zeitschrift für Pädagogische Psychologie*, 36(1–2), 101–114.
<https://doi.org/10.1024/1010-0652/a000322>

- Hryniovskyi, A., Khan, S., Srivastava, R., & Khan, A. R. (2023). Study of COVID-19 – Related ecological habitat of college students: A survey. *Ecological Questions*, 34(2), 91–99. <https://doi.org/10.12775/EQ.2023.021>
- Kaewkaewpan, W. (2020). The study of stress of teenage students studying in the Mathayomsuksa 6 of school under secondary educational service area office 10 in Samut Songkhram province. *Journal of Education Burapha University*, 32(2), 13–28. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edubuu/article/view/251319> [in Thai]
- Kristensen, S. M., Larsen, T. M. B., Urke, H. B., & Danielsen, A. G. (2023). Academic stress, academic self-efficacy, and psychological distress: A moderated mediation of within-person effects. *Journal of Youth and Adolescence*, 52(7), 1512–1529. <https://doi.org/10.1007/s10964-023-01770-1>
- Kunzman, R., & Gaither, M. (2013). Homeschooling: A comprehensive survey of the research. *Peabody Journal of Education*, 88(3), 338-358.
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. Springer publishing company.
- Li, Y., & Wang, S. (2023). "Comparisons are Odious"? - Exploring the dual effect of upward social comparison on workplace coping behaviors of temporary agency workers. *Psychology Research and Behavior Management*, 16, 4251–4265. <https://doi.org/10.2147/PRBM.S425946>
- Maguire, M., & Delahunt, B. (2017). Doing a thematic analysis: A practical, step-by-step guide for learning and teaching scholars. *All Ireland Journal of Higher Education*, 9(3), 3351–33514. <https://ojs.aishe.org/index.php/aishe-j/article/view/335/553>.
- Medlin, R. G. (2013). Socialization of homeschool children: A review of the literature. *Peabody Journal of Education*, 88(3), 348-367.
- Nakprasat, K. (2022). Factors associated with stress among high school students preparing for university admission in Bangkok. *IJRP*, 112(1), 245-252.
- Office of the Basic Education Commission. (2019). *Guidelines for the Implementation of Basic Education Management: Home School*. Bangkok: Office of the Basic Education Commission, The Ministry of Education. [in Thai]

- Office of the Education Council. (2006). *Family Handbook First Step to Homeschooling: Principles and Process of Entering Family-Based Education*. Bangkok: Office of the Education Council, The Ministry of Education. [in Thai]
- Palirat, K., & Pityaratstian, N. (2015). Stress in high school students in Bangkok being tutored for national admission examination. *Chulalongkorn Medical Journal*, 59(4), 445-455. [in Thai]
- Pedragosa, N. L., & Katenga, J. E. (2022). Homeschooling among families living in Thailand: Exploring experiences through a Phenomenological Approach. *Human Behavior, Development and Society*, 23(1), 18-29.
- Purwaningsih, N., & Fauziah, P. Y. (2020). Homeschooling: An alternative education based on potential of children. *Proceedings of the International Conference on Educational Research and Innovation (ICERI 2019)* (pp. 191-196). Atlantis Press. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.200204.035>
- Ray, B. D. (2019). A systematic review of the empirical research on selected aspects of homeschooling as a school choice. In Wolf, P. J. (Ed.), *School Choice: Separating Fact from Fiction* (pp. 124-142). London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429020414>
- Redford, J., Battle, D., Bielick, S., & Grady, S. (2016). *Homeschooling in the United States: 2012*. Washington DC: IES National Center for Education Statistics, U.S. Department of Education.
- Ren, Q., & Phongsatha, T. (2021). Parents' perspectives on homeschooling management model in Bangkok, Thailand. *Journal of Interdisciplinary Research (ISSN: 2408-1906)*, 6(2), 82-91. Retrieved from <http://www.assumptionjournal.au.edu/index.php/eJIR/article/view/5559>
- Ruch, W., & Proyer, R. T. (2008). The fear of being laughed at: Individual and group differences in Gelotophobia. *Humor*, 21(1), 47-67. <https://doi.org/10.1515/HUMOR.2008.002>

- Sadler, G. R., Lee, H. C., Lim, R. S., & Fullerton, J. (2010). Recruitment of hard-to-reach population subgroups via adaptations of the snowball sampling strategy. *Nurs. Health. Sci.*, 12(3), 369-374. doi: 10.1111/j.1442-2018.2010.00541.x.
- Salvo, A. J. F. (2018). *A Phenomenological Investigation of Homeschooling and the Social Behavior and Peer Relations of Homeschooled College Students* (Order No. 10837340). Available from ProQuest One Academic. (2089405146).
<https://www.proquest.com/dissertations-theses/phenomenological-investigation-homeschooling/docview/2089405146/se-2>.
- Shilpa, S., Premakala, A. V., Kunnath, A., Babu, A., & Joseph, A. (2019). Parental expectation and level of stress among adolescents. *International Journal of Neurological Nursing*, 5(2), 183–197. <https://doi.org/10.37628/ijnn.v5i2.11949>
- Somchai, W., & Kanchanatawan, B. (2024). Stress of grade 9 students taking an extra course for the admission examination of Triam Udom Suksa School and Mahidol Wittayanusorn School. *Journal of Medical Bioscience*, 6(1), 71-82.
- Stangor, C., Jhangiani, R., & Tarry, H. (2015). *Principles of social psychology* [eBook edition]. Open Textbooks for Hong Kong. <https://www.opentextbooks.org.hk/ditatopic/16000>
- Sidharth, G. (2023). University entrance examination stressors in high school students: An empirical study. *International Journal for Research in Education*, 12(1), 1–16.
- Sukrum, K. (2017). Education trends in Thailand: The growth of homeschooling. *International Journal of Education and Practice*, 5(1), 12-18.
- Tanakornnuwat, P. (2022). Stress of grade 6 students to take the university entrance exam in 2023 (TCAS 66). *The Journal of Institute of Trainer Monk Development*, 5(4), 52–59. [in Thai].
- Thomsen, A. H., Compas, B. E., Colletti, R. B., Stanger, C., Boyer, M. C., & Konik, B. S. (2002). Parent reports of coping and stress responses in children with recurrent abdominal pain. *Journal of Pediatric Psychology*, 27(3), 215–226.
<https://doi.org/10.1093/jpepsy/27.3.215>
- Vijayakumar, P., & Lawrence, A. (2021). Homeschooling: A paradigm shift during COVID-19 crisis. *International Journal of Advance Research and Innovative Ideas in Education*, 7(1), 1474–1479. <https://www.researchgate.net/publication/349477381>

- Wen, X. (2023). Analysis on the advantages and disadvantages of home-schooling. *LNEP*, 14, 79–83. <https://doi.org/10.54254/2753-7048/14/20230949>
- Wilkins, J. (2022). *The Experience of Homeschooled High School Graduates Who Are Transitioning to College in Taiwan* (Order No. 28967659). Available from ProQuest One Academic (2666537372). <https://www.proquest.com/dissertations-theses/experience-homeschooled-high-school-graduates-who/docview/2666537372/se-2>
- Wu, Y., Xie, F., & Jiang, R. (2022). Academic anxiety, self – regulated learning ability and self – esteem in Chinese candidates for college entrance examination during the COVID – 19 outbreak: a survey study. *Psychology research and behavior management*, 29(15), 2383 –2390. <https://doi.org/10.2147/PRBM.S360127>

สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ด้านการอธิบายปรากฏการณ์เชิงวิทยาศาสตร์และการแปลความหมายข้อมูลโดยใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่

3 สู่การออกแบบการสอนวิทยาศาสตร์ที่ใช้บริบทของประเด็นทางสังคม

Scientific competence in explaining scientific phenomena and interpreting data using scientific evidence of 9th-grade students to design of science teaching activities using social issues

จรรย์พร ทรัพย์สิน^{1*} และศิริวรรณ ฉัตรมนีรุ่งเจริญ²

^{1*}ผู้ประพันธ์บรรณกิจ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต อีเมล: 6586001101@pkru.ac.th

²สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต อีเมล: drsiriwankief@pkru.ac.th

Jaranporn Sapsin^{1*} and Siriwan Chatmaneerungcharoen²

^{1*}corresponding Author, Department of science education, faculty of education, Phuket Rajabhat University

²Department of science education, faculty of education, Phuket Rajabhat University,

E-mail: 6586001101@pkru.ac.th, drsiriwankief@pkru.ac.th,

Received: October 17, 2024 / Revised: January 30, 2025 / Accepted: February 10, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ด้านการอธิบายปรากฏการณ์เชิงวิทยาศาสตร์และการแปลความหมายข้อมูลโดยใช้ประจักษ์พยานของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ (2) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บริบทของประเด็นทางสังคม กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 26 คน ในโรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งในจังหวัดภูเก็ต ปีการศึกษา 2566 ที่เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือ แบบวัดสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ แบบสังเกต และอนุทินสะท้อนผลการเรียนรู้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณที่ใช้ค่าสถิติพื้นฐาน เช่น ค่าเฉลี่ยและร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีสมรรถนะด้านการอธิบายปรากฏการณ์เชิงวิทยาศาสตร์เฉลี่ยร้อยละ 50.08 และด้านการแปลความหมายข้อมูลโดยใช้ประจักษ์พยานมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 48.18 กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บริบทของประเด็นทางสังคม มีลักษณะสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงสู่องค์ความรู้และกระตุ้นการเรียนรู้แก่ผู้เรียน กิจกรรมในชั้นเรียนต้องเอื้อต่อการโต้แย้งซึ่งกันและกันระหว่างผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกใช้ข้อมูลที่หลากหลายเพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจ ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อไป

คำสำคัญ: การอธิบายปรากฏการณ์เชิงวิทยาศาสตร์ การแปลความหมายข้อมูลโดยใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ ประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์

Abstract

The research aimed to 1) study the scientific competencies in explaining scientific phenomena and interpreting data using scientific evidence among ninth-grade student, and 2) design learning activities using social issues as context. The sample group consisted of 26 Grade 9 students from an extended opportunity school in Phuket Province during the academic year 2023, selected through purposive sampling. The research tools included a scientific competency assessment, an observation form, and a journal recording form. Data were analyzed qualitatively and quantitatively using basic statistical values such as mean and percentage. The results showed that students had an average score of 50.08% in explaining scientific phenomena and 48.08% The learning activities based on the context of social issues were characterized by their emphasis on analyzing data to connect to knowledge and stimulate student learning. Classroom activities should promote argumentation among students and provide opportunities for them to utilize diverse information to support decision-making. These research findings can be applied to improve the design of appropriate learning activities in the future.

Keyword: Explain Phenomena and Interpret Data, Evidence Scientifically, Socio Scientific Issue

บทนำ

การประเมินสมรรถนะทางด้านวิทยาศาสตร์ของนักเรียนไทยผ่านโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment) หรือที่รู้จักในนาม การประเมิน PISA โดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD) พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนการประเมินความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์เฉลี่ยอยู่ที่ 409 คะแนน โดยที่ค่าคะแนนเฉลี่ยนักเรียนในกลุ่มประเทศ OECD อยู่ที่ 485 คะแนน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563) ซึ่งผลการประเมินทางด้านวิทยาศาสตร์นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยลดลงจากปีที่ผ่านมา ในภาพรวมของผลการประเมิน PISA สะท้อนให้ประเทศไทยได้ตระหนักถึงระบบการศึกษาที่ต้องเผชิญกับปัญหาของการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้สมรรถนะการอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์เป็นความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ด้านเนื้อหาเพื่อแปลความและให้คำอธิบายกับปรากฏการณ์ทั้งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน รวมถึงความสามารถในการบรรยายและตีความ คาดการณ์หรือพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น

ในส่วนของการสมรรถนะการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นความสามารถของบุคคลในการตีความข้อมูลและหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในการสร้างคำกล่าวอ้างหรือลงข้อสรุป และนำเสนอข้อมูลที่รับมาในรูปแบบอื่น เช่น การใช้คำพูดของตนเอง การใช้แผนภาพหรือแบบจำลอง พร้อมทั้งการระบุเหตุผลหรือหลักฐานที่เป็นเชิงประจักษ์มาสนับสนุนข้อสรุปที่ตนเองได้นำเสนอให้ดูน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น กระบวนการในการจัดการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งไปยังเป้าหมายหลักที่สำคัญของการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีนั้นคือการนำผลลัพธ์ที่ได้โดยตรงไปใช้ต่อยอดในการพัฒนาประชาชนในประเทศให้มีการรับรู้และทำความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งสามารถนำไปสู่สังคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี

การนำบริบทของประเด็นทางสังคมมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนนั้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม วิธีการสอนตามรูปแบบบริบทของประเด็นทางสังคมที่ได้นำมาใช้ในการเรียนการสอนนั้นจะเป็นการยกประเด็น สถานการณ์หรือปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมเข้ามาประกอบในกระบวนการเรียนการสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนรู้จักการตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับประเด็น สถานการณ์หรือปัญหานั้นๆ บนพื้นฐานของความถูกต้องตามกฎหมายระเบียบของสังคม กฎหมายและหลักคุณธรรมจริยธรรมที่สังคมยึดถือปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนมีความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ ส่งเสริมให้มีทักษะการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาที่จะนำไปสู่การค้นพบแนวทางที่มีประสิทธิภาพ (Sadler & Zeidler, 2011)

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์จะต้องอาศัยกระบวนการออกแบบกิจกรรมที่สอดแทรกประเด็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ยังคงได้รับความสนใจและเกิดการถกเถียงกันในสังคม การจัดทำวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นการทำขึ้นเพื่อศึกษาเพื่อแนวทางในการออกแบบและพัฒนาการสอนวิทยาศาสตร์ที่ใช้บริบทของประเด็นสังคม เพื่อส่งเสริมสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ด้านการอธิบายปรากฏการณ์เชิงวิทยาศาสตร์และการแปลความหมายข้อมูลโดยใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ต่อไป

คำถามการวิจัย

- 1) สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ด้านความสามารถในการอธิบายปรากฏการณ์เชิงวิทยาศาสตร์และการแปลความหมายข้อมูลโดยใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนเป็นอย่างไร เมื่อได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บริบทของประเด็นทางสังคม
- 2) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บริบทของประเด็นทางสังคมที่ส่งเสริมสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนมีลักษณะอย่างไร

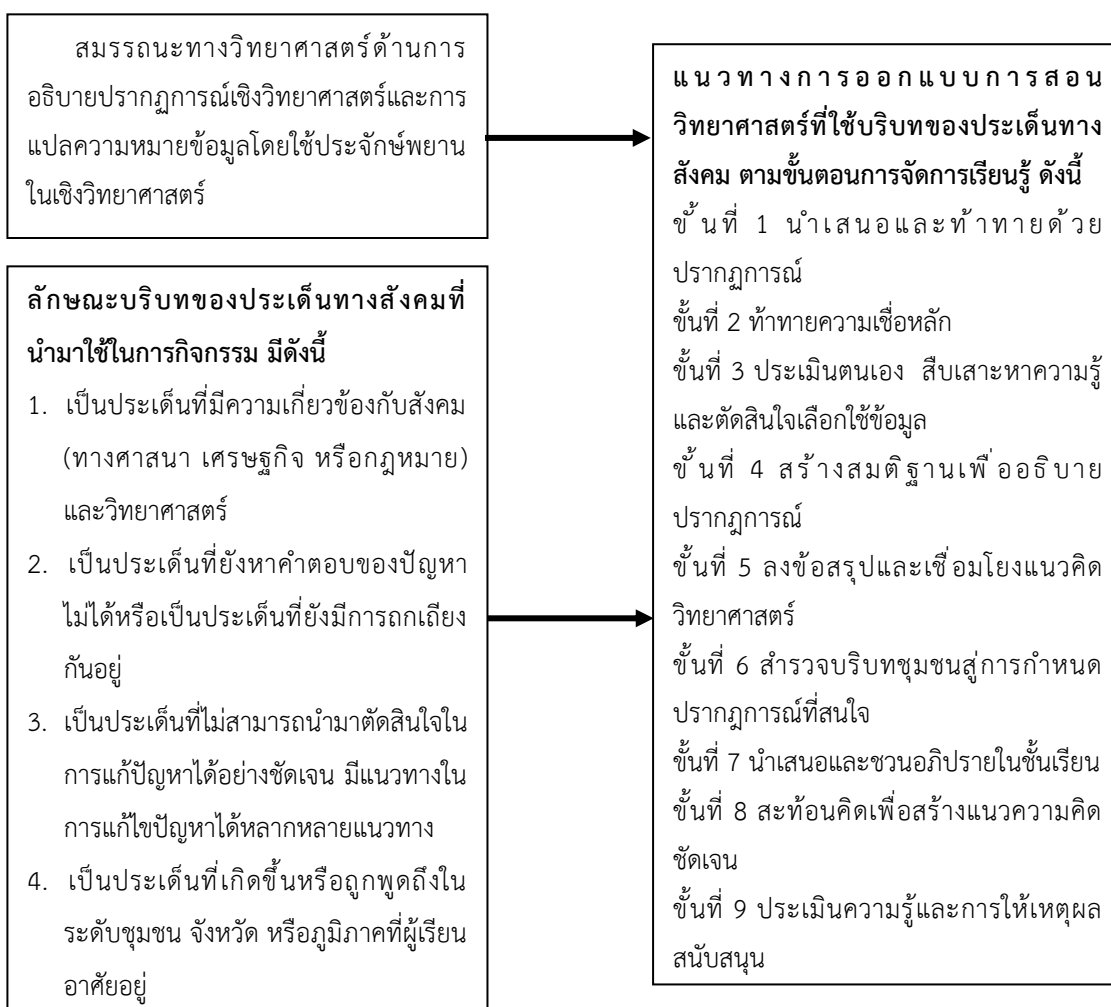
วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในด้านการอธิบายปรากฏการณ์เชิงวิทยาศาสตร์และการแปลความหมายข้อมูลโดยใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์
- 2) เพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บริบทของประเด็นทางสังคม

ขอบเขตการวิจัย

- 1) กลุ่มที่ศึกษา (Purposive Sampling) คือ ผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 26 คน โรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งในจังหวัดภูเก็ต ที่เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
- 2) ระยะเวลา (Research Period) มีการดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566
- 3) สถานที่ดำเนินการวิจัย (Research Location) โรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งในจังหวัดภูเก็ต

กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์

สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ด้านการอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้ เพื่อแปลความและให้คำอธิบายกับปรากฏการณ์ทั้งที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ความสามารถในการบรรยายและตีความ คาดการณ์หรือพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น และประเมินการอธิบายปรากฏการณ์อย่างสมเหตุสมผล (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563)

สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ด้านการแปลความหมายข้อมูลโดยใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการตีความข้อมูลและหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้ในการสร้างคำกล่าวอ้างหรือลงข้อสรุป และนำเสนอข้อมูลที่ได้รับมาในรูปแบบอื่น ความสามารถแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปของการแสดงแทนรูปแบบอื่น ๆ ความสามารถสร้างข้อสรุปที่สมเหตุสมผลบนพื้นฐานของประจักษ์พยาน ข้อมูล หรือประเมินข้อสรุปของผู้อื่นได้ว่าสอดคล้องกับประจักษ์พยานที่มีอย่างสมเหตุสมผล (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563)

อนุทินสะท้อนผลการเรียนรู้ หมายถึงแบบบันทึกผลการจัดกิจกรรมสอนวิทยาศาสตร์ที่ใช้บริบทของประเด็นทางสังคม เพื่อสังเกตพฤติกรรมด้านสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้รูปแบบวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) ตามแนวคิดของเคมมิสและแมคทาเกาท (2005) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning) ศึกษาบริบทการสอนและเตรียมเครื่องมือวิจัย การดำเนินการ (Action) นำแผนการสอนที่ออกแบบมาใช้ในการสอนจริง การสังเกต (Observation) สำหรับรายวิชาวิทยาศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยใช้แผนการสอนที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บริบทของประเด็นทางสังคม จำนวน 3 แผนการจัดการเรียนรู้ ทำการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างการสอน การสะท้อน (Reflection) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้และปรับปรุงการสอน ผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยเป็นข้อมูลเริ่มต้นในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้บริบทของประเด็นทางสังคมมาเป็นส่วนในการพัฒนาสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน

1. กลุ่มที่ศึกษา

กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 26 คน จากโรงเรียนขยายโอกาสแห่งหนึ่งในจังหวัดภูเก็ต ปีการศึกษา 2566 ที่เลือกแบบเจาะจง เนื่องจากผู้วิจัยเป็นผู้สอนในชั้นเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บริบทประเด็นทางสังคม แบบวัดสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ และอนุทินสะท้อนผลการเรียนรู้ ดังนี้

2.1 แบบวัดสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ด้านการอธิบายปรากฏการณ์เชิงวิทยาศาสตร์และการแปลความหมายข้อมูลโดยใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ เลือกตอบเชิงซ้อน และเขียนตอบ

2.2 อนุทินสะท้อนผลการเรียนรู้ เป็นแบบบันทึกผลการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนระหว่างเรียนเพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมที่แสดงออกของผู้เรียน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 โดยวัดสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ด้านการอธิบายปรากฏการณ์เชิงวิทยาศาสตร์และการแปลความหมายข้อมูลโดยใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บริบทของประเด็นทางสังคม ซึ่งเป็นแบบวัดคำถามปลายเปิดที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาและความตรงเชิงโครงสร้างจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน จากนั้นนำผลที่ได้มาปรับปรุงการออกแบบกิจกรรม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ด้านการอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์และการแปลความหมายข้อมูลโดยใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการสอนวิทยาศาสตร์ที่ใช้บริบทของประเด็นทางสังคม โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบการทดสอบกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว (One sample T-test) เพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด นำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพและเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐาน เช่น ค่าเฉลี่ยและร้อยละ

ผลการวิจัย

1) ผลการศึกษาระดับสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ด้านการอธิบายปรากฏการณ์เชิงวิทยาศาสตร์และการแปลความหมายข้อมูลโดยใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปรากฏดังนี้

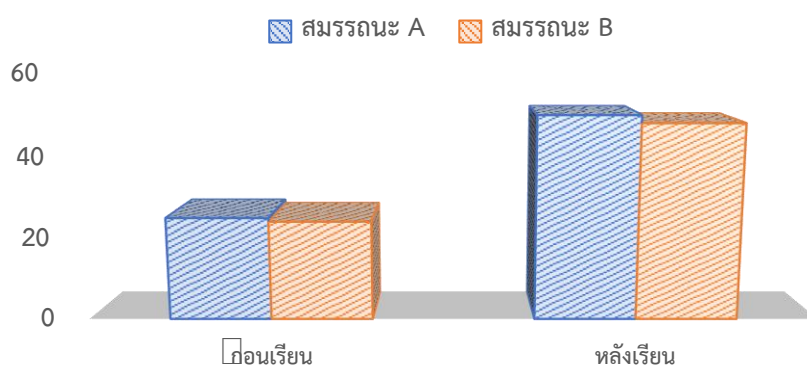
ตารางที่ 1 ร้อยละคะแนนสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์	ร้อยละของคะแนน	
	ก่อนเรียน	หลังเรียน
A1 การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสร้างคำอธิบายที่สมเหตุสมผล	30.43	52.58
A2 การระบุ ใช้ และสร้างแบบจำลองและตัวแทนเชิงอธิบาย	17.39	44.58
A3 การพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงในเชิงวิทยาศาสตร์โดยใช้ความเป็นเหตุเป็นผลที่เป็นไปได้	21.74	47.77
A4 การเสนอสมมติฐานเพื่อใช้ในการอธิบาย	21.74	52.15
A5 การอธิบายถึงศักยภาพของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้เพื่อสังคม	34.78	53.31
สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ด้านการอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์ (A)	25.22	50.08
C1 การแปลงข้อมูลที่น่าเสนอในรูปแบบหนึ่งไปสู่รูปแบบอื่น	21.74	46.65
C2 การวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ และลงข้อสรุป	26.09	49.81
C3 การระบุข้อสันนิษฐาน ประจักษ์พยาน และเหตุผลในเรื่องที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์	13.04	43.81
C4 การแยกแยะระหว่างข้อโต้แย้งที่มาจากประจักษ์พยานและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์กับที่มาจากการพิจารณาจากสิ่งอื่น	39.13	51.69
C5 การประเมินข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์และประจักษ์พยานจากแหล่งที่มาที่หลากหลาย	21.74	48.92
สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ด้านการแปลความหมายข้อมูลโดยใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ (C)	24.35	48.18

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า ร้อยละของคะแนนที่ได้จากการวัดสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทของประเด็นทางสังคม พบว่า การอธิบายถึงศักยภาพของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้เพื่อสังคม (A5) ร้อยละ 53.31 การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการสร้างคำอธิบายที่สมเหตุสมผล (A1) ร้อยละ 52.58 การเสนอสมมติฐานเพื่อใช้ในการอธิบาย (A4) ร้อยละ 52.15 การพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงในเชิงวิทยาศาสตร์โดยใช้ความเป็นเหตุเป็นผลที่เป็นไปได้ (A3) ร้อยละ 47.77 และการระบุ ใช้ และสร้างแบบจำลองและตัวแทนเชิงอธิบาย (A2) ร้อยละ 44.58 ทั้งนี้ สมรรถนะ A2 การระบุ ใช้ และสร้างแบบจำลองและตัวแทนเชิงอธิบายพบว่ามีร้อยละของคะแนนน้อย เนื่องจากความรู้เดิมของผู้เรียนยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการสร้างแบบจำลองทางความคิดที่คลาดเคลื่อนไป แนวทางในการพัฒนาในส่วนนี้ต้องเริ่มที่การให้ความสำคัญกับความรู้เดิมของผู้เรียนซึ่งถือเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเรียนรู้

การแยกแยะระหว่างข้อโต้แย้งที่มาจากประจักษ์พยานและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์กับที่มาจาก การพิจารณาจากสิ่งอื่น (C4) ร้อยละ 51.69 การวิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ และลงข้อสรุป (C2) ร้อยละ 49.81 การประเมินข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์และประจักษ์พยานจาก แหล่งที่มาที่หลากหลาย (C5) ร้อยละ 48.92 การแปลงข้อมูลที่น่าเสนอในรูปแบบหนึ่งไปสู่รูปแบบอื่น (C1) ร้อยละ 46.65 และการระบุข้อสันนิษฐาน ประจักษ์พยานและเหตุผลในเรื่องที่เกี่ยวกับ วิทยาศาสตร์ (C3) ร้อยละ 43.81 ซึ่งในส่วนของการระบุข้อสันนิษฐานที่แสดงค่าร้อยละออกมาต่ำสุดใน ทุกสมรรถนะเนื่องจากการระบุข้อสันนิษฐาน หรือสมมติฐานจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์และทฤษฎี ต่าง ๆ มาเพื่อใช้ในการบอกคำตอบไว้ล่วงหน้า ผู้เรียนที่ขาดประสบการณ์ที่มีความเกี่ยวข้องของ สถานการณ์ที่ศึกษาจะไม่สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ได้ (อลิษา รัชนิพนธ์, 2564) สมรรถนะทาง วิทยาศาสตร์ที่ได้รับการพัฒนาจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้บริบทประเด็นทางสังคมมีผลทำให้ผู้เรียน แสดงพฤติกรรมการคิดแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ โดยมีการเชื่อมโยงองค์ความรู้ กระบวนการ ทำงานผ่านการสื่อสาร การนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหา การใช้ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ มา ประกอบการตัดสินใจ ประยุกต์เข้ากับบริบทของสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ได้อย่างเหมาะสม

เมื่อนำร้อยละของคะแนนที่ได้จากการวัดสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์หาค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน พบว่า หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทของประเด็นทางสังคม สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน ด้านการอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์มีค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้เท่ากับ 50.08 ส่วนด้านการ แปลความหมายข้อมูลโดยใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์มีค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ได้เท่ากับ 48.18 แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้บริบทของประเด็นทางสังคมมีผลต่อการพัฒนาสมรรถนะของ ผู้เรียน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กราฟแสดงการเปรียบเทียบร้อยละของคะแนนที่ได้จากการวัดสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ ด้านการอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์ (A) และการแปลความหมายข้อมูลโดยใช้ ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ (B)

ระดับสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนที่ได้เรียนรู้ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทประเด็นทางสังคม จากการวิเคราะห์ระดับสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียนเป็นรายบุคคลจากคะแนนการวัดสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ด้วยแบบทดสอบ เรื่อง ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทของประเด็นทางสังคมและจัดระดับเป็น 7 ระดับ จากระดับ 1b ถึงระดับ 6 โดยอิงเกณฑ์ของศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2564) ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนผู้เรียนที่มีระดับสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้บริบทของประเด็นทางสังคม

ระดับสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์	จำนวนผู้เรียน (คน) ก่อนเรียน	ร้อยละ	จำนวนผู้เรียน (คน) หลังเรียน	ร้อยละ
1b	9	34.61	0	0.00
1a	17	65.39	0	0.00
2	0	0.00	14	53.84
3	0	0.00	12	46.16
4	0	0.00	0	0.00
5	0	0.00	0	0.00
6	0	0.00	0	0.00

จากตารางที่ 2 พบว่า หลังเรียนโดยใช้การจัดการจัดกิจกรรมโดยใช้บริบทของประเด็นทางสังคม ผู้เรียนมีสมรรถนะอยู่ในระดับ 2 คือ สามารถระบุค่ากล่าวอ้างจากสถานการณ์ที่ไม่ซับซ้อนได้และตัดสินใจเลือกคำตอบพร้อมข้อมูลหลักฐานได้ มีการวิเคราะห์คำถามเพื่อระบุปัญหาที่จากสถานการณ์ พร้อมทั้งบอกองค์ประกอบของแบบจำลองที่สร้างขึ้นตามสถานการณ์และความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่พบได้ และผู้เรียนที่มีสมรรถนะในระดับ 3 คือ สามารถตัดสินใจเลือกคำตอบโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ระบุปัจจัยที่เกี่ยวข้องของสถานการณ์ได้ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่อาจจะเกิดผลกระทบต่อสังคม มีการเสนอทางเลือกในการแก้ปัญหาของทางเลือกหลายทางที่เป็นไปได้ มีการตั้งสมมติฐานเพื่ออธิบายแนวโน้มของสถานการณ์โดยอาศัยการวิเคราะห์จากข้อโต้แย้งและการใช้หลักฐานพยาน ทั้งนี้ระดับสมรรถนะทั้ง 7 ระดับ จากระดับ 1b (ระดับต่ำที่สุด) ถึงระดับ 6 (ระดับสูงที่สุด) จากการวัดสมรรถนะของผู้เรียนในกลุ่มที่ผู้วิจัยศึกษาอยู่ในระดับ 2 ขึ้นไป ซึ่งเป็นระดับพื้นฐานของนักเรียนที่แสดงให้เห็นว่ารู้จักการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในชีวิตประจำวัน

2) ผลการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บริบทของประเด็นทางสังคมที่ส่งเสริมสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน

จากการศึกษาการออกแบบกิจกรรมโดยใช้บริบทของประเด็นทางสังคม เรื่อง ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ พบว่า สามารถพัฒนาสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ดีที่สุดในการอธิบายถึงศักยภาพของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้เพื่อสังคม(A5) เนื่องจากกิจกรรมที่ออกแบบในการจัดการเรียนรู้สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความรู้ด้านเนื้อหา องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อระบุประเด็นหรือสร้างคำอธิบายปรากฏการณ์เชิงวิทยาศาสตร์ที่รู้จักคุ้นเคยได้อย่างเหมาะสม ส่วนสมรรถนะที่ต่ำสุด คือ การระบุข้อสันนิษฐาน ประจักษ์พยาน และเหตุผลในเรื่องที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ (C3) เนื่องจากต้องอาศัยการเชื่อมโยงประสบการณ์ของผู้เรียนให้เข้ากับสถานการณ์ที่นำมาศึกษา ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนมีประสบการณ์ที่ไม่เท่ากัน ครูผู้สอนจึงควรตระหนักในประเด็นนี้เพื่อนำไปปรับปรุงการเลือกใช้ประเด็นที่จะนำมาศึกษาต่อไป จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนพบแนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บริบทของประเด็นทางสังคมที่ส่งเสริมสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน ดังนี้

แนวปฏิบัติที่ 1 ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงสู่องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ปรากฏ โดยผู้สอนนำเสนอสถานการณ์มีความเกี่ยวข้องกับสังคมและวิทยาศาสตร์เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ สร้างความสนใจแก่ผู้เรียน

แนวปฏิบัติที่ 2 ประเด็นที่ผู้สอนนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมต้องเป็นประเด็นที่ยังมีการถกเถียงกันในสังคม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมอภิปรายถึงสถานการณ์ให้มีการโต้แย้งซึ่งกันและกันระหว่างผู้เรียน

แนวปฏิบัติที่ 3 เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถสืบเสาะหาความรู้และตัดสินใจเลือกใช้ข้อมูลเพื่อนำมาตัดสินใจในการแก้ปัญหาหรือเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้หลากหลาย

แนวปฏิบัติที่ 4 ประยุกต์ใช้ความรู้โดยผู้เรียนนำเสนอข้อมูลการสำรวจบริบทแวดล้อมภายในชุมชน มีการวางแผนการสืบค้นข้อมูลเพื่อสร้างคำอธิบายได้อย่างสมเหตุสมผล

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนใช้บริบทของประเด็นทางสังคม พบว่า สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ด้านการอธิบายปรากฏการณ์เชิงวิทยาศาสตร์และการแปลความหมายข้อมูลโดยใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับ 1b คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์เบื้องต้นมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ในบางสถานการณ์ที่คุ้นเคย และในระดับ 1a คือ ผู้เรียนสามารถนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ โดยสามารถระบุความสัมพันธ์

จากข้อมูลที่มีนำมาใช้ในการคิดได้ ทั้งนี้สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนที่อยู่ในระดับ 1b และ 1a หากคิดเป็นร้อยละของผู้เรียนจะพบว่า จำนวนผู้เรียนทั้งสิ้น 26 คน มีผู้เรียนที่สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับ 1b ร้อยละ 34.61 และระดับ 1a ร้อยละ 65.39

หลังจากการนำบริบทของประเด็นทางสังคมเข้ามาใช้ในการจัดกิจกรรม พบว่า ผู้เรียนที่มีสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับ 2 ร้อยละ 53.84 และระดับ 3 ร้อยละ 46.16 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสามารถพัฒนาสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ให้ดีขึ้นได้ โดยสอดคล้องงานวิจัยของจิรวรรณ หนูเจริญ (2565) ที่ว่าการจัดการเรียนการสอนที่นำประเด็นทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์มาใช้สามารถที่จะส่งเสริมสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ได้ เนื่องจากผู้เรียนได้สืบเสาะ ค้นคว้าข้อมูลและองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อนำมาสร้างแบบจำลองเชิงอธิบายในการดำเนินการ พฤติกรรมของผู้เรียนที่พบจากการวิจัยโดยใช้กิจกรรมบริบทประเด็นทางสังคมเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อผู้เรียนได้ทำการสืบค้นองค์ความรู้ที่จะนำมาอธิบาย ผู้เรียนจะเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันเกี่ยวกับข้อมูล หลักฐานประกอบพิจารณาประเด็นหรือปัญหาที่กำหนด โดยอาศัยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อสังคมได้ผ่านรูปแบบต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ด้านการอธิบายปรากฏการณ์เชิงวิทยาศาสตร์และการแปลความหมายข้อมูลโดยใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สู่การออกแบบการสอนวิทยาศาสตร์ที่ใช้บริบทประเด็นทางสังคม เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพและระบบนิเวศ ผู้วิจัยพบว่าในการกำหนดขอบเขตของการนำประเด็นทางสังคมแต่ละประเด็นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้นต้องคำนึงถึงตัวผู้เรียนเป็นหลัก โดยที่ประเด็นทางสังคมที่นำมาใช้นั้นจะต้องเป็นประเด็นที่ผู้เรียนมีความใกล้ชิดและเกี่ยวข้องกับประเด็นนั้นๆ ในบริบทของการอาศัยอยู่ในชุมชน จังหวัด ภูมิภาคที่เกิดสถานการณ์ บริบทที่ใกล้ชิดกับผู้เรียน เป็นหนึ่งปัจจัยในการสร้างความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมที่เกิดสถานการณ์ที่จะนำไปสู่การเชื่อมโยงองค์ความรู้ ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ตนเองเคยได้รับจากบริบทที่ตนเองใกล้ชิดไปใช้ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาและนำไปสู่การหาแนวทางในการแก้ไขได้ง่ายขึ้น ผลการพัฒนาสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ด้านการอธิบายปรากฏการณ์ในเชิงวิทยาศาสตร์และการแปลความหมายข้อมูลและการใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่แสดงออกมาหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้บริบทของประเด็นทางสังคม แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้มีการพัฒนาสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนมีระดับความก้าวหน้าทางพัฒนาสมรรถนะในทุกสมรรถนะย่อย ซึ่งอยู่ในระดับ 2 และ 3 สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนสามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมอย่างหลากหลาย ทั้งการระดมความคิด สืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการโต้แย้งในการหาข้อเท็จจริงที่นำไปสู่การเลือกตัดสินใจและนำเสนอข้อมูลที่เหมาะสม ปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยให้การพัฒนาสมรรถนะทาง

วิทยาศาสตร์สามารถเกิดขึ้นกับตัวของผู้เรียนได้ คือ ความสนใจของผู้เรียน จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการใช้บริบทประเด็นทางสังคมสามารถช่วยพัฒนาสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Zeidler และ Sadler (2011) ที่พบว่าการเรียนรู้ผ่านประเด็นทางสังคมส่งเสริมความเข้าใจในวิทยาศาสตร์และการคิดเชิงวิพากษ์ สาเหตุที่ผู้เรียนมีพัฒนาการเนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันทำให้ผู้เรียนมีความสนใจและมีส่วนร่วมมากขึ้น เป็นการดึงดูดความสนใจจากตัวผู้เรียนจนเกิดการค้นคว้า เมื่อผู้เรียนได้ศึกษาประเด็นที่มีความใกล้ชิดกับบริบทของตนเองจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ กระตือรือร้นมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลวรรณ กัญญาประสิทธิ์ (2558) ที่กล่าวไว้ว่าในการพิจารณาเลือกประเด็นทางสังคมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์นั้น ผู้สอนควรคำนึงถึงความเข้าใจถึงลักษณะของประเด็นนั้นๆ เมื่อผู้วิจัยเลือกใช้ประเด็นที่เกิดขึ้นในชุมชนใกล้ตัวกับผู้เรียน พฤติกรรมของผู้เรียนจะแสดงออกมาในลักษณะของการให้ความสนใจต่อการเกิดขึ้นในประเด็นที่ศึกษา เพราะบริบทที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนมองเห็นแนวโน้มของสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับตัวของผู้เรียนเอง ผลกระทบจากสถานการณ์ที่มีต่อผู้เรียน ครอบครัว หรือสังคมที่อาศัยอยู่ ปัจจัยเหล่านี้ล้วนเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจในการทำความเข้าใจกับประเด็นที่เกิดขึ้นมากกว่าการใช้ประเด็นที่ไกลตัว

จากการใช้บริบทของประเด็นทางสังคม เพื่อศึกษาสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ด้านการอธิบายปรากฏการณ์เชิงวิทยาศาสตร์และการแปลความหมายข้อมูลโดยใช้ประจักษ์พยานในเชิงวิทยาศาสตร์ของผู้เรียน พบว่า พฤติกรรมของผู้เรียนที่แสดงออกมาระหว่างการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน การตรวจใบงาน ทำให้พบข้อสังเกตที่เกิดขึ้นต่อผู้เรียนในมิติขององค์ความรู้เดิมที่ผู้เรียนจะนำมาใช้ในการทำกิจกรรม ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังขาดองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และความรู้ทางวิชาการ หรือแม้กระทั่งองค์ความรู้ทางสังคมที่จะนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นนั้นๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อลิษา รัชนิพนธ์ (2564) ที่ว่าตัวของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ที่นำเอาบริบททางสังคมมาใช้จะส่งผลให้ผู้เรียนได้เผชิญกับประเด็นปัญหาเพื่อนำไปสู่การค้นหาข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ ในด้านของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ด้านสังคม วัฒนธรรม จารีตประเพณี สิ่งแวดล้อม มาเป็นตัวช่วยในการสนับสนุนเหตุผลของตนเอง เมื่อการจัดกิจกรรมได้ดำเนินการไปในระยะหนึ่ง ผู้สอนจะต้องทำหน้าที่ในการแนะแนวทางสู่การค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่จะนำข้อมูลอันหลากหลายมาประกอบกันเป็นองค์ความรู้ที่ผู้เรียนสร้างขึ้นมาเอง

การออกแบบการสอนวิทยาศาสตร์ที่ใช้บริบทของประเด็นทางสังคมสามารถพัฒนาสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ได้ เพราะว่าผู้เรียนได้อาศัยกระบวนการสืบเสาะข้อมูล ข้อเท็จจริง ในการนำมารวบรวมแล้วนำเสนอในรูปแบบของแบบจำลอง ผ่านการจัดกิจกรรมขั้นที่ 7 คือ นำเสนอและชวนอภิปรายในชั้นเรียนและขั้นที่ 8 สะท้อนคิดเพื่อสร้างแนวความคิดชัดเจน เพื่อเป็นการสะท้อนตัวตนขององค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา การวางแผนรูปแบบในการความรู้ทางวิทยาศาสตร์โดยการวิเคราะห์

ปัญหา ศึกษาตัวแปรตามรูปแบบจัดกิจกรรมในชั้นที่ 4 สร้างสมมติฐานเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการสร้างสรรค์สมรรถนะการการเสนอสมมติฐานเพื่อใช้ในการอธิบาย (A4) และนำไปสู่การพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงในเชิงวิทยาศาสตร์โดยใช้ความเป็นเหตุเป็นผลที่เป็นไปได้ (A3) สำหรับการจัดกิจกรรมชั้นที่ 9 ประเมินความรู้และการให้เหตุผลสนับสนุน ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาในส่วนของการการประเมินข้อโต้แย้งทางวิทยาศาสตร์และประจักษ์พยานจากแหล่งที่มาที่หลากหลาย (C5) รวมถึงการอธิบายถึงศักยภาพของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้เพื่อสังคม (A5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บริบทของประเด็นทางสังคมยังคงต้องได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมจากผู้สอนที่ต้องนำรูปแบบการจัดกิจกรรมมาใช้ในห้องเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจกระบวนการของการสืบเสาะเพิ่มขึ้น ถึงแม้ว่ากิจกรรมที่ดังกล่าวจะสามารถพัฒนาสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ได้ แต่ตัวของผู้เรียนเองยังคงต้องสร้างองค์ความรู้เดิม เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้เรียนเองก่อนการทำกิจกรรม

บริบทของประเด็นทางสังคมนอกจากจะส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ที่ดีขึ้นได้แล้วนั้น การจัดการเรียนรู้ที่นำเอากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บริบทประเด็นทางสังคมมาใช้ ยังสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของการเป็นส่วนหนึ่งในสังคม ประโยชน์จากองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ได้รับผ่านการสืบเสาะ ค้นคว้า มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ทำให้การเข้าใจธรรมชาติ สามารถเลือกใช้ข้อมูลได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเหมาะสมกับการทำหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดีของโลกต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. นำแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ใช้บริบทของประเด็นทางสังคมที่ออกแบบไปทดลองใช้กับผู้เรียนที่มีความหลากหลาย เพื่อประเมินประสิทธิภาพและปรับปรุงกิจกรรมให้เหมาะสม
2. ศึกษาผลกระทบของการใช้บริบทของประเด็นทางสังคมต่อทักษะอื่นๆ ผู้เรียน เช่น การคิดเชิงวิพากษ์หรือการแก้ปัญหา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาที่น่าชุมชน พื้นที่โดยรอบสถานศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับบริบทของสถานศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในกับประเด็นทางสังคม โดยใช้ระเบียบในวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)

References

- Ratchanipon A., Suwannajinda D. & N. Chaowakeeratikul. (2021). *The effects of learning management using socio-scientific issues on genetics inheritance on academic achievement and scientific reasoning abilities of Grade 9 students at Koh Sirey School, Phuket Province*. Thaksin University Journal of Education, 21(2), 110–123.
- Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology (IPST). (2020). *PISA 2018 assessment results: What do Thai 15-year-old students know and what can they do?* Retrieved from <https://pisathailand.ipst.ac.th/issue-2019-48>.
- Nucharoen, J. & J. Dasa. (2023). *Scientific literacy on food and nutrition among high school students*. Ratchaphruek Journal, 21(1), 91–105.
- Kanyaprasit, K. (2015). *Science and society issues for 21st-century skills*. Burapha University Journal of Education, 26(2), 1–9.
- Kemmis, S., & McTaggart, R. (2005). *Participatory action research: Communicative action and the public sphere*. In N. Denzin & Y. Lincoln (Eds.), *The SAGE handbook of qualitative research* (3rd ed.) London: SAGE Publications.
- Loycharoen, K. (2014). *Development of science knowledge on genetics of mathayom 3 students by organizing learning using social issues related to science*. Master's Thesis, Kasetsart University.
- Thongnoi, N. (2017). *Promoting the ability to create scientific explanations of mathayom 4 students in the learning unit on ecosystems by organizing learning using social issues related to science as a base*. Master's Thesis, Kasetsart University.
- Wechaworanan, R. E. tanak, C. Fai-khamta, & S. Srita. (2019). *Development of skills in creating scientific explanations through game-based inquiry-based learning management of mathayom 4 students*. Proceedings of the 20th National Graduate Research Conference at Khon Kaen University, 1664-1674.
- Sadler, T. D. & Teaching. Zeidler, D. L. (2011). *Global sustainability and public understanding of science: The role of socioscientific issues in the international community*. Asia Pacific Forum on Science Learning and Teaching, 12(1).

- Panchan, S. (2019). *Guidelines for learning management using social issues related to Science that promote the change of concepts and attitudes toward science on the topic of the circulatory system and the immune system of Mathayom 4 students. Journal of Community Research, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, 13(3), 212-224.*
- Zeidler, D.L., Sadler, T.D., Applebaum, S., & Callahan, B.E. (2009). *Advancing reflective judgement through socio-scientific issues. Journal of Research in Science Teaching.*

ปัจจัยจิตวิทยาเชิงบวกในการทำนายการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาระดับ
ปริญญาตรีที่หารายได้ระหว่างเรียน

Positive Psychological Capital Factors in Predicting University Adjustment
Among Under Graduate Students' Earnings While Studying

กชวรรณ ปะญาดิ^{1*} ภิญญาพันธ์ เพี้ยซ้าย² และชญญา ลีศัตรรูปาย³

^{1*}ผู้ประพันธ์บรรณกิจ สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อีเมล: ^{1*}kotchawan.payard@g.swu.ac.th

^{2,3}อาจารย์ประจำสาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อีเมล: ²pinyapan@g.swu.ac.th, ³chanya@g.swu.ac.th

Kotchawan Payard^{1*} Pinyapan Piasai² and Chanya Leesattrupai³

^{1*}Corresponding Author, Developmental Psychology, Faculty of Humanities, Srinakarinwirot University

E-mail: ^{1*}kotchawan.payard@g.swu.ac.th

^{2,3}Lecturer of Developmental Psychology, Faculty of Humanities, Srinakarinwirot University

E-mail: ²pinyapan@g.swu.ac.th, ³chanya@g.swu.ac.th

Received: December 03, 2024 / Revised: January 27, 2025 / Accepted: February 14, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอำนาจในการทำนายการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความหวัง การมองโลกในแง่ดี และความสามารถในการฟื้นคืนพลัง ที่มีต่อการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่หารายได้ระหว่างเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่หารายได้ระหว่างเรียน จำนวน 203 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตามสะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและแบบวัดตามตัวแปรที่ศึกษา โดยมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ เมื่อนำไปทดลองใช้พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .761 - .928 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาความถี่ ค่าร้อยละเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบง่ายเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อหาอำนาจในการทำนายของตัวแปรต้น ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความหวัง การมองโลกในแง่ดี และความสามารถในการฟื้นคืนพลัง สามารถร่วมกันทำนายการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่หารายได้ระหว่างเรียนได้ร้อยละ 65 โดยตัวแปรที่ส่งผลกระทบมากที่สุดคือ ความสามารถในการฟื้นคืนพลัง ตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อ การมองโลกในแง่ดี ความหวัง และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ตามลำดับ

คำสำคัญ: นิสิตนักศึกษา การหารายได้ระหว่างเรียน พุนทางจิตวิทยาเชิงบวก การปรับตัวในมหาวิทยาลัย

Abstract

This study aimed to examine the predictive power of self-efficacy, hope, optimism, and resilience on the university adjustment of undergraduate students who work while studying. The participants comprised 203 working undergraduate students, selected through convenience sampling. Data were collected using a questionnaire based on a 5-point Likert scale, with Cronbach's alpha values ranging from .761 to .928, indicating acceptable reliability. Descriptive statistics; frequency and percentage, were employed, alongside Pearson correlation analysis to explore relationships between variables and multiple regression analysis to assess the predictive power of the independent variables. The findings revealed that self-efficacy, hope, optimism, and resilience collectively explained 65% of the variance in university adjustment among working undergraduate students. Among these, resilience emerged as the strongest predictor, followed by optimism, hope, and self-efficacy.

Keywords: Students, Earning While Studying, Positive Psychological Capital, University Adjustment

บทนำ

การเข้าสู่การศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้นเป็นความท้าทายที่สำคัญอย่างหนึ่ง นอกจากอัตราการแข่งขันที่สูงเพื่อเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยแล้ว นิสิตนักศึกษาจะต้องพบกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปในการเรียนระดับอุดมศึกษาอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่แตกต่างจากระดับมัธยมศึกษา บทบาทหน้าที่และสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่ทำให้มีความกดดันเกิดขึ้น การปรับตัวจึงเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้ Baker and Siryk (1984) ได้กล่าวถึงการปรับตัวไว้ว่า การปรับตัวในมหาวิทยาลัยเป็นกระบวนการหลากหลายมิติที่บุคคลต้องพัฒนาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถปรับตัวให้เข้ากับลักษณะต่าง ๆ ทั้งระบบการเรียน บรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย ดังนั้นการที่บุคคลเริ่มเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในชีวิตอย่างหนึ่งที่บุคคลต้องปรับตัวเพื่อให้ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยได้อย่างปกติ บุคคลจึงต้องมีการปรับตัวตอบสนองต่อการเผชิญปัญหาที่หลากหลาย โดยจะแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การปรับตัวด้านการเรียน (Academic Adjustment) การปรับตัวด้านสังคม (Social Adjustment) การปรับตัวด้านอารมณ์-ส่วนบุคคล (Emotional-Personal Adjustment) และการปรับตัวด้านความผูกพันต่อสถาบัน (Institutional Attachment Adjustment) ทั้งนี้หากนิสิตนักศึกษาปรับตัวไม่ได้หรือปรับตัวได้ช้าอาจนำไปสู่ความล้มเหลวทางการศึกษา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ การพัฒนาความเป็นนิสิตนักศึกษา การลาออกจากสถานศึกษา รวมไปถึงปัญหาที่รุนแรงอื่น ๆ เช่น การพึ่งพาสารเสพติด สุขภาพจิต การฆ่าตัวตาย (D'Silva & Aminabhavi, 2013)

ในปัจจุบันการเรียนในระดับอุดมศึกษานิสิตนักศึกษาบางคนไม่ได้มีเพียงเฉพาะบทบาทของการเป็นนิสิตนักศึกษา แต่ยังมียุทธศาสตร์ของการเป็นพนักงานไปด้วย ดังจะเห็นได้จากการสนับสนุนของกระทรวงแรงงานที่ได้จัดทำบันทึกว่าด้วยความร่วมมือด้านการส่งเสริมการมีงานทำให้นักเรียน นักศึกษา ในช่วงปิดภาคเรียนหรือช่วงว่างจากการเรียนขึ้น ร่วมกับสถานประกอบการชั้นนำอีก 22 แห่ง พร้อมทั้งจัดเตรียมตำแหน่งงานทั่วประเทศ รองรับการทำงานของ นักเรียน นิสิต และ นักศึกษา จำนวนกว่า 10,000 อัตรา เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของกำลังแรงงานในอนาคตให้มีความรู้ ความเข้าใจถึง ลักษณะงาน ความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงสามารถนำประสบการณ์จากการทำงานจริงมาใช้ เพื่อการวางแผนการยกระดับความสามารถและพัฒนาทักษะของตนเองให้มีความเหมาะสมและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานภายหลังจากจบการศึกษา และเพื่อเป็นการสร้างรายได้ตั้งแต่วัยเรียน ลดภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัวได้อีกด้วย (Department of Employment, 2024) อีกทั้ง การศึกษาของ Chantharawong (2011) พบว่า การทำงานระหว่างเรียนของนิสิตนักศึกษามีรูปแบบที่ทำด้วยความจำเป็น เนื่องจากเหตุผลทางเศรษฐกิจเป็นหลัก เพราะต้องการช่วยเหลือครอบครัว โดยครอบครัวหรือผู้ปกครองอาจไม่มีกำลังส่งเสีย จึงต้องพยายามหาเงินเพื่อเป็นทุนการศึกษาส่งเสียให้ตัวเองเรียนจนสำเร็จการศึกษาจะได้ทำงานดี ๆ ในอนาคต แต่อย่างไรก็ตามผลการศึกษายังพบว่า นิสิต นักศึกษาบางคนยังมีการทำงานระหว่างเรียนในรูปแบบที่ทำโดยไม่จำเป็น คือทำงานระหว่างเรียนเพราะต้องการมีรายได้เพิ่มขึ้น ต้องการหาเงินด้วยตนเอง ไม่ต้องการเป็นภาระของผู้ปกครอง ต้องการเก็บออมเพื่ออนาคต แม้ผู้ปกครองสามารถส่งเสียให้เรียนจนสำเร็จการศึกษาได้ แต่ตนเองไม่ต้องการอยู่เฉย ๆ ต้องการมีประสบการณ์จากการทำงาน หาเงินซื้อสิ่งของที่ตนเองต้องการโดยไม่เป็นภาระของผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังต้องการพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะของตนเองด้วย

ทั้งนี้ มีการศึกษาที่พบว่านิสิตนักศึกษาที่ทำงานหารายได้ระหว่างเรียนบางคนจะมีปัญหาสุขภาพ การเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวได้ไม่ดี ดังงานวิจัยของ Sukkasem et al. (2022) พบว่า การทำงานระหว่างเรียน (part-time) มีผลกระทบด้านร่างกายมากที่สุด ส่วนใหญ่มีปัญหาและอุปสรรคด้านสุขภาพ โดยระยะเวลาในการทำงาน part-time ที่ไม่แน่นอน ส่งผลต่อการพักผ่อนของนักศึกษาเป็นอย่างมาก รองลงมาในช่วงเวลาที่ทำงาน part-time การดูแลใส่ใจตัวเองลดน้อยลง และมีอาการเจ็บไข้/ไม่สบายบ่อยขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการหารายได้ระหว่างเรียนของนิสิตนักศึกษาในบางคนกลับพบว่า ช่วยส่งเสริมให้เขามีความรับผิดชอบที่ดี ดังงานวิจัยของ Chuaiwang and Pankaew (2017) ที่พบว่า ผลจากการทำงาน part-time ของนักศึกษา คือ การได้แบ่งเบาภาระครอบครัวมีรายได้มีเงินใช้ และมีความรับผิดชอบมากขึ้น ซึ่งสะท้อนถึงการปรับตัวที่ดีในการทำงาน และคาดว่าน่าจะมีการปรับตัวในมหาวิทยาลัยดีตามไปด้วย จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจว่ามีเหตุปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษากลุ่มนี้

จากการทบทวนแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว ผู้วิจัยพบว่าแนวคิดทางด้านจิตวิทยาเชิงบวกที่กล่าวถึงทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกว่า ถ้าบุคคลมีทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกจะเป็นคนที่มีความเชื่อมั่นพยายามทำหน้าที่ที่มีความท้าทายให้ประสบผลสำเร็จทั้งในปัจจุบันและอนาคต มีความอดสาเหที่จะไปให้ถึงเป้าหมายของตน แม้บางครั้งจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ไปถึงเป้าหมายก็สามารถทำได้ เมื่อพบกับความผิดหวังหรือต้องเผชิญกับปัญหา ก็สามารถฟื้นตัวกลับมาอีกครั้งเพื่อให้บรรลุความสำเร็จ (Srisawat, 2015) ซึ่งทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง หมายถึง ความเชื่อในความสามารถของตนเองของบุคคล ทำให้บุคคลมีแรงจูงใจและความพยายามที่จะสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จ ความหวัง หมายถึง กระบวนการทางความคิดของบุคคลที่เชื่อว่าตนเองสามารถบรรลุเป้าหมายได้ในอนาคต การมองโลกในแง่ดี หมายถึง การที่บุคคลเชื่อว่าจะมีสิ่งที่ดีเกิดขึ้น คาดหวังว่าสิ่งต่าง ๆ จะดำเนินไปได้ด้วยดี และความสามารถในการฟื้นคืนพลัง หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์และจิตใจของบุคคล เมื่อต้องเผชิญกับอุปสรรคก็สามารถฟื้นตัวกลับสู่ภาวะปกติได้ด้วยดี (Luthans et al., 2007) และมีงานวิจัยที่ศึกษาองค์ประกอบของทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก ดังเช่นงานวิจัยของ Pek et al. (2019) ที่พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับตัวด้านวิชาการของนักศึกษา โดยนักศึกษาที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนเองที่ดีจะมีการปรับตัวทางวิชาการในระดับที่ดี และงานวิจัยของ Haktanir et al. (2018) ที่พบว่า ความสามารถในการฟื้นคืนพลังเป็นหนึ่งในตัวทำนายเชิงบวกที่สำคัญของการปรับตัวในมหาวิทยาลัยสำหรับนักศึกษาปีแรก แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยยังไม่พบการศึกษากการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาที่หารายได้ระหว่างเรียน ซึ่งผลของการวิจัยจะทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับความสามารถในการทำนายขององค์ประกอบของทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกที่มีต่อการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาในกลุ่มที่หารายได้ระหว่างเรียน อีกทั้งจะเป็นข้อมูลให้สำหรับทางมหาวิทยาลัยในการนำไปใช้ประโยชน์เพื่อส่งเสริมการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาในกลุ่มนี้ต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

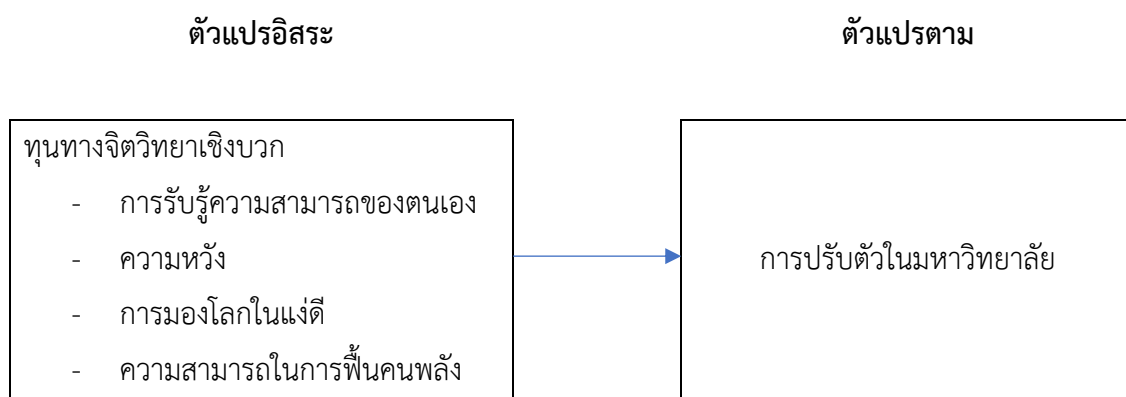
เพื่อศึกษาอำนาจในการทำนายการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความหวัง การมองโลกในแง่ดี และความสามารถในการฟื้นคืนพลัง ที่มีต่อการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่หารายได้ระหว่างเรียน

ขอบเขตการวิจัย

นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยและมีการหารายได้ระหว่างเรียน ในปีการศึกษา 2566

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยาเชิงบวกของ Luthans et al. (2007) ร่วมกับการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการทำนายการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาที่หารายได้ระหว่างเรียนตามแนวคิดของ Baker and Stryk (1984) ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยและมีการหารายได้ระหว่างเรียน ในปีการศึกษา 2566 ซึ่งงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) จำนวนทั้งหมด 203 คน ซึ่งการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ กลุ่มตัวอย่างควรมีจำนวนอย่างน้อย 15-20 คน ต่อ 1 ตัวแปรอิสระหรือไม่ต่ำกว่า 100 คน (Hair et al., 2010) โดยมีการกำหนดเกณฑ์คัดเข้า คือ 1. นิสิตนักศึกษาที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยทุกชั้นปี 2. ทำงานควบคู่กับการเรียน โดยใช้เวลาว่างเว้นจากการเรียนหรือช่วงวันหยุดในการทำงาน และได้รับค่าตอบแทนเป็นรายได้ 3. สามารถอ่านและเข้าใจภาษาไทยได้ 4. สามารถใช้ google forms ได้ และ 5. ยินดีให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ (1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนิสิตนักศึกษา ได้แก่ ท่านเป็นนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยที่หารายได้ระหว่างเรียน ชั้นปี เหตุผลที่หารายได้ และลักษณะงานที่ทำ ซึ่งมีลักษณะของข้อคำถามทั้งแบบให้เลือกตอบและแบบปลายเปิด (2) แบบวัดการปรับตัวในมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจำนวน 40 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียน ด้านสังคม ด้านอารมณ์-ส่วนบุคคล และด้านความผูกพันต่อสถาบันอย่างละ 10 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ เมื่อนำไปทดลองใช้

พบว่าแบบวัดมีคุณภาพเครื่องมือดังนี้ (2.1) ด้านการเรียนรู้มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .409 - .731 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .839 (2.2) ด้านสังคมมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .300 - .821 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .835 (2.3) ด้านอารมณ์-ส่วนบุคคลมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .415 - .861 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .901 และ (2.4) ด้านความผูกพันต่อสถาบันมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .301 - .710 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .729 (3) แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเอง ผู้วิจัยนำแบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองที่ Panitwattana (2017) ได้แปลเป็นภาษาไทยจากต้นฉบับของชาร์เซอร์และเจอร์ซาเลม (Schwarzer & Jerusalem, 1995) จำนวน 10 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ เมื่อนำไปทดลองใช้พบว่าแบบวัดมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .297 - .693 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .800 (4) แบบวัดความหวัง ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจำนวน 12 ข้อ แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านพลังแห่งความตั้งใจและด้านพลังแห่งแนวทางอย่างละ 6 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ เมื่อนำไปทดลองใช้พบว่าแบบวัดมีคุณภาพเครื่องมือดังนี้ (4.1) ด้านพลังแห่งความตั้งใจมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .535 - .836 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .882 และ (4.2) ด้านพลังแห่งแนวทางมีค่าตั้งแต่ .300 - .821 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .839 (5) แบบวัดการมองโลกในแง่ดี ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจำนวน 12 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ มิติความคงทนถาวร มิติแผ่ขยาย และมิติส่วนบุคคลอย่างละ 4 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ เมื่อนำไปทดลองใช้พบว่าแบบวัดมีคุณภาพเครื่องมือดังนี้ (5.1) มิติความคงทนถาวรมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .575 - .794 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .841 (5.2) มิติแผ่ขยายมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .343 - .822 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .761 และ (5.3) มิติส่วนบุคคลมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .301 - .590 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .708 และ (6) แบบวัดความสามารถในการฟื้นคืนพลัง ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจำนวน 35 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านฉันทิมีจำนวน 10 ข้อ ด้านฉันทิเป็นจำนวน 10 ข้อ และด้านฉันทิสามารถจำนวน 15 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 5 ระดับ เมื่อนำไปทดลองใช้พบว่าแบบวัดมีคุณภาพเครื่องมือดังนี้ (6.1) ด้านฉันทิมีอำนาจจำแนกตั้งแต่ .395 - .809 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .898 (6.2) ด้านฉันทิเป็นมีอำนาจจำแนกตั้งแต่ .486 - .699 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .868 และ (6.3) ด้านฉันทิสามารถมีอำนาจจำแนกตั้งแต่ .424 - .849 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .928

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขออนุญาตการทำวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีใบรับรองจริยธรรมการวิจัยเลขที่ SWUEC-662037 หลังจากได้รับการอนุมัติการทำวิจัยผู้วิจัยจึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ ด้วยการเก็บข้อมูลจาก Google Form

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบง่าย (Simple Correlation Analysis) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 ส่วนดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา และ 3) ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจในการทำนายของการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความหวัง การมองโลกในแง่ดี และความสามารถในการฟื้นคืนพลัง ที่มีต่อการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่หารายได้ระหว่างเรียน ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตนักศึกษาที่เรียนอยู่ชั้นปีที่ 1-6 ส่วนใหญ่เรียนอยู่ชั้นปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 35.000 เหตุผลที่นิสิตนักศึกษาหารายได้ นิสิตนักศึกษาสามารถเลือกได้มากกว่าหนึ่งเหตุผลพบว่า ส่วนใหญ่ต้องการเก็บออมไว้ในอนาคตหรือเอาไว้ใช้จ่ายส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 87.190 รองลงมาคือ ต้องการมีประสบการณ์จากการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 47.290 หากจำแนกตามลักษณะงานที่ทำพบว่า ส่วนใหญ่จะทำงานเป็นพนักงานพาร์ตไทม์ คิดเป็นร้อยละ 34.000 รองลงมาคือ ขายสินค้าออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 26.100

2) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่หารายได้ระหว่างเรียน

ตัวแปร	การปรับตัวในมหาวิทยาลัย	การรับรู้ความสามารถของตนเอง	ความหวัง	การมองโลกในแง่ดี	ความสามารถในการฟื้นคืนพลัง
การปรับตัวในมหาวิทยาลัย	-				
การรับรู้ความสามารถของตนเอง	.670***	-			
ความหวัง	.687***	.791***	-		
การมองโลกในแง่ดี	.519***	.436***	.418***	-	
ความสามารถในการฟื้นคืนพลัง	.729***	.642***	.675***	.390***	-

*** p-value < .001

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่หารายได้ระหว่างเรียน มีดังนี้ 1) ความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตาม พบว่า การ

ปรับตัวในมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับตัวแปรต้นทุกตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 2) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นด้วยกันเอง พบว่า ตัวแปรต้นทุกตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเมื่อพิจารณาภาวะเส้นตรงร่วมพหุ (Multicollinearity) ระหว่างตัวแปรต้นด้วยกันเอง พบว่าไม่มีตัวแปรต้นตัวใดที่มีความสัมพันธ์กันเกิน .800 จึงไม่มีปัญหาเกิดภาวะเส้นตรงร่วมพหุ สามารถนำไปวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณต่อไปได้

3) ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจในการทำนายของการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความหวัง การมองโลกในแง่ดี และความสามารถในการฟื้นคืนพลัง ที่มีต่อการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิต นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่หารายได้ระหว่างเรียน

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติเพื่อหาอำนาจการทำนายของทุนทางจิตเชิงบวกที่มีต่อการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่หารายได้ระหว่างเรียน

ตัวแปร	b	SE	β	t	p	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	.603	.176		3.424	.001		
การรับรู้ความสามารถของตนเอง	.132	.058	.162	2.266	.025	.344	2.908
ความหวัง	.148	.057	.191	2.590	.010	.324	3.085
การมองโลกในแง่ดี	.131	.030	.206	4.341	$p < .001$	.784	1.275
ความสามารถในการฟื้นคืนพลัง	.385	.055	.415	7.025	$p < .001$	.505	1.979
$R = .806, R^2 = .650, F(4,198) = 91.972, p < .001$							

จากตารางที่ 2 พบว่า มีค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.324 – 0.784 ซึ่งตัวแปรทุกตัวมีความทนสูงกว่าเกณฑ์คือมากกว่า 0.19 และมีค่า VIF อยู่ระหว่าง 1.275 – 3.085 ซึ่งถือว่าไม่เกินเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือน้อยกว่า 5.3 (Hair et al, 2010) ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติของตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมด ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความหวัง การมองโลกในแง่ดี และความสามารถในการฟื้นคืนพลัง สามารถร่วมกันทำนายการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่หารายได้ระหว่างเรียนได้ร้อยละ 65 เมื่อพิจารณาจำแนกรายตัวแปรพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษามากที่สุดคือ ความสามารถในการฟื้นคืนพลัง รองลงมาคือ การมองโลกในแง่ดี ความหวัง และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ความสามารถในการฟื้นคืนพลัง สามารถทำนายการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีอิทธิพลทางบวก เนื่องจาก ความสามารถในการฟื้นคืนพลังเป็นกระบวนการปรับตัวและฟื้นตัว เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ยากลำบากหรือวิกฤตได้สำเร็จ

แสดงให้เห็นถึงการเอาชนะปัญหาอุปสรรคของชีวิตโดยใช้พลังสุขภาพจิตที่ดีที่เข้มแข็ง (Department of Mental Health, 2020) การที่นิสิตนักศึกษาที่มีความสามารถในการเผชิญความทุกข์ยากนั้น จะป้องกันความสูญเสียลดความรุนแรงของเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อเอาชนะความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากความทุกข์ยากในชีวิต และผ่านพ้นสิ่งต่าง ๆ ไปได้ด้วยดี (Grotberg, 1995) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Haktanir et al. (2018) ที่พบว่า ความสามารถในการฟื้นคืนพลังเป็นตัวทำนายเชิงบวกที่สำคัญของการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนักศึกษาปีแรก และผลงานวิจัยของ Ruenprot et al. (2010) พบว่า การปรับตัวและความสามารถในการฟื้นคืนพลังเป็นตัวทำนายเชิงบวกที่สำคัญต่อการปรับตัวโดยรวมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยร้อยละ 33.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น ผลของการวิจัยในครั้งนี้จึงมีส่วนช่วยขยายองค์ความรู้ให้เห็นถึงความสำคัญของความสามารถในการฟื้นคืนพลังที่มีต่อการปรับตัวของนิสิตนักศึกษาปริญญาตรีในกลุ่มที่มีการหารายได้ระหว่างเรียน

การมองโลกในแง่ดี สามารถทำนายการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยเป็นอิทธิพลทางบวก อาจเป็นเพราะการมองโลกในแง่ดี เป็นความเชื่อของนิสิตนักศึกษาว่าในอนาคตจะมีสิ่งดี ๆ เกิดขึ้นกับตนมากกว่าสิ่งที่ไม่ดี และมีความหวังกับผลที่จะเกิดขึ้น (Scheier & Carver, 1985) แม้จะมีอุปสรรคหรือความล้มเหลวขัดขวางอยู่ก็ตาม การมองโลกในแง่ดีเป็นทัศนคติที่ดีที่ ทำให้เห็นว่าทุกสิ่งไม่ได้เลวร้าย และมีโอกาสที่จะพลิกสถานการณ์จากร้ายให้กลายเป็นดีได้ แม้จะยังไม่พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องระหว่างมุมมองโลกในแง่ดีกับการปรับตัวโดยตรงมากนักแต่พบว่ามีงานวิจัยที่มีใกล้เคียง โดยพบว่าการมองโลกในแง่ดีส่งผลต่อการเผชิญปัญหา และแม้ว่าการเผชิญปัญหาจะไม่ใช่วิธีการที่ศึกษาโดยตรงในเรื่องการปรับตัว แต่การแก้ปัญหาเป็นส่วนหนึ่งในการแสดงให้เห็นว่านิสิตนักศึกษาสามารถปรับตัวได้ ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ Harju and Bolen (1998) ที่ศึกษาผลการมองโลกในแง่ดีกับภาวะการเผชิญปัญหา และองค์ประกอบในด้านระดับคุณภาพชีวิตในนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า ผู้ที่มองโลกในแง่ดีสูงจะมีสุขภาพดี มีระดับคุณภาพชีวิตสูง และมีแนวโน้มที่จะใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งแก้ปัญหาและการตีความหมายใหม่ในทางบวก ส่วนผู้ที่มองโลกในแง่ดีต่ำจะมีความไม่พอใจกับคุณภาพชีวิตของตนเอง และมักใช้วิธีการเผชิญปัญหาแบบหนีปัญหา และงานวิจัยของ Suphannawassa (2001) ที่ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการมองโลกในแง่ดี และกลวิธีในการเผชิญปัญหาของนิสิตนักศึกษา ผลการศึกษาพบว่า นิสิตนักศึกษาที่มองโลกในแง่ดีจะใช้กลวิธีในการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการปัญหามากกว่า และใช้แบบแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมและแบบหลีกเลี่ยงน้อยกว่านิสิตนักศึกษาที่มองโลกในแง่ร้าย ดังนั้นจากผลการวิจัยนี้จึงช่วยยืนยันได้ว่าการมองโลกในแง่ดีเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาที่หารายได้ระหว่างเรียน

ความหวัง สามารถทำนายการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเป็นอิทธิพลทางบวก เนื่องจากความหวังเป็นความคาดหวังและความเชื่อมั่นว่าจะบรรลุสิ่งที่ได้ใจในอนาคต ซึ่งสามารถแสดงออกได้ทั้งทางอารมณ์และพฤติกรรม (Herth, 1992)

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Khammungskul et al. (2019) ผลการศึกษาพบว่า ความหมายในชีวิต ความหวัง การเห็นคุณค่าในตนเอง และการสนับสนุนทางสังคมในมหาวิทยาลัยมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการปรับตัวในการเรียน ดังนั้น จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าความหวังเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาที่หารายได้ระหว่างเรียนในหลาย ๆ ด้าน ไม่ใช่แค่เพียงด้านการเรียนเท่านั้น แต่ยังมีด้านสังคม ด้านอารมณ์-ส่วนบุคคล และด้านความผูกพันต่อสถาบันอีกด้วย

การรับรู้ความสามารถของตนเอง สามารถทำนายการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีอิทธิพลทางบวก โดยการรับรู้ความสามารถของตนเองนั้น เป็นความเชื่อว่าตนมีความสามารถที่จะกระทำหรือจัดการสิ่งนั้นได้ (Bandura, 1986) ทำให้มีแรงจูงใจที่จะกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จ (Wood & Bandura, 1989) ซึ่งการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นสิ่งสำคัญและมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงาน เนื่องจากเป็นความรู้สึกทางบวกทั้งต่อตนเองและสิ่งแวดล้อมที่มีความเกี่ยวข้อง (Cook & Hunsaker, 2001) และการที่นิสิตนักศึกษามีเชื่อมั่นในความสามารถของตนสูงจะทำให้มีทางเลือกในการทำงานเพิ่มขึ้นและมีความมุ่งมั่นในการทำงานที่ท้าทาย มีแรงจูงใจและความพยายามในการทำงานให้สำเร็จมากกว่าคนที่มีการรับรู้ความสามารถตนเองต่ำ (Luthans et al., 2007) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pek et al. (2019) พบว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษา การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการปรับตัวด้านวิชาการของนักศึกษา และงานวิจัยของ Sirikiattikul (2024) พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวทำนายที่สำคัญของการปรับตัวของนักศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้ ดังนั้นงานวิจัยในครั้งนี้จึงช่วยขยายองค์ความรู้ตัวแปรการรับรู้ความสามารถของตนเองแบบทั่วไปที่ไม่ใช่การศึกษาเพียงแคในด้านการเรียนเพียงเท่านั้น ทำให้เห็นว่าการรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาที่หารายได้ระหว่างเรียน

ดังนั้นจากผลการวิจัยจะพบว่า องค์ประกอบของทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความหวัง การมองโลกในแง่ดี และการรับรู้ความสามารถของตนเอง สามารถร่วมกันทำนายการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาได้ร้อยละ 65 โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลที่สุดคือ ความสามารถในการฟื้นคืนพลัง รองลงมา คือ การมองโลกในแง่ดี ความหวัง และการรับรู้ความสามารถของตนเอง ตามลำดับ จึงเห็นได้ว่าทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกมีความสำคัญ ตามที่ Luthans et al. (2007) กล่าวว่า ทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก หมายถึง สภาวะของบุคคลที่สะท้อนถึงจุดเด่นหรือจุดแข็งในเชิงบวกซึ่งได้รับการพัฒนา ส่งผลต่อการกำหนดพฤติกรรมที่วัดได้และสามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการปฏิบัติงานภายในองค์กร แต่อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงความแข็งแกร่งของทฤษฎีทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกในการอธิบายการปรับตัว

ในมหาวิทยาลัยในบริบทของกลุ่มนิสิตนักศึกษาอีกด้วย ดังที่ Chaosujarit (2019) กล่าวว่า ทิศทางจิตวิทยาเชิงบวกได้รับความสนใจจากนักวิชาการและนักวิจัยในหลากหลายสาขาวิชา รวมถึงในด้านการศึกษา เพื่อสนับสนุนและพัฒนาให้ทั้งผู้เรียน ผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาสามารถนำลักษณะเชิงบวกที่มีอยู่ภายในตนเองมาประยุกต์ใช้ในการเรียน การทำงาน หรือการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาพบว่า ความสามารถในการฟื้นคืนพลังมีความสำคัญมากที่สุดต่อการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่หารายได้ระหว่างเรียน ดังนั้น หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น อาจารย์ ฝ่ายกิจการนิสิต ตลอดจนครอบครัวที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการปรับตัวของนิสิตนักศึกษาควรสนับสนุนทางด้านข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นคืนพลังเป็นอันดับแรก เช่น ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรภายนอกที่ช่วยเหลือดูแล มีการจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจและนำมาปรับใช้ได้อย่างตรงจุดมากขึ้น นอกจากนี้บุคคลในครอบครัว รวมไปถึงบุคคลที่ใกล้ชิดควรให้การสนับสนุน หากนิสิตนักศึกษาต้องการความช่วยเหลือในยามที่พบเจอกับปัญหา เพื่อให้นิสิตนักศึกษาสามารถเอาชนะและก้าวข้ามความยากลำบากกลับมาใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข

2. จากการศึกษาพบว่า การมองโลกในแง่ดี ความหวัง การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสำคัญรองลงมาต่อการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่หารายได้ระหว่างเรียน ดังนั้น หากมีโอกาสและทรัพยากรเพียงพอ ควรมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรเหล่านี้และมีการยกตัวอย่างให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และสามารถนำไปปรับใช้ได้ง่ายมากขึ้น เช่น การมองโลกในแง่ดีอาจารย์ควรจัดกิจกรรมที่มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อมุมมอง ที่นิสิตนักศึกษามีต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อาจเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงจากในข่าว หรือเหตุการณ์ที่สมมติขึ้นทั้งเรื่องดีและไม่ดี เพื่อช่วยให้นิสิตนักศึกษาทำความเข้าใจต่อมุมมองของตนเอง และช่วยส่งเสริมการมองโลกในแง่ดีที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงต่อไป นอกจากนี้การพูดคุยภายในครอบครัว เพื่อน หรือคนใกล้ชิด ก็มีส่วนช่วยปรับมุมมองหรือช่วยทบทวนความคิดที่มีต่อตนเองและสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวมากยิ่งขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน

3. การศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้มาจากการสุ่มแบบตามสะดวก อาจมีผลกระทบต่อการอ้างอิงผลการวิจัยไปใช้ในประชากร

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลการวิจัยนี้ศึกษากับกลุ่มนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่หารายได้ระหว่างเรียน ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาในกลุ่มอื่น ๆ เพิ่มเติมในการวิจัยครั้งต่อไปเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เช่น กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายที่มีการทำงานหารายได้ระหว่างเรียน นอกจากนี้อาจมีการศึกษาในกลุ่มที่มีความเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น เช่น การศึกษาในกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่หารายได้เพราะความจำเป็น และกลุ่มที่หารายได้โดยไม่จำเป็น เนื่องจากผลการวิจัยในส่วนข้อมูลทั่วไปพบว่ามีกลุ่มตัวอย่างที่ให้เหตุผลในการหารายได้ในทั้งสองรูปแบบ ซึ่งจะช่วยขยายองค์ความรู้ของนิสิตนักศึกษาที่หารายได้ในบริบทที่มีความเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น

2. ศึกษาเชิงทดลองหรือสร้างโปรแกรมที่ส่งเสริมการปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษา โดยนำตัวแปรต้นทุนทางจิตวิทยาเชิงบวก ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง ความหวัง การมองโลกในแง่ดี และความสามารถในการฟื้นคืนพลัง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้พบว่าสามารถร่วมกันทำนาย การปรับตัวในมหาวิทยาลัยของนิสิตนักศึกษาได้ มาเป็นแนวทางในการออกแบบโปรแกรม

References

- Baker, R. W., & Stryk, B. (1984). Measuring Adjustment to College. *Journal of Counseling Psychology*, 31, 179-189.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action : A social cognitive theory*. Prentice Hall.
- Chantharawong, C. (2011). *The meaning and patterns of part-time work among students at Silpakorn University, Sanam Chandra Palace Campus* (Master's thesis in Public Administration). Graduate School, Silpakorn University, Bangkok, Thailand. [In Thai]
- Chaosujarit, C. (2019). The development of an integrated group counseling program to enhance positive psychological capital of university students [Unpublished Doctoral dissertation]. Burapha University. [In Thai]
- Chuaiwang, N., & Pankaew, J. (2017). *Economic factors influencing part-time work and the effects of part-time work on students at Phuket Rajabhat University*. *Academic Journal of Santapol College*, 3(2), 260–270. [In Thai]
- Cook, C., & Hunsaker, P. L. (2001). *Management and Organizational Behavior* (3rd ed.). McGraw-Hill.

- D'Silva, J., & Aminabhavi, V. A. (2013). Adjustment, Self-efficacy and Psychosocial Competency of Drug Addicted Adolescents. *Journal of psychology*, 4(1), 13-18.
- Department of Employment. (2024, September). *10,000 job positions: Pipat and Surasak collaborate to engage students in part-time work during school breaks—MOU with 22 private businesses to generate income, reduce expenses, and expand opportunities during school years.*
https://www.doe.go.th/prd/main/news/param/site/1/cat/7/sub/0/pull/detail/view/detail/object_id/85079 [In Thai]
- Department of Mental Health. (2020). *Transforming adversity into strength: The power of mental health resilience quotient (RQ)*. Mental Health Academic Bureau, Department of Mental Health, Ministry of Public Health. [In Thai]
- Grotberg, E. (1995). *A Guide to promoting resilience in children : Strengthening the human spirit*. Bernard van Leer Foundation.
- Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). Pearson.
- Haktanir, A., Watson, J. C., Ermis-Demirtas, H., Karaman, M. A., Freeman, P. D., Kumaran, A., & Streeter, A. (2018). Resilience, Academic Self-Concept, and College Adjustment Among First-Year Students. *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*, 23(1), 161-178.
<https://doi.org/10.1177/1521025118810666>
- Harju, B. L., & Bolen, L. M. (1998). The effects of optimism on coping and perceived quality of life of college students. *Journal of Social Behavior & Personality*, 13, 185-200.
- Herth, K. (1992, Oct). Abbreviated instrument to measure hope: development and psychometric evaluation. *Journal of Advanced Nursing*, 17(10), 1251-1259.
<https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.1992.tb01843.x>
- Khammongkul, J., Intarakamhang, U. & Klaykaew, K. K. (2019). A Causal Model of Learning Adjustment Behavior among Computer Science Students. *The periodical of Behavioral Science*, 25(1), 1-24. [In Thai]

- Luthans, F., Youssef, C. M., & Avolio, B. J. (2007). *Psychological Capital: Developing the Human Competitive Edge*. Oxford University Press.
- Panitwattana, S. (2017). Self-efficacy, Job Resources, Work Engagement, and Challenge Job Demands as Moderator [Master's of thesis]. TU Digital Collections. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2017/TU_2017_5506035459_7410_5751.pdf [In Thai]
- Pek, K., Barunata, B. D., Nurhadi, M. H., Fahmi, A. Z., Widiasmara, N., & Indonesia, I. (2019). Self-Efficacy and Academic Adjustments Among Freshmen College Student. *Proceedings 14th ICLICE*, 6, 43-49.
- Ruenprot, R., Wongkumsin, T., & Piolueang, N. (2010). Predicting Factors of Adaptation in Undergraduate Students. *Nursing Research and Innovation Journal*, 16(3), 390-405. [In Thai]
- Scheier, M. F., & Carver, C. S. (1985). Optimism, coping, and health: assessment and implications of generalized outcome expectancies. *Health Psychology*, 4(3), 219-247. <https://doi.org/10.1037//0278-6133.4.3.219>
- Schwarzer, R., & Jerusalem, M. (1995). Generalized Self-Efficacy Scale. In J. Weinman, S. Wright, & M. Johnston (Eds.), *Measures in Health Psychology: A User's Portfolio. Causal and Control Beliefs* (pp. 35-37). NFER-NELSON.
- Sirikiattikul, N. (2024). The Influence of Self-efficacy and Coping with Stress Effect on the Adjustment of Students at Faculty of Education, Ramkhamhaeng University's in a Pandemic COVID-19 Situation. *Thai Journal of Clinical Psychology (Online)*, 55(1), 39-49. [In Thai]
- Srisawat, P. (2015). A study and enhancement of psychological capital of university students through group counseling. *Journal of Educational Research, Faculty of Education, Srinakharinwirot University*, 9(2), 131-146. [In Thai]
- Sukkasem, K., Tosan, S., Khunchan, P. & Srivirojkul, P. (2022). The impact of part-time jobs on the academic performance of Phuket university students. In *Proceedings of the 11th National and 4th International Conference on Management Science 2022: "Advancing Academic Excellence, Driving Economic Growth, and Moving Forward with Communities"* (pp. 85-101). Lampang Rajabhat University. [In Thai]

- Suphannawassa, K. (2001). *An Analysis of Optimism and Coping Strategies of University Students* [Unpublished master's thesis]. Chulalongkorn University. [In Thai]
- Wood, R., & Bandura, A. (1989, Mar). Impact of conceptions of ability on self-regulatory mechanisms and complex decision making. *Journal of Personality and Social Psychology*, 56(3), 407-415. <https://doi.org/10.1037//0022-3514.56.3.407>

การประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้
ของโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

Needs Assessment For The Administration Of School As A Learning
Community (SLC) In Primary Schools In Bangkok

ทรงวุฒิ วิเปลี่ยน^{*1} และจุฑามาศ แสงงาม²

^{*1} ผู้ประพันธ์บรรณกิจ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตบางนา อีเมล: songwut_vp@hotmail.com

² ภาควิชาการประเมินและการวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง อีเมล: jutsae@gmail.com

Songwut Veepion^{*1} and Juthamas Saengngam²

^{*1} Corresponding Author Ramkhamhaeng University Demonstration School (Bangna Campus)

E-mail: songwut_vp@hotmail.com

² Department of Evaluation and Research, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University E-mail: jutsae@gmail.com

Received: December 04, 2024 / Revised: January 16, 2025 / Accepted: April 18, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นต่อการบริหารงานโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) ของโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดกรุงเทพมหานครเก็บข้อมูลกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วยผู้บริหาร ครูผู้ปกครองของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 สังกัดโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 715 คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย ประกอบด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สูตร PNI_{modified}

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามรายด้าน พบว่า ทุกด้านค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ปรัชญา 2) ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นฯ เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ร่วมลงมติในข้อหาหรือสำหรับการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ดังนั้นหากโรงเรียนต้องการพัฒนาให้เป็นโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ควรเริ่มสร้างรากฐานที่ดีจากการมีวิสัยทัศน์และปรัชญาเป็นพื้นฐานที่มั่นคงร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียนมากขึ้น

คำสำคัญ: การประเมินความต้องการจำเป็น การบริหารงานโรงเรียนเพื่อให้เป็นโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนระดับประถมศึกษา

Abstract

This research aimed to analyze the current situation and the expected conditions in the administration of School as Learning Community in primary schools in Bangkok and study needs assessment for the administration of School as Learning Community (SLC) in primary schools in Bangkok. Data were collected from 715 stakeholders, consisting of administrators, teachers, and parents of Grade 5-6 students from primary schools in Bangkok. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics, frequency, percentage, mean, standard deviation, and a Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}).

The results showed the following: 1) the current situation and the expected conditions in the administration of School as Learning Community in primary schools in Bangkok, the overall average was found to be at a high level. When analyzed by specific aspect, it was revealed that the average school administration condition was at a high level; the aspect with the highest average was philosophy 2) The results of the needs assessment found that When classified by item, the greatest need was for schools to provide opportunities for parents to participate in the discussion at the decision-making level on amendments for various problems. Therefore, if a school would like to become a school as a learning community, it should begin by building a solid foundation of vision and philosophy together. Moreover, the school should provide opportunities for parents or stakeholders to become more involved in the decision-making process.

Keywords: need assessment, administration to be a school as a learning community, school as a learning community, primary schools

บทนำ

บทบาทการบริหารงานโรงเรียนเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร ซึ่งต้องมีคุณลักษณะหลากหลายประการ ได้แก่ ความเป็นผู้นำ มีความสามารถทางด้านวิชาการ เป็นผู้รักษาระเบียบวินัย มีวิสัยทัศน์ สามารถนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีความสามารถในการบริหารหลักสูตรและการสอน มีทักษะด้านการวัดและประเมินผล ฯลฯ สามารถขับเคลื่อนนโยบายเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่โรงเรียนกำหนด (Suradechdechakul, 2024) ประกอบกับบริบทที่มีความเป็นพหุทางสังคมและวัฒนธรรมของโรงเรียนแต่ละแห่งจึงทำให้เกิดปัญหาที่แตกต่างกันตามสาเหตุและปัจจัยที่ไม่เหมือนกัน เช่น บางโรงเรียนมีปัญหาด้านการจัดการงบประมาณซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด บางโรงเรียนมีปัญหาคณาจารย์ผู้สอนไม่เพียงพอ

บางโรงเรียนครูสอนไม่ตรงตามสาขาที่จบมา ซึ่งเป็นปัญหาทางบริบทของแต่ละโรงเรียน แต่จะส่งผลสำคัญต่อนักเรียนซึ่งเป็นปลายทางของผลผลิตที่โรงเรียนสร้างขึ้นเป็นวัตถุประสงค์

จากปัญหาที่พบข้างต้นทำให้โรงเรียนต้องมีการปรับปรุงแบบการบริหารงาน เพื่อให้เกิดสภาพคล่องในการจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น การบริหารงานโรงเรียนจึงมีความหลากหลายทั้งรูปแบบการบริหาร และแนวทางปฏิบัติภายใต้หลักการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดสรรงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียน การจัดสรรทรัพยากรบุคคล อาคารสถานที่ สื่ออุปกรณ์ การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ฯลฯ (Jitratab & Plubjeen, 2022) เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน ดังนั้นการปรับเปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหาให้ตรงกับสภาพบริบทที่เป็นอยู่ และคำนึงถึงผลประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนจึงควรเป็นรูปแบบที่สะท้อนความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (School as Learning Community: SLC) เป็นรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนรูปแบบหนึ่ง ที่เน้นการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนโดยเริ่มตั้งแต่การร่วมมือในการระบุปัญหา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การหาแนวทางการแก้ปัญหา ตลอดจนการดำเนินแก้ไขปัญหามาจนสำเร็จนำไปสู่การสร้างกลยุทธ์ที่เหมาะสมเพื่อสร้างโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Anantaworasakul, 2022)

โรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (School as Learning Community: SLC) เป็นรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนตามแนวคิดใหม่ ภายใต้ความแตกต่างของบริบทแต่ละพื้นที่ SLC เป็นแนวคิดหรือหลักการบริหารสถานศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือในการสนับสนุนการทำงานร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภายใต้วิสัยทัศน์วัตถุประสงค์ และข้อตกลงร่วมกัน เพื่อสร้างความตระหนักต่อคุณค่าพื้นฐาน รวมไปถึงเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานโรงเรียนให้ดีขึ้น (García-Carrión et al., 2020; Sato, 2016) ซึ่ง Sato (2016) ได้เสนอองค์ประกอบที่สำคัญของ SLC ไว้ 3 ส่วน ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ คือ การกำหนดเป้าหมายของการบริหารงานโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม 2) ปรัชญา เป็นหลักการบริหารงานโรงเรียนโดยประยุกต์แนวคิดและทฤษฎีเชิงปรัชญามาเป็นหลักในการปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยปรัชญาความเป็นสาธารณะ ปรัชญาการมีประชาธิปไตย และปรัชญาความเป็นเลิศ และ 3) ระบบกิจกรรม เป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมพลังในห้องเรียน การสร้างความเป็นเพื่อนร่วมงานและชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ และการเข้าร่วมเรียนรู้ของผู้ปกครองและคนในชุมชนท้องถิ่น เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เกิดคุณภาพสูงสุดตรงตามความต้องการของชุมชนและผู้เรียน โดยมีแบบแผนที่เป็นระบบ สร้างโรงเรียนให้เป็นองค์กรที่รับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน นำไปสู่การสร้างโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ SLC จึงเป็นรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนที่น่าสนใจ สะท้อนปัญหาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ทำให้สามารถวางแผนและนำไปสู่แก้ไขปัญหของโรงเรียนร่วมกัน

การบริหารงานโรงเรียนในปัจจุบัน มีการแบ่งโครงสร้างการบริหารงาน แยกเป็นฝ่ายตามภาระงานที่ได้กำหนดไว้ เช่น ฝ่ายธุรการ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายนโยบายและแผน ฯลฯ ด้วยการแบ่งหน้าที่ตามฝ่ายต่างๆ บางครั้งจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้การบริหารงานโรงเรียนขาดความเชื่อมโยง และขาดการบูรณาการ ในระบบการจัดการภายในโรงเรียนร่วมกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ของนักเรียน ตลอดจนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะเห็นได้ว่า การบริหารงานโรงเรียนในลักษณะดังกล่าวอาจเกิดปัญหาที่แตกต่างกัน จึงต้องหาวิธีหรือกระบวนการในการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน การประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการวิจัยที่รวบรวมสารสนเทศ เพื่อวิเคราะห์ช่องว่างหรือความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และสภาพที่ควรจะเป็น ตลอดจนมีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ 1) การระบุความต้องการจำเป็น 2) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น และ 3) การกำหนดแนวทางการแก้ไข (Wongwanich, 2019) การประเมินความต้องการจำเป็นจึงเป็นเครื่องมือในการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปกำหนดแผนงานที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน และมีความชัดเจนในการดำเนินงาน สามารถให้คำตอบแก่บุคคลทั่วไป และสร้างความมั่นใจได้ว่า การปฏิบัติงานสนองต่อความต้องการของโรงเรียนได้อย่างแท้จริง

โรงเรียนหลายแห่งมีสภาพบริบทและที่ตั้งแตกต่างกัน ทำให้มีปัญหาในการบริหารงานโรงเรียนแตกต่างกันไปด้วย ดังเช่นโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ประสบปัญหาในหลากหลายมิติ (Dheebanya et al., 2018; Jitratab & Plubjeen, 2022) ได้แก่ 1) ครูมีภาระงานมากเกินไป เนื่องจากได้รับมอบหมายงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน 2) ครูมีอัตราการลาออกหรือโอนย้ายอย่างต่อเนื่อง ส่งผลทำให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอน 3) การบริหารงานภายในได้ต้นสังกัด เช่น โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ต้องติดต่อผ่านสำนักเขต ทำให้ประสิทธิภาพการทำงานลดลง แตกต่างจากเดิมที่ขึ้นตรงกับสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 4) การเบิกจ่ายจัดสรรงบประมาณสำหรับการจ้างครูต่างชาติมีข้อจำกัด ทำให้ไม่สามารถจ้างครูเจ้าของภาษาได้ตลอดปี 5) ปัญหาที่โรงเรียนได้รับอัตราครูไม่สมดุลกับจำนวนนักเรียน 6) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาขาดความเชื่อมโยงและการบูรณาการด้านการจัดการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและเกิดเอกภาพ จากปัญหาและอุปสรรคของการบริหารงานโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ทำให้เกิดข้อจำกัดในการบริหารโรงเรียน และส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานและการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน จึงมีความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างเร่งด่วนแต่เนื่องจากปัญหาของแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกันตามสภาพบริบท กระบวนการที่สามารถช่วยจัดลำดับความสำคัญหรือความต้องการจำเป็นของปัญหาปัญหาเหล่านี้ได้คือ การศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารงานโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบกับจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า ยังไม่ปรากฏงานวิจัยที่ศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารงานโรงเรียนใน

ฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นเพื่อให้เห็นภาพรวมของการบริหารโรงเรียน และเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารงานโรงเรียนโดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ว่าเป็นอย่างไร และมีปัญหาและอุปสรรคใดบ้างที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา และกำหนดรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนที่เหมาะสมกับสภาพบริบท อันจะนำไปสู่การสร้างโรงเรียนเพื่อเป็นโรงเรียนในสถานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) ได้อย่างสมบูรณ์แบบ

วัตถุประสงค์การวิจัย

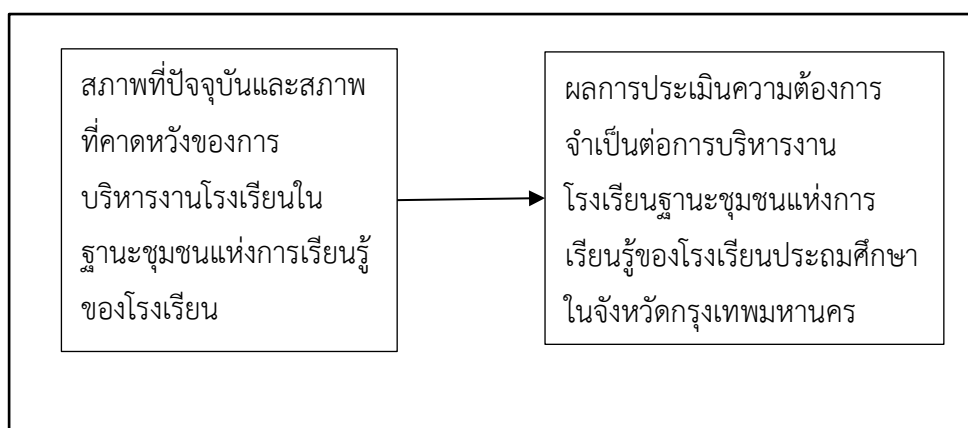
1. เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานโรงเรียนในสถานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นต่อการบริหารงานโรงเรียนในสถานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตการวิจัย

สำหรับงานวิจัยนี้กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวนทั้งหมด 715 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 1) โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (กทม.) จำนวน 2 แห่ง 2) โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 2 แห่ง 3) โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน 2 แห่ง และ 4) โรงเรียนสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สป.อว.) จำนวน 2 แห่ง ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนใน จังหวัด กรุงเทพมหานครแต่ละสังกัดโดยใช้การคัดเลือกตามเกณฑ์ดังนี้ 1) เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ขึ้นไปที่มีการจัดประสบการณ์อบรมให้ความรู้หรือพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดโรงเรียนในสถานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2) เป็นโรงเรียนที่มีการบริหารโรงเรียนโดยจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลากหลายภาคส่วนเช่น ผู้ปกครอง ชุมชน ครู ฯลฯ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน และ 3) ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ที่อยู่ในโรงเรียนตามคุณสมบัติข้อที่ 1 และ 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

การประเมินความต้องการจำเป็นต่อการบริหารงานโรงเรียนในสถานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายสำหรับงานวิจัยนี้คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเป้าหมายได้ทั้งหมด 715 คน แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (กทม.) จำนวน 2 แห่ง จำนวน ทั้งหมด 250 คน 2) โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 2 แห่ง จำนวน 250 คน 3) โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จำนวน 2 แห่ง จำนวน 115 คน และ 4) โรงเรียนสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สป.อว.) จำนวน 2 แห่ง จำนวน 100 คน

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม เรื่อง สภาพการบริหารงานโรงเรียนเพื่อให้ เป็นโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ สถานภาพ ของผู้ตอบแบบสอบถาม และ ตอนที่ 2 การรับรู้สภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังต่อการบริหารงาน โรงเรียนเพื่อให้เป็นโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) จำนวน 21 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามมี ลักษณะเป็นแบบมาตราประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ โดยมีความหมาย ดังนี้ 5 หมายถึง ข้อความ ตรงกับสภาพปัจจุบันหรือสภาพที่คาดหวังมากที่สุด 4 หมายถึง ข้อความตรงกับสภาพปัจจุบันหรือ สภาพที่คาดหวังมาก 3 หมายถึง ข้อความตรงกับสภาพปัจจุบันหรือสภาพที่คาดหวังปานกลาง 2 หมายถึง ข้อความตรงกับสภาพปัจจุบันหรือสภาพที่คาดหวังน้อย 1 หมายถึง ข้อความตรงกับสภาพ ปัจจุบันหรือสภาพที่คาดหวังน้อยที่สุด

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยนำข้อคำถามในแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถาม โดยมีข้อคำถามทั้งหมด 21 ข้อ โดยแบ่งตามองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบตามแนวคิดโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้ดังนี้ 1) ด้านวิสัยทัศน์ จำนวน 3 ข้อ 2) ด้านปรัชญาจำนวน 9 ข้อ โดยแบ่งเป็นด้านย่อยได้แก่ ปรัชญาความเป็นสาธารณะ จำนวน 3 ข้อ ปรัชญาการมีประชาธิปไตยจำนวน 3 ข้อ และปรัชญาความเป็นเลิศจำนวน 3 ข้อ และ 3) ด้านระบบกิจกรรม จำนวน 9 ข้อได้แก่ การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมพลังในห้องเรียน จำนวน 3 ข้อ การสร้างความเป็นเพื่อนร่วมงานและชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพจำนวน 3 ข้อ และการเข้าร่วมเรียนรู้ของผู้ปกครองและคนในชุมชนท้องถิ่นจำนวน 3 ข้อ ผลการพิจารณาได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และมีการปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับตัวอย่างที่ไม่ใช่ตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน จากนั้นนำผลมาวิเคราะห์ค่าความเที่ยง พบว่า แบบสอบถามตามข้อคำถามสภาพที่เป็นจริง มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .789 แสดงว่า แบบสอบถามฉบับนี้มีค่าความเที่ยงสูง ซึ่งผ่านเกณฑ์สามารถนำแบบสอบถามนี้ไปเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์วิจัยได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามผ่านผู้ประสานงานในแต่ละโรงเรียน โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 1 เดือน มีผู้ตอบกลับแบบสอบถามทั้งสิ้น จำนวน 715 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 8 โรงเรียนในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการคำนวณหาค่าความถี่ ร้อยละ
- 2) การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ ข้อแรก คือ การวิเคราะห์สภาพการบริหารงานโรงเรียนระดับประถมศึกษาในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ของ Srisa-ard (2010) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายความว่า การรับรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายความว่า การรับรู้อยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายความว่า การรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายความว่า การรับรู้อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายความว่า การรับรู้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนวัตถุประสงค์ข้อที่สอง คือ การประเมินความต้องการจำเป็นต่อการบริหารงานโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธี PNI_{modified} โดยหาค่าเฉลี่ยของ

สภาพที่ควรจะเป็น (I) และค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง (D) แล้วคำนวณหาค่าผลต่างของค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็นกับค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง (I-D) แล้วหารด้วยค่า D โดยใช้สูตรของ Wongwanich (2019) ดังนี้

$$PNI_{\text{modified}} = (I-D)/D$$

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมด 715 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 61.49 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.57 ประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 41.80 และมีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.82 โดยมีผลการวิจัยดังนี้

ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ค่าเฉลี่ยของสภาพการบริหารงานโรงเรียน ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ วิทยทัศน์ ปรัชญา และระบบกิจกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.77$, $S.D. = 0.81$) เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน พบว่า ทุกด้านค่าเฉลี่ยของสภาพการบริหารงานโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ วิทยทัศน์ ($M = 4.10$, $S.D. = 0.61$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ระบบกิจกรรม ($M = 3.59$, $S.D. = 0.73$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวัง ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน ผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวังกับค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และการจัดอันดับความสำคัญของค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการบริหารงานโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้จำแนกตามรายด้าน

องค์ประกอบของ SLC	ค่าเฉลี่ยสภาพที่คาดหวัง (I)	ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (D)	I-D	(I-D)/D	อันดับ
วิทยทัศน์	4.45	4.10	0.35	0.09	2
ปรัชญา	4.13	3.68	0.45	0.12	1
ระบบกิจกรรม	3.91	3.59	0.32	0.09	2

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์หิวเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดกรุงเทพมหานครจำแนกตามรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นเป็นอันดับที่ 1 คือ ด้านปรัชญา และรองลงมาเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นอันดับที่ 2 เท่ากันสองด้าน คือ ด้านวิทยทัศน์และด้านระบบกิจกรรม

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีของสภาพที่คาดหวัง (I) กับค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (D) และผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวัง (I-D/D) ด้านปรัชญาการบริหารงานโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC)

รายการข้อคำถามด้านปรัชญา	สภาพที่ คาดหวัง (I)	สภาพ ปัจจุบัน (D)	I-D	(I-D)/D	อันดับ
1) โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการออกแบบห้องเรียน	4.55	4.30	0.25	0.05	3
2) โรงเรียนมีการแบ่งปันองค์ความรู้สู่ชุมชน เช่น เปิดอบรมความรู้ด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน	4.58	4.33	0.25	0.05	3
3) โรงเรียนสร้างเวทีอภิปรายผลการบริหารงานของโรงเรียนในแต่ละปีการศึกษา	4.91	4.59	0.32	0.06	2
4) โรงเรียนมีช่องทางการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลากหลายช่องทาง เช่น เฟซบุ๊ก กลุ่มไลน์ กล้องรับความคิดเห็น ฯลฯ	4.45	4.31	0.14	0.03	4
5) โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ร่วมลงมติในข้อหาหรือสำหรับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว	4.30	4.01	0.29	0.07	1
6) โรงเรียนจัดประชุมเพื่อคัดเลือกตัวแทนผู้ปกครองในการร่วมวางแผนการบริหารงานโรงเรียน	4.55	4.30	0.25	0.05	3
7) โรงเรียนให้การสนับสนุนนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษได้ร่วมแข่งขันในเวทีการประกวดต่างๆ ตามที่หน่วยงานภายนอกจัดขึ้น	4.45	4.30	0.15	0.03	4

ตารางที่ 2 ค่าดัชนีของสภาพที่คาดหวัง (I) กับค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (D) และผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวัง (I-D/D) ด้านปรัชญาการบริหารงานโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) (ต่อ)

รายการข้อคำถามด้านปรัชญา	สภาพที่ คาดหวัง (I)	สภาพ ปัจจุบัน (D)	I-D	(I-D)/D	อันดับ
8) โรงเรียนจัดวิชาเลือกที่มีความทันสมัยน่าสนใจและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.55	4.50	0.05	0.01	5
9) โรงเรียนจัดห้องเรียนเพื่อส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถเฉพาะทาง เช่น ห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ห้องเรียนพิเศษพื้นฐานทางวิศวกรรม ห้องเรียนพิเศษเตรียมความพร้อมทางการแพทย์ ฯลฯ	4.45	4.30	0.15	0.03	4

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารงานโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้านปรัชญา จำแนกตามรายชื่อ พบว่า ข้อคำถามที่มีความต้องการจำเป็นเป็นอันดับที่ 1 คือ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ร่วมลงมติในข้อหาหรือสำหรับการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และรองลงมา เป็นข้อคำถามที่มีความต้องการจำเป็นอันดับที่ 2 คือ โรงเรียนสร้างเวทีอภิปรายผลการบริหารงานของโรงเรียนในแต่ละปีการศึกษา ส่วนข้อคำถามที่มีความต้องการจำเป็นอันดับที่ 3 มีข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเท่ากับ 3 ข้อคำถาม ได้แก่ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการออกแบบห้องเรียน โรงเรียนมีการแบ่งปันองค์ความรู้สู่ชุมชน เช่น เปิดอบรมความรู้ด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และโรงเรียนจัดประชุมเพื่อคัดเลือกตัวแทนผู้ปกครองในการร่วมวางแผนการบริหารงานโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีประเด็นสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการบริหารงานโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดกรุงเทพมหานครจำแนกตามรายด้านพบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นเป็นอันดับที่ 1 คือ ด้านปรัชญา เนื่องจากปรัชญาเป็นเสมือนการกำหนดทิศทางการบริหารงานของโรงเรียนให้เป็นรูปธรรม โดยโรงเรียนต้องบริหารงานให้ครอบคลุมทั้ง 3 องค์ประกอบย่อยของด้านปรัชญา เช่น โรงเรียนต้องเปิดเวทีรับฟังข้อเสนอแนะทั้งเรื่องที่ต้องปรับปรุง

และเรื่องที่ต้องพัฒนาของโรงเรียน ยอมรับฟังเสียงส่วนมากในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ภายใต้เหตุผลตามบริบทที่เป็นจริง พร้อมทั้งเปิดโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนสาธารณะสำหรับทุกคนและเป็นของทุกคน ให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมตามความเหมาะสม หรือตามความถนัดของตนเอง (Admiraal, Schenke, De Jong, Emmelot & Sligte, 2021) สนับสนุนให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการจัดแสดงผลงานของนักเรียนต่อชุมชน สร้างบรรยากาศการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และทักษะต่างๆ ระหว่างโรงเรียน ต่างโรงเรียน โรงเรียนและชุมชน รวมไปถึงการส่งเสริมความสามารถของนักเรียนให้เต็มที่และตามความสนใจ มีวิชาเลือกเสรีที่มีความหลากหลาย โดยคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ออกไปสู่เวทีการประกวดแข่งขันตามทักษะ และความสามารถที่โดดเด่นของแต่ละคน สอดคล้องกับแนวคิดของ Sato (2016) และงานวิจัยของ Luanrit (2022) ที่ระบุว่า สิ่งที่สามารถขับเคลื่อนโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้นั้นจำเป็นต้องมีรากฐานที่ดี โดยเริ่มจากการมีวิสัยทัศน์และปรัชญาเป็นพื้นฐานที่มั่นคงร่วมกันก่อน แต่ระบบกิจกรรมจะช่วยฝึกฝนทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เข้าร่วมให้มีวิสัยทัศน์และปรัชญาได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยระบบกิจกรรมถือว่ามีความสำคัญมากที่จะขับเคลื่อนร่วมกันไปได้ทั้งระบบ

2. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารงานโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้านปรัชญา จำแนกตามรายชื่อ พบว่า ข้อคำถามที่มีความต้องการจำเป็นเป็นอันดับที่ 1 คือ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ร่วมลงมติในข้อหาหรือสำหรับการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โรงเรียนจึงควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการช่วยสนับสนุนร่วมพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอนในหลายด้าน เช่น ส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีที่บ้าน อบรมสั่งสอนให้ความรู้ที่หลากหลาย ให้ความร่วมมือเชิงบูรณาการระหว่างบ้านและชุมชน มีจิตอาสาช่วยในการสอนนักเรียน เช่น การสอนด้านอาชีพที่น่าสนใจ ฯลฯ รวมไปถึงการให้ความร่วมมือในการสื่อสาร และการตัดสินใจร่วมกับทางโรงเรียนเมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนในความปกครองของตน ตลอดจนแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้ดีขึ้น ซึ่งแนวทางเหล่านี้นอกจากจะพัฒนาผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรงแล้ว ยังช่วยให้อัตราสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในภาพรวมของสถานศึกษาให้ดีขึ้น นำไปสู่การสร้างโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้อย่างเต็มรูปแบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ Sato (2016) และงานวิจัยของ Kerdtip และ Angkulwattanakit (2023) ที่ระบุว่า ห้องเรียนและโรงเรียนเป็นพื้นที่การเรียนรู้สำหรับทุกคน โดยไม่มีใครเป็นเจ้าของเพียงคนเดียว ควรส่งเสริมให้ชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในห้องเรียน สร้างการทำงานเป็นทีมระหว่างผู้สอนให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็น นำเสนอปัญหา แนวทางแก้ปัญหา ทบทวนทางโรงเรียน เพื่อสะท้อนมุมมองที่แตกต่างและหลากหลายมากขึ้น นำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนที่ดีขึ้น และเป็นโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ประสิทธิภาพต่อไป

ดังนั้นโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาวิชาชีพของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นการทำงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีอาจมีข้อจำกัดจากกฎระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการที่อาจส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งอาจทำให้การดำเนินการเป็น SLC เป็นไปได้ยากในบางแง่มุมอย่างเช่น หากมีกฎระเบียบที่จำกัดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองหรือชุมชนในการตัดสินใจหรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาและการดำเนินงานในรูปแบบ SLC และเพื่อให้การเป็น SLC เป็นจริงในบริบทที่มีกฎระเบียบดังกล่าว โรงเรียนสามารถดำเนินการได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้ 1) สร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น การจัดเวทีพูดคุยหรือประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) ใช้แนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับกฎระเบียบ เช่น การจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะที่ไม่ขัดต่อกฎระเบียบ 3) ใช้เทคโนโลยีในการเชื่อมโยงและสื่อสารระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อให้การมีส่วนร่วมเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นโรงเรียนสามารถดำเนินการเป็นโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้แม้จะมีข้อจำกัดจากกฎระเบียบ โดยต้องอาศัยความร่วมมือและการปรับตัวของทุกฝ่าย รวมไปถึงความพร้อมในการร่วมมือกันขับเคลื่อนให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์แบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยของสภาพการบริหารงานโรงเรียน ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ วิทยทัศน์ ปรัชญา และระบบกิจกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้

1.1.1 เมื่อพิจารณาจำแนกตามรายด้าน พบว่า ทุกด้านค่าเฉลี่ยของสภาพการบริหารงานโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ดังนั้นสามารถนำแนวคิดและหลักการของโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ (SLC) ที่ประกอบด้วยวิทยทัศน์ ปรัชญา และระบบกิจกรรม มาใช้เป็นหลักการบริหารงานโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะท้อนให้เห็นมุมมองและการนำเสนอปัญหาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ช่วยให้แก้ไขปัญหามาตรัดจุดและสอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่ง ตลอดจนควรสร้างความรู้ความเข้าใจในการนำแนวคิดนี้มาใช้ ซึ่งอาจจะดำเนินการด้วยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบที่ใช้แนวคิดนี้ในการบริหารงานเพื่อศึกษาข้อดีและผลกระทบจากการบริหารงานโรงเรียนตามแนวคิด SLC เพื่อนำมาปรับใช้ในโรงเรียนต่อไป

1.1.2 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านระบบกิจกรรม ดังนั้นในการบริหารงานโรงเรียนเพื่อให้เป็นโรงเรียนแนวคิด SLC ทางโรงเรียนควรมีการวางแผนและกำหนดนโยบายที่ส่งเสริม

ระบบกิจกรรม เช่น การสร้างการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมพลังในห้องเรียน การสร้างความเป็นเพื่อนร่วมงานและชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการส่งเสริมการเข้าร่วมเรียนรู้ของผู้ปกครองและคนในชุมชนท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนมากขึ้น

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ข้อคำถามที่มีความต้องการจำเป็นเป็นอันดับที่ 1 คือ โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ร่วมลงมติดำเนินการหรือสำหรับการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้

1.2.1 ควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ร่วมแสดงความคิดเห็น นำเสนอปัญหา การจัดการเรียนรู้ของนักเรียนร่วมกับทางโรงเรียนมากขึ้น

1.2.2 ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการให้ความเห็น หรือลงมติเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของนักเรียน รวมไปถึงเพื่อปรับปรุงการบริหารงานโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ คือ รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้ SLC เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพบริบท สามารถจัดการเรียนรู้ที่ตรงตามความต้องการของนักเรียนอย่างแท้จริง รวมไปถึงการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อโรงเรียนมากขึ้น รูปแบบการบริหารงานโรงเรียนตามแนวคิด SLC นี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารงานโรงเรียนที่มีบริบทหรือรูปแบบการบริหารจัดการที่ใกล้เคียงกัน โดยควรให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเช่น นักการศึกษา ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง คนในชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ศิษย์เก่า ฯลฯ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ปัญหาต่างๆ ของโรงเรียน สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นดังนี้

2.1 ควรศึกษากลยุทธ์ที่มีความชัดเจนและสร้างการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้เข้ามาร่วมวางแผนการบริหารงาน กำหนดวิสัยทัศน์ ปรัชญา และวางแผนออกแบบระบบกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น

2.2 ควรศึกษาโอกาสและความท้าทายของการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันกำหนดทิศทางและแนวทางการปฏิบัติงานของครูหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน พร้อมทั้งการนำเสนอแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและทักษะองค์ความรู้ที่ตรงตามความต้องการให้สอดคล้องกับสภาพบริบทที่แตกต่างกันของโรงเรียน

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารงานโรงเรียนเพื่อให้เป็นโรงเรียนในฐานะชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนจำแนกตามปัจจัยภูมิหลังที่แตกต่างกันเช่น ขนาดโรงเรียน สังกัด

ฯลฯ เพื่อเป็นสารสนเทศที่ช่วยวางแผนการปฏิบัติงานหรือนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุง และพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อลดช่องว่างของการทำงานที่ไม่ต่อเนื่อง รวมไปถึงลดระยะเวลาในการทำงานได้อีกทางหนึ่งด้วย

References

- Admiraal, W., Schenke, W., De Jong, L., Emmelot, Y., & Sligte, H. (2021). Schools as professional learning communities: what can schools do to support professional development of their teachers?, *Professional Development in Education*, 47:4, 684-698, <https://doi.org/10.1080/19415257.2019.1665573>
- Anantaworasakul, A. (2022). *Educational reform based on the School as Learning Community (SLC) approach*. <https://www.educathai.com/knowledge/articles/40> [in Thai]
- Dhebpanya, P., Changrien, P., Rat-ammarit, N., Sujjapanroj, V. & Thalermpol, P. (2018). The development of basic educational quality in schools under the Bangkok Metropolitan Administration. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(2), 476-492. ISSN 1906 -3431 [in Thai]
- García-Carrión, R., Cuxart, M. P., Alvarez, P., & Flecha, A. (2020). Teacher induction in schools as learning communities: Successful pathways to teachers' professional development in a diverse school serving students living in poverty. *Sustainability (Switzerland)*, 12(17), 1-15. <https://doi.org/10.3390/su12177146>
- Jitradab, S.S. & Plubjeen, K. (2022, October 21). Preventive assistance mechanisms to reduce educational crises. *Matichon*, https://www.matichon.co.th/columnists/news_3626763 [in Thai]
- Kerdtip C. & Angkulwattanakit R. (2023). Thai School Learning Communities (SLC): An Exploratory Factor Analysis. *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 23(1). 224-235. <https://doi.org/10.33423/jhetp.v23i1.5803>
- Luanrit, T. (2022). Developing a school management model to raise the quality of students by enhancing the school as a learning community (SLC). *Journal of Educational Measurement Educational and Psychological Test Bureau*, 39(105). 284-297. [in Thai]

Sato, M. (2016). *Enhancing Collaborative Learning: Challenges of School as Learning Community*. Keynote for EDUCA2016.

Suradechdechakul, A. (2024). Guidelines for development educational institution administration skills in the 21st century. *Journal of Organizational Management Excellence*, 2(2), 20-36. ISSN : 3027-7213 (Online) [in Thai]

Srisa-ard, B. (2010). Preliminary research (8th ed.). Bangkok: Suwiryasan. [in Thai]

Wongwanich, S. (2019). *Research of Necessary Need Assessment* (4th ed.). Bangkok: Chulalongkorn university press. [in Thai]

ความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้ไฮสโคป
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

The Needs of Early Childhood Educational Management Based on High
Scope Learning Process in the Schools under Lopburi Primary
Educational Service Area Office 1

กานต์พิชชา ช่างจัน^{1*} เสริมทรัพย์ วรปัญญา² และปณิดา เนื่องพะยอม³

^{1*}ผู้ประพันธ์บรรณกิจ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

อีเมล: kanphitcha.aumaim@gmail.com

²สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อีเมล: sermsap.v@lawasri.tru.ac.th

³สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อีเมล: panida.n@lawasri.tru.ac.th

Kanphitcha Changjun^{1*} Sermsap Vorapanya² and Panida Nueangphanom³

^{1*}Corresponding Author, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, Email: kanphitcha.aumaim@gmail.com

²Department of Educational Administration, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, Email: sermsap.v@lawasri.tru.ac.th

³Department of Educational Administration, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, Email: panida.n@lawasri.tru.ac.th

Received: December 17, 2024 / Revised: January 16, 2025 / Accepted: February 17, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้ไฮสโคป 2) จัดลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้ไฮสโคป ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 108 คน และครูอนุบาล จำนวน 108 คน จากสถานศึกษา จำนวน 108 แห่ง โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ และสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้ไฮสโคป มีดังนี้ 1.1) สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้ไฮสโคปในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) 1.2) สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้ไฮสโคป ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) 2) ลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้ไฮสโคป พบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา มีความ

ต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified} = 0.1119$) รองลงมา คือ ด้านการประเมินพัฒนาการ ($PNI_{modified} = 0.0611$) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.0563$) ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ($PNI_{modified} = 0.0538$) และด้านการจัดประสบการณ์ ($PNI_{modified} = 0.0534$) ตามลำดับ และลำดับความต้องการจำเป็นของกระบวนการเรียนรู้ไฮสโคป พบว่า การวางแผนมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified} = 0.0564$) รองลงมา คือ การปฏิบัติ ($PNI_{modified} = 0.0490$) และการทบทวน มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด ($PNI_{modified} = 0.0421$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย, กระบวนการเรียนรู้ไฮสโคป

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the current and desirable conditions of early childhood education management according to the High Scope learning process. 2) to rank the needs of early childhood education management according to the High Scope learning process in schools under Lopburi Primary Education Service Area, Office 1. The sample included 108 school administrators and 108 preschool from educational institutions, 108 places teachers selected by stratified random sampling and simple random sampling. The data collected by a questionnaire were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, $PNI_{modified}$, and content analysis. The findings suggest that 1) for the current and desirable conditions of early childhood education management according to the HighScope learning process: 1.1) The current condition of early childhood education management according to the HighScope learning process overall is at a high level. ($\bar{X} = 4.22$) 1.2) The desirable conditions for early childhood education management according to the HighScope learning process overall was rated at the highest level ($\bar{X} = 4.50$) 2) the aspect of school curriculum development is the highest necessity ($PNI_{modified} = 0.1119$), followed by developmental assessment ($PNI_{modified} = 0.0611$), environmental, media and learning resource management ($PNI_{modified} = 0.0563$), experience planning ($PNI_{modified} = 0.0538$) and experience management ($PNI_{modified} = 0.0534$) respectively. And regarding the priority of needs for according to the HighScope learning process, Planning was the highest priority need ($PNI_{modified} = 0.0564$), followed by doing ($PNI_{modified} = 0.0490$), and review was the lowest need ($PNI_{modified} = 0.0421$), respectively.

Keywords: Early Childhood Educational Management, High Scope Learning Process

บทนำ

การสำรวจพัฒนาการเด็กปฐมวัยในปี พ.ศ. 2557 กับ พ.ศ. 2560 พบว่า เด็กอายุแรกเกิดถึง 5 ปี มีพัฒนาการสมวัยลดลงจากร้อยละ 72.0 เป็น ร้อยละ 67.5 พัฒนาการสมวัยของเด็กปฐมวัยไทยมีอัตราต่ำกว่าสถิติขององค์การอนามัยโลก ร้อยละ 80 ถึง 85 ของเด็กปฐมวัยทั่วโลก และไม่บรรลุตามเป้าหมายของแผนบูรณาการที่กำหนดไว้ร้อยละ 85 จำนวน 1 ใน 4 มีปัญหาพัฒนาการล่าช้าระดับปานกลางถึงรุนแรง โดยด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ พัฒนาการทางด้านภาษา พัฒนาการทางด้านสังคม และการปรับตัว ซึ่งส่งผลไปยังพัฒนาการทางด้านสติปัญญา (Office of Health Promotion, Department of Health, 2018) หากพิจารณาจากสภาพห้องเรียนปัจจุบันจะพบว่ามีเด็กอย่างน้อย 1 คนที่มีปัญหาพฤติกรรมหรือปัญหาการเรียนรู้ (Khayankit & Tantiwong, 2016)

เด็กปฐมวัยจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้านและสมดุลทั้งด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา เพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยกระทรวงศึกษาธิการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เป็นหลักสูตรแกนกลางที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามบริบทและความต้องการของชุมชน ซึ่งพบว่าในสถานศึกษามีการนำวัตกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดหรือทฤษฎีที่หลากหลายมาใช้จัดการศึกษาแตกต่างกันไป หนึ่งในแนวคิดที่นำมาใช้ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อช่วยให้เด็กมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย คือ การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้ไฮสโคป ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดทางการศึกษาและการปฏิบัติ โดยมีพื้นฐานมาจากการพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กปฐมวัย เด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุดจากการวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Do) และทบทวนสะท้อนความคิด (Review) ด้วยตนเอง โดยครูมีหน้าที่สังเกตพฤติกรรม อำนวยความสะดวก และจัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ครูจัดกิจกรรมประจำวันเพื่อส่งเสริมให้เด็กวางแผนลงมือปฏิบัติและสะท้อนความคิดต่อกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง รวมไปถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เด็กทำและกระตุ้นให้เด็กได้คิดแก้ปัญหา (Office of the Education Council, 2022) และแนวทางการเรียนการสอนแบบไฮสโคปช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อื่นได้ด้วย เด็กลงมือทำกิจกรรมหรือชิ้นงานตามความสนใจของตนเอง และมีความสุขสนุกในการเรียนรู้ ฝึกให้เด็กวางแผนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เด็กได้ฝึกสมาธิ ฝึกการคิดอย่างมีความหมาย ฝึกความมีระเบียบวินัย ผลที่ตามมาคือความสำเร็จในการทำกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ได้เรียนรู้และมีความสุขในการทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจ การเรียนรู้ที่让孩子ได้ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองสร้างความภาคภูมิใจเมื่อทำสำเร็จ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญและฝึกให้เป็นคนกล้าคิดกล้าทำ มีเหตุผล มีความคิดสร้างสรรค์ เรียนรู้การทำงานอย่างมีระบบ และเรียนรู้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง (Lirujprapakon, 2020)

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยถือเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา ที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ส่วนงานด้านอื่น ๆ ถือเป็นงานสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไป

อย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดขอบข่ายการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษาไว้ 5 ด้าน มีดังนี้ 1. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หมายถึง การวางแผนแนวทางการจัดการศึกษา 2. ด้านการจัดประสบการณ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมประจำวัน และการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3. ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ หมายถึง เครื่องมือสำคัญในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้แก่เด็ก 4. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ภายในห้องเรียน และ ภายนอกห้องเรียน 5. ด้านการประเมินพัฒนาการ หมายถึง การวางแผนการประเมินพัฒนาการการเก็บรวบรวมข้อมูลและประเมินพัฒนาการตามสภาพจริง และการนำผลการประเมินไปใช้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล (Ministry of Education, 2017) และการวางแผนเพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงในเรื่องใดก็ตามควรเริ่มที่การประเมินบริบทขององค์กร เพื่อให้เข้าใจสภาพที่เป็นอยู่และรู้ความต้องการขององค์กรว่าจำเป็นต้องได้รับการตอบสนองในด้านใด การดำเนินงานดังกล่าวจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่ช่วยในการทำงาน การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (Needs assessment research) เป็นกระบวนการที่มีระบบและขั้นตอนระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ และนำข้อมูลมาจัดเรียงลำดับความสำคัญ แล้วเลือกความต้องการจำเป็นที่สำคัญมาค้นหาสาเหตุและกำหนดแนวทางแก้ไข (Witkin & Altschuld, 2000) ผลที่ได้มาจากการประเมินความต้องการจำเป็นจะสะท้อนสภาพบริบทที่เกิดขึ้นของหน่วยงาน ข้อมูลดังกล่าวจึงเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การวางแผน การกำหนดแนวทางพัฒนาหน่วยงานให้สอดคล้องกับสภาพที่เกิดขึ้น และสนองความต้องการของหน่วยงานนั้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นข้อมูลสารสนเทศที่จะใช้ เป็นหลักเทียบในการดำเนินงาน นำมาช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานให้มีความชัดเจน และมั่นใจว่าวัตถุประสงค์ดังกล่าวสอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานนั้นอย่างแท้จริง (Wongwanich, 2015)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีการกระจายอำนาจให้สถานศึกษาสามารถนำวัตกรรมการเรียนการสอนแบบโฮสโคป มาใช้ในห้องเรียนของโรงเรียนอนุบาลทั่วประเทศ โดยการทำให้เด็กเรียนรู้ประสบการณ์ตรงผ่านกิจกรรม แต่กิจกรรมนั้นจะผ่านกระบวนการ 3 กระบวนการ ได้แก่ Plan Do และ Review ทำให้เด็กรู้จักการวางแผน ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ และจากนั้นให้เด็กมาทบทวนว่าได้ทำกิจกรรมเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร ตามขั้นตอน จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้โฮสโคปในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 และยกระดับการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับเด็ก เพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้โฮสโคป ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดประสบการณ์ 3) การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ 4) การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ 5) การประเมินพัฒนาการ และใน 3 กระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติ 3) การทบทวน

2. เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้โฮสโคป ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดประสบการณ์ 3) การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ 4) การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ 5) การประเมินพัฒนาการ และใน 3 กระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติ 3) การทบทวน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ผู้บริหารสถานศึกษา และครูประจำชั้นระดับอนุบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 497 คน โดยอ้างอิงจากจำนวนห้องเรียน 1 ห้อง ต่อครูประจำชั้น 1 คน (Lopburi Primary Educational Service Area Office 1, 2022)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้บริหารสถานศึกษา และครูประจำชั้นระดับอนุบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 216 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, p.608) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

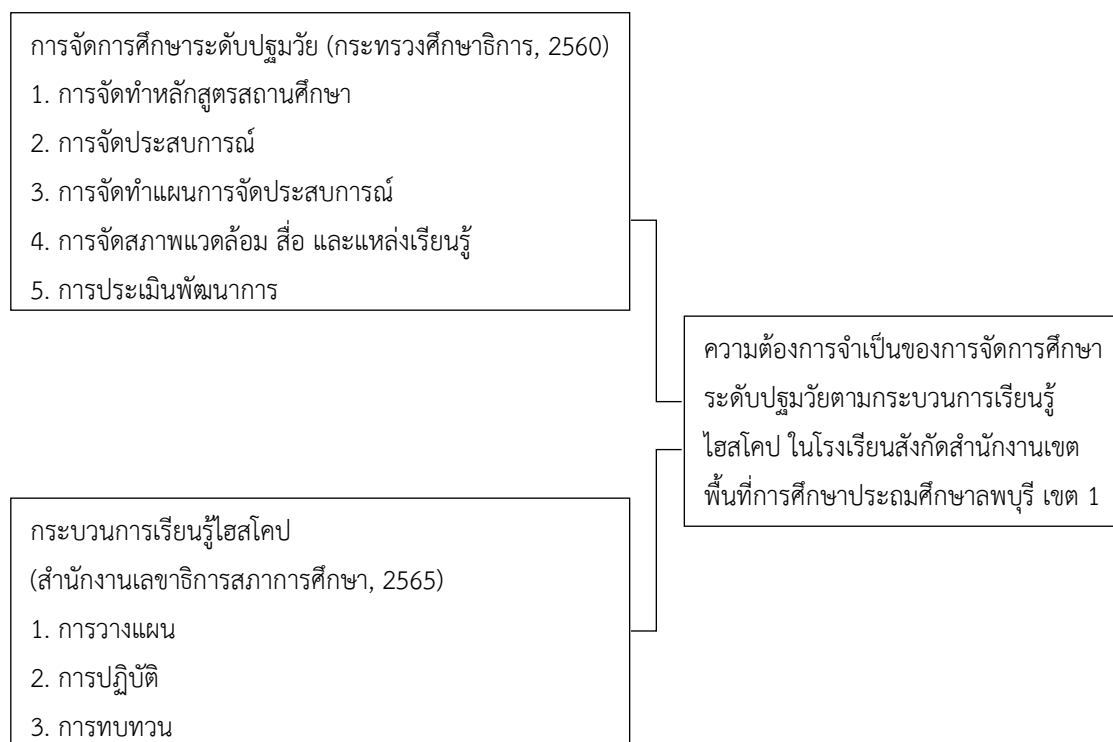
ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

1. การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ซึ่งประกอบด้วยการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา ทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้

- 1.1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.2) การจัดประสบการณ์
- 1.3) การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

- 1.4) การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้
- 1.5) การประเมินพัฒนาการ
2. กระบวนการเรียนรู้ไฮสโคป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)
 - 2.1) การวางแผน (Plan)
 - 2.2) การปฏิบัติ (Do)
 - 2.3) การทบทวน (Review)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูอนุบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวนทั้งสิ้น 497 คน จากสถานศึกษา จำนวน 144 แห่ง จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 144 คน ครูอนุบาล จำนวน 353 คน โดยอ้างอิงจากจำนวนห้องเรียน 1 ห้อง ต่อ ครูประจำชั้น 1 คน (Lopburi Primary Educational Service Area Office 1, 2022)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 108 คน และครูอนุบาล จำนวน 108 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) และสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ดังนี้

1.2.1 ผู้วิจัยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, p.608) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ 0.05 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 216 คน

1.2.2 ผู้วิจัยคำนวณหาความเหมาะสมเป็นตัวแทนที่ดีในแต่ละตำแหน่ง ผู้วิจัยได้กำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง 50 : 50 โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ได้จำนวน 108 คน และครูอนุบาล ร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ได้จำนวน 108 คน

1.2.3 ผู้วิจัยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามอำเภอของสถานศึกษา แล้วคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอของสถานศึกษาโดยใช้วิธีเทียบบัญญัติไตรยางค์ จากนั้นใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างง่าย (simple random sampling) โดยการสุ่มด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์แบบไม่ใส่คืนรายชื่อโรงเรียนในแต่ละอำเภอให้ได้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอำเภอ

อำเภอ	ประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
	ผู้บริหาร (คน)	ครู (คน)	รวม (คน)	ผู้บริหาร (คน)	ครู (คน)	รวม (คน)
อำเภอเมืองลพบุรี	58	160	218	44	49	93
อำเภอโคกสำโรง	34	81	115	25	25	50
อำเภอท่าม่วง	23	46	69	17	14	31
อำเภอบ้านหมี่	29	66	95	22	20	42
รวม	144	353	497	108	108	216

2. การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 กำหนดลักษณะและโครงสร้างของเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครู เรื่อง ความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตามกระบวนการเรียนรู้ไฮสโคป ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ประกอบด้วยเพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการทำงาน และอำเภอ ของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตาม กระบวนการเรียนรู้โฮสโคป ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 72 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการ เรียนรู้โฮสโคป ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 เป็นคำถาม ปลายเปิด (open ended question) จำนวน 1 ข้อ

2.2 นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิง เนื้อหา และคำนวณค่าความตรงเชิงเนื้อหาเป็นรายข้อ โดยกำหนดเกณฑ์ความตรงเชิงเนื้อหาที่ยอมรับ ได้ต้องมีค่ามากกว่า 0.5 ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะเกี่ยวกับข้อคำถามว่ามีความครอบคลุม แต่ให้ปรับภาษา ที่ใช้ในข้อคำถามให้กระชับและชัดเจนมากขึ้น โดยแบบสอบถามได้ค่าความตรงเชิงเนื้อหาทั้งหมด บัพ เท่ากับ 0.96 แสดงว่า มีคุณภาพสูง

2.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหามาปรับปรุงแก้ไขตาม ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 15 คน ครูอนุบาล จำนวน 15 คน ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสิ้น 30 คน จากนั้น วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ได้เท่ากับ 0.99 แสดงว่า แบบสอบถามมีคุณภาพ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์จากสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้บริหารสถานศึกษาและครู อนุบาล จากนั้นส่งลิงก์แบบสอบถามออนไลน์ ได้แบบสอบถามกลับคืน จำนวน 216 ชุด โดย แบบสอบถามที่ตอบกลับ มีความสมบูรณ์สามารถนำไปวิเคราะห์ผลได้ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละแล้ว นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ตอนที่ 2 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง สำหรับตอนที่ 3 ใช้การจัดกลุ่มคำตอบ แจกแจงความถี่ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 64.8 ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 ตำแหน่งครู จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 ประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 38.9 อำเภอเมืองลพบุรี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 43.1 อำเภอโคกสำโรง จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 23.1 อำเภอลำลูกเกด จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 14.4 และอำเภอบ้านหมี่ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4

2. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้ไฮสโคป สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้ไฮสโคป ในภาพรวม 5 ด้าน

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้ไฮสโคป	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modified	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.02	0.48	มาก	4.47	0.49	มาก	0.1119	1
2. ด้านการจัดประสบการณ์	4.30	0.54	มาก	4.53	0.48	มากที่สุด	0.0534	5
3. ด้านการจัดทำแผนการจัดการประสบการณ์	4.27	0.55	มาก	4.50	0.54	มากที่สุด	0.0538	4
4. ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้	4.26	0.56	มาก	4.50	0.52	มากที่สุด	0.0563	3
5. ด้านการประเมินพัฒนาการ	4.25	0.57	มาก	4.51	0.50	มากที่สุด	0.0611	2
ภาพรวม	4.22	0.54	มาก	4.50	0.51	มากที่สุด	0.0687	

ตารางที่ 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้ไฮสโคป ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ สภาพปัจจุบันของด้านการจัดประสบการณ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.54)

รองลงมา คือ ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.55) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.56) ด้านการประเมินพัฒนาการ ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.57) และ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.48)

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้โฮสโคป ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาารายด้านการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตาม กระบวนการเรียนรู้โฮสโคป โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ สภาพที่พึงประสงค์ของด้าน การจัดประสบการณ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.48) รองลงมา คือ ด้านการประเมินพัฒนาการ ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.50) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.52) ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.54) และด้านการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.49)

ลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้โฮสโคป ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 เรียงตามลำดับความต้องการ จำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{\text{modified}} = 0.1119$) รองลงมา คือ ด้านการประเมินพัฒนาการ ($PNI_{\text{modified}} = 0.0611$) รองลงมา คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ($PNI_{\text{modified}} = 0.0563$) รองลงมา คือ ด้านการจัดทำ แผนการจัดประสบการณ์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.0538$) และด้านการจัดประสบการณ์มีลำดับความต้องการ จำเป็นน้อยที่สุด ($PNI_{\text{modified}} = 0.0534$)

ตารางที่ 3 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้โฮสโคป ในภาพรวม 3 กระบวนการ

กระบวนการ เรียนรู้โฮสโคป	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI modified	ลำดับ ความต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล	$\bar{X}$	S.D.	แปล ผล		
1. การวางแผน	4.25	0.53	มาก	4.49	0.48	มาก	0.0564	1
2. การปฏิบัติ	4.28	0.52	มาก	4.49	0.48	มาก	0.0490	2
3. การทบทวน	4.27	0.52	มาก	4.45	0.48	มาก	0.0421	3
ภาพรวม	4.27	0.52	มาก	4.48	0.48	มาก	0.0492	

ตารางที่ 3 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้ โฮสโคป ในภาพรวม 3 กระบวนการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาตาม กระบวนการเรียนรู้โฮสโคป โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ สภาพปัจจุบันของการปฏิบัติ

มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.52) รองลงมา คือ การทบทวน ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.52) และการวางแผน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.53)

สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้โฮสโคป ในภาพรวม 3 กระบวนการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาตามกระบวนการเรียนรู้โฮสโคป โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ สภาพที่พึงประสงค์ของการวางแผนและการปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.48) และการทบทวนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.48)

ลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้โฮสโคป ในภาพรวม 3 กระบวนการ อยู่ในระดับมาก คือ 0.0492 ($PNI_{modified} = 0.0492$) เมื่อพิจารณาลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้โฮสโคป โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การวางแผน มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified} = 0.0564$) รองลงมา คือ การปฏิบัติ ($PNI_{modified} = 0.0490$) และการทบทวนมีลำดับความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด ($PNI_{modified} = 0.0421$)

อภิปรายผล

ผู้วิจัยมีประเด็นในการอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้โฮสโคป ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

จากผลการวิจัยสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้โฮสโคป ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการจัดประสบการณ์ ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ด้านการประเมินพัฒนาการ และด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาตามกระบวนการเรียนรู้โฮสโคป เน้นการปฏิบัติมากที่สุด สอดคล้องกับ Ministry of Education (2017) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ เป็นการอธิบายแนวทาง รูปแบบ นวัตกรรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้ และการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก โดยจะต้องคำนึงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก และ ชไวน์ฮาร์ท (Schweinhardt, 2002) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโฮสโคป เป็นการจัดการเรียนรู้แบบลงมือทำอย่างหลากหลายด้วยสื่อการสอนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก และมีการแก้ปัญหาด้วยการปฏิบัติ เป็นการทำกิจกรรมตามที่เด็กได้วางแผนไว้ โดยมีครูเป็น

ผู้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือในด้านความคิดอย่างเหมาะสม สามารถทำงานได้ด้วยตัวเอง หรือร่วมกัน กับเพื่อนตามเวลาที่ครูกำหนดให้ รวมทั้งช่วยกันเก็บและจัดของเข้าที่ให้เรียบร้อยหลังจากทำกิจกรรม เสร็จ

สำหรับสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้ ไฮสโคป ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ในภาพรวม อยู่ใน ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการจัด ประสบการณ์ ด้านการประเมินพัฒนาการ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ด้านการ จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ และด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ และเมื่อพิจารณา ตามกระบวนการเรียนรู้ไฮสโคป เน้นการวางแผนและการปฏิบัติมากที่สุด สอดคล้องกับ Boonwong (2008) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบไฮสโคป เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดย ให้เด็กสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองจากการแก้ปัญหา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การ ปฏิบัติ และการทบทวน และ Kaewlaithong (2008) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ ไฮสโคป เป็นการที่ครูจัดกิจกรรมหรือจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยให้เด็กมีการคิดริเริ่มด้วยตนเอง ตามกระบวนการวางแผน ด้วยการสนทนาร่วมกันระหว่างครูกับเด็กและเด็กกับเด็กเกี่ยวกับสิ่งที่ ต้องการทำร่วมกันภายในกลุ่มย่อยหรือกลุ่มใหญ่ วิธีการในการดำเนินกิจกรรม การปฏิบัติ ด้วยการ ดำเนินกิจกรรมตามที่เด็กได้วางแผนไว้อย่างอิสระด้วยตนเองโดยครูคอยช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำ และการทบทวน เป็นการสนทนาร่วมกันระหว่างครูกับเด็กและเด็กกับเด็ก

จากสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ จะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์สูงกว่า สภาพปัจจุบันทุกด้าน เนื่องจากในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้ความสำคัญกับการจัด การศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้ไฮสโคป และยังมีความต้องการอยู่ในระดับสูงในทุกด้าน ซึ่งการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยถือเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา ที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดย 5 ด้าน มีดังนี้ ด้านที่ 1 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการ วางแผนแนวทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านที่ 2 ด้านการจัดประสบการณ์ เป็นงานหลักใน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านที่ 3 ด้านการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ เป็นเครื่องมือ สำคัญในการจัดประสบการณ์ ด้านที่ 4 ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ เป็นการ จัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้ภายในห้องเรียน และ ภายนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของ เด็ก ด้านที่ 5 ด้านการประเมินพัฒนาการ เป็นการประเมินพัฒนาการตามสภาพจริงอย่างสม่าเสมอ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อตัวเด็ก

2. ลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยตามกระบวนการเรียนรู้ไฮสโคป ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

1) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาบรรลุตามเป้าหมาย มาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถจัดประสบการณ์ได้หลากหลายตามแนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ ตอบสนองต่อความต้องการการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ สอดคล้องกับธรรมชาติและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จึงทำให้มีความต้องการจำเป็นในด้านนี้อยู่ในระดับสูงที่สุด สอดคล้องกับ Usaho (2020) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในกรุงเทพมหานครตามแนวคิดการเรียนรู้ไฮสโคป พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดที่สุด คือ การจัดทำพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้ไฮสโคป ที่เน้นการวางแผนการกำหนดแนวทางในการทำกิจกรรมจากความสนใจของเด็ก และ Jumniensuk (2018) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในกรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดความพร้อมในการเข้าเรียนประถมศึกษา พบว่า การจัดทำพัฒนาหลักสูตรมีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ เมื่อพิจารณาในองค์ประกอบย่อยของการพัฒนาหลักสูตรด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2) ปัจจุบันสถานศึกษาให้ความสำคัญกับขั้นตอนการวางแผนของเด็ก เนื่องจากเป็นการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก การรู้จักควบคุมตนเอง และสนับสนุนการตัดสินใจและการเลือกของเด็ก ทำให้เด็กเกิดความสนใจในการเล่นที่ได้วางแผนด้วยตนเอง ส่งเสริมพัฒนาการการเล่นที่มีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในด้านนี้อยู่ในระดับสูงที่สุด สอดคล้องกับ Phonlayothin et al. (2007) กล่าวว่า การวางแผน เป็นกระบวนการคิดของเด็กเกี่ยวกับเป้าหมายที่จะลงมือทำตามที่ได้คาดหวัง การวางแผนของเด็กจะเกิดขึ้นตามวัย เด็กวางแผนโดยการกระทำทางหรือคำพูด การวางแผนมีความสำคัญเป็นการสนับสนุนความคิดของเด็ก ซึ่งส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็ก และส่งเสริมพัฒนาการการเล่นที่มีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น และ Office of the Education Council (2007) กล่าวว่า การวางแผน เป็นกระบวนการคิดของเด็กในการกำหนดเป้าหมายที่จะลงมือทำตามที่ได้คาดหวัง การวางแผนมีความสำคัญเนื่องจากเป็นการสนับสนุนความคิดและการตัดสินใจของเด็ก ส่งเสริมความกล้าแสดงออก ทำให้เด็กมีความสนใจ โดยเฉพาะการเล่นที่ได้วางแผน ช่วยส่งเสริมพัฒนาการการเล่นที่มีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในการวางแผนนั้นเด็กจะได้พัฒนาความสามารถในการสื่อสารไปถึงความตั้งใจ ครูทำหน้าที่สนับสนุนการวางแผนของเด็กได้โดยการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก ช่วยจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ และประสบการณ์ที่จะช่วยทำให้เด็กมีความสนใจในการวางแผน สนทนากับเด็กเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับการวางแผนของเด็ก ทั้งนี้วิธีที่เด็กใช้ในการวางแผนอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. จากการลำดับความต้องการจำเป็นที่พบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีความต้องการจำเป็นสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรพัฒนาครูให้มีความรู้และความสามารถในการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วม เน้นที่การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ให้เด็กอธิบายถึงความเข้าใจในสิ่งที่ตนเองปฏิบัติด้วยการพูดและการแสดงออกของเด็ก โดยครูสนับสนุนเด็กในการถามคำถามกระตุ้นให้เด็กสะท้อนความคิดต่อประสบการณ์ที่เด็กได้ลงมือทำ

2. จากการลำดับความต้องการจำเป็นที่พบว่า การวางแผนมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและส่งเสริมในเรื่องการจัดประสบการณ์ของครู การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก การสนับสนุนจากครูโดยให้คำแนะนำเด็กในเรื่องของการวางแผน กระตุ้นให้เด็กได้คิดและพยายามด้วยตนเอง เพื่อกำกับ ติดตามให้เป็นไปตามแผนการจัดประสบการณ์ของการเรียนรู้ไฮสโคป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรนำผลการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นไปพัฒนาเป็นนโยบายในการบริหารจัดการ การศึกษาระดับปฐมวัย โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ไฮสโคป และดำเนินการประเมินนโยบายที่พัฒนาเพื่อนำไปใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

References

- Boonwong, W. (2008). *A comparison of self-esteem and creativity behavior of early childhood children who received High Scope experiences and normal experiences*. [Master's thesis]. National Research Council Of Thailand.
https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_Doi=10.14457/ARU.the.2008.6
[in Thai]
- Jumniensuk, C. (2018). *Approaches for academic management development of private kindergarten schools in Bangkok based on primary school readiness concept*. [Master's thesis]. Chulalongkorn University.
<https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/3034> [in Thai]

- Kaewlaithong, J. (2008). *The effect of organizing activities according to the High/Scope concept on the problem-solving ability of early childhood children*. [Master's thesis]. PSU Knowledge Bank. <https://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2010/6293> [in Thai]
- Khayankit, S., & Tantiwong, B. (2016). *A reflective assessment of early childhood concepts and practices to support learning*. Chulalongkorn University Press. [in Thai]
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607 – 610.
- Lirujprapakon, M. (2020, n.d.). *Getting to know the High Scope teaching method, developing kindergarten children with an emphasis on hands-on learning*. Theasianparent. <https://bit.ly/37LfNLZ> [in Thai]
- Lopburi Primary Educational Service Area Office 1. (2022). *Annual Action Plan for Fiscal Year 2023*. <https://drive.google.com/file/d/1HWj7TDlnOJZgqn3fKk3VjW7WimYUkzPW/view> [in Thai]
- Ministry of Education. (2017). *Early Childhood Education Curriculum Guide 2017*. Cooperative Printing Demonstrations of Thai co., Ltd. [in Thai]
- Office of the Education Council. (2007). *Learning of Thai early childhood children: according to the High Scope concept*. V.T.C. Communication. [in Thai]
- Office of Health Promotion, Department of Health. (2018). *The 6th Study of Factors Affecting the Development of Thai Early Childhood, 2017*. <http://203.157.71.115/knowledge/mapping/paper/view?id=94> [in Thai]
- Office of the Education Council. (2022). *Guidelines for organizing diverse learning experiences in early childhood development centers in the Thai context: High/Scope Approach*. Office of Early Childhood Development, Office of the Education Council. [in Thai]
- Phonlayothin et al. (2007). *Learning of Thai early childhood children: according to the High Scope concept*. V.T.C. Communication. [in Thai]

- Schweinhart, J. L., Weikart, D., & Hohmann, M. (2002). The High/Scope Preschool Curriculum: What is it? Why Use It?. *Journal of At-Risk Issues*, 8(1), 13-16.
- Usaho, C. (2020). *Approaches for academic management development of private kindergarten schools in Bangkok based on primary school readiness concept*. [Master's thesis]. Chulalongkorn University.
<https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/3034> [in Thai]
- Witkina, J. W., & Altschuld, B. R. (2000). *From needs assessment to action: transforming needs into solution strategies*. SAGE.
- Wongwanich, S. (2015). *Needs Assessment Research* (3rd ed.). Chulalongkorn University Press. [in Thai]

แนวทางในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

Guidelines for Educational Resource Management in Opportunity Expansion
Schools Under the Lop Buri Primary Educational Service Area Office 1

ชาลิสา รอดวิจิตร^{1*} เสริมทรัพย์ วรปัญญา² และ กรวุฒิ แผนพรหม³

^{1*}ผู้ประพันธ์บรรณกิจ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อีเมล: Chalisa.kukik@gmail.com

²สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อีเมล: sermsap.v@lawasri.tru.ac.th

³สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อีเมล: saraband_edu@lawasri.tru.ac.th

Chalisa Rodwijit^{1*}, Sermsap Vorapanya² and Kornwut Phanphrom³

^{1*}Corresponding Author, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, Email: Chalisa.kukik@gmail.com

²Department of Educational Administration, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, Email: sermsap.v@lawasri.tru.ac.th

³Department of Educational Administration, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, Email: saraband_edu@lawasri.tru.ac.th

Received: December 12, 2024 / Revised: January 14, 2025 / Accepted: February 10, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 2) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 3) ศึกษาแนวทางในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 234 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่ม คือ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 8 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยภาพรวมสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก และภาพรวมสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ลำดับความต้องการจำเป็นลำดับแรก คือ การบริหารทรัพยากรงบประมาณ รองลงมา คือ การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ และการบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่

ตามลำดับ 3) แนวทางในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาทั้ง 4 ด้าน ดังนี้ วางแผนงบประมาณโดยใช้กระบวนการ PDCA ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนา สำนึกความต้องการจำเป็นวัสดุอุปกรณ์ วางแผนการซ่อมแซม รื้อถอน รวมถึงสร้างอาคาร

คำสำคัญ: ทรัพยากรทางการศึกษา, การบริหารสถานศึกษา, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study the current state and desired states of educational resources management in opportunity expansion schools under the Lop Buri Primary Educational Service Area Office 1 2) analyze the primary needs for educational resource management in opportunity expansion schools under the Lop Buri Primary Educational Service Area Office 1 and 3) develop guidelines for educational resource management in opportunity expansion schools under the Lop Buri Primary Educational Service Area Office 1, The sample was comprised of 234 school administrators and teachers, obtained from stratified random sampling.

The research instrument included a questionnaire assessing the current and desired states of educational resources management. The Key informants this study were educational administrators, school administrators, and teachers, totaling eight participants through focus group interview.

The results showed that: 1) the current state and the desired states of educational resource management in opportunity expansion schools were, overall, at a high level and the highest level, respectively; 2) the needs analysis revealed that financial resource management was the highest priority need, followed by human resource management, material and equipment resource management, and facility management, respectively; 3) the guidelines for educational resource management in opportunity expansion schools across all four areas budget planning using the PDCA process, promoting professional development for teachers, assessing the needs for equipment and materials, and planning for maintenance, demolition, and construction of buildings.

Keywords: educational resources, school administration, opportunity expansion schools

บทนำ

หนึ่งในเป้าหมายของการจัดการศึกษาคือระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาทุกแห่งสามารถบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจัดให้มีระบบการจัดสรร และการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาที่ก่อประโยชน์สูงสุดในการพัฒนานักเรียน (Ministry of Education, 2021) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญที่สุดในการบริหารสถานศึกษาและบริหาร ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด แต่จากการจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาของประเทศ ไทยยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำ จากการจัดสรรเงินตามรายหัวและการจัดสรรเงินอุดหนุนเพิ่มเติมแก่นักเรียนยากจนด้อยโอกาส โดยบริบทของแต่ละโรงเรียน จำนวนนักเรียนในโรงเรียน สภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมในแต่ละพื้นที่มีผลต่อการจัดสรรทรัพยากร (Patrawart, 2018) ทำให้การบริหาร ทรัพยากรทางการศึกษาในสถานศึกษามีข้อจำกัดภายใต้เงื่อนไขของทรัพยากรที่มีอยู่

ทรัพยากรทางการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่กระตุ้นให้สถานศึกษาดำเนินการเพื่อ ตอบสนองวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีหน้าที่ในการบริหารจัดการ ทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีส่วนสำคัญในการพัฒนานักเรียนที่เรียนจบในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 ได้มีโอกาสเรียนต่อในระดับการศึกษาภาคบังคับ เป็นการขยายโอกาสให้นักเรียนมี พื้นฐานทางการศึกษาให้สูงขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจึงมีหน้าที่รับผิดชอบในการ จัดการศึกษาถึง 3 ระดับคือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องดำเนินการพัฒนาอุปสรรคต่าง ๆ ในการบริหารจัดการศึกษาทั้ง 3 ระดับ ภายใต้ทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่อย่างจำกัด

ทรัพยากรคือปัจจัยที่จำเป็นต่อการบริหารสถานศึกษา โดยมีองค์ประกอบพื้นฐาน คือ ทรัพยากร บุคคล ทรัพยากรงบประมาณ ทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรอาคารสถานที่ การขาดแคลน ทรัพยากรทางการศึกษาเหล่านี้ไม่ว่าด้านใดด้านหนึ่งหรือทุกด้านส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน

การขาดแคลนทรัพยากรบุคคลที่มีความถนัดเฉพาะด้าน ทำให้ครูเข้าสอนส่วนใหญ่ไม่ตรงกับ วิชาเอกที่ศึกษา ซึ่งนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำเป็นต้องลงลึกในเนื้อหาที่ยากขึ้นจาก ประถมศึกษาทำให้การสอนในรายวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ครูที่สอนแทนขาดความเชื่อมั่น ไม่ได้เข้าใจเนื้อหาที่สอน (IPST, 2011) ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา ซึ่งผลการสอบ PISA 2018 สะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนต้องมีทรัพยากรบุคคลที่เพียงพอและมีคุณภาพสูง จะสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนได้ (IPST, 2021)

การขาดแคลนทรัพยากรงบประมาณในการสนับสนุนเนื่องจากส่วนใหญ่โรงเรียนขยายโอกาส มักอยู่ในชุมชนพื้นที่ห่างไกลตัวเมืองและฐานะค่อนข้างยากจน นักเรียนจึงมีความต้องการพิเศษ เช่น งบ

ประมาณอาหารกลางวันมีให้ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 จนถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นยังไม่ได้ได้รับการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน จึงทำให้ต้องช่วยเหลือดูแลตนเองในการจัดหาอาหารกลางวัน โรงเรียนจึงจำเป็นต้องหางบประมาณมาสนับสนุนให้นักเรียนกลุ่มนี้ได้มีอาหารกลางวันที่มีคุณภาพ ทำให้การดูแลนักเรียนกลุ่มนี้มีต้นทุนที่สูง

ดัชนีความขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอน (เช่น คอมพิวเตอร์ สื่อการเรียนการสอน หนังสือในห้องสมุด อุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ เป็นต้น) พบว่าโรงเรียนในประเทศไทยประสบปัญหาขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอนมากกว่าโรงเรียนในกลุ่มประเทศ OECD และ EAP อีกทั้งยังมีความเหลื่อมล้ำในการจัดสรรอยู่ในระดับสูง PISA 2015 การขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการบริหารจัดการส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนซึ่งแสดงถึงความไม่ความพร้อมด้านทรัพยากรการเรียนรู้ที่ดี (Pattamawipa, 2015) ทำให้ประสิทธิภาพการเรียนการสอนลดน้อยลง

อาคารสถานที่ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนให้กิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาเกิดความสะดวกสบายและมีความคล่องตัวมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันพบปัญหาในการบริหารอาคารสถานที่ เนื่องจากการบำรุงรักษาอาคารของโรงเรียนรัฐบาล มีข้อจำกัดในด้านงบประมาณในการจ้างนักการภารโรง มีไม่กี่คนที่จะปฏิบัติงานได้ครบวงจร ทั้งงานดูแลความสะอาดและบำรุงรักษาอาคาร ซึ่งส่วนมากแรงงานของภารโรงไม่เพียงพอ ทำให้อาคารสถานที่มีความทรุดโทรม (Charanyanon, 2015) เสี่ยงต่อความปลอดภัยในการจัดกิจกรรมต่างๆ

จากผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2564, 2565 และ 2566 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำนวน 32 โรงเรียน พบว่า คะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติดี (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศทุกรายวิชา ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในสถานศึกษาและขาดแคลนทรัพยากรอื่น ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นส่งผลกระทบต่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าทรัพยากรทางการศึกษามีความสำคัญในการบริหารการศึกษา ซึ่งการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นไปได้ค่อนข้างยาก เนื่องจากทรัพยากรทางการศึกษามีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจึงมีความจำเป็น และมีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย และจากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงศึกษาแนวทางในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

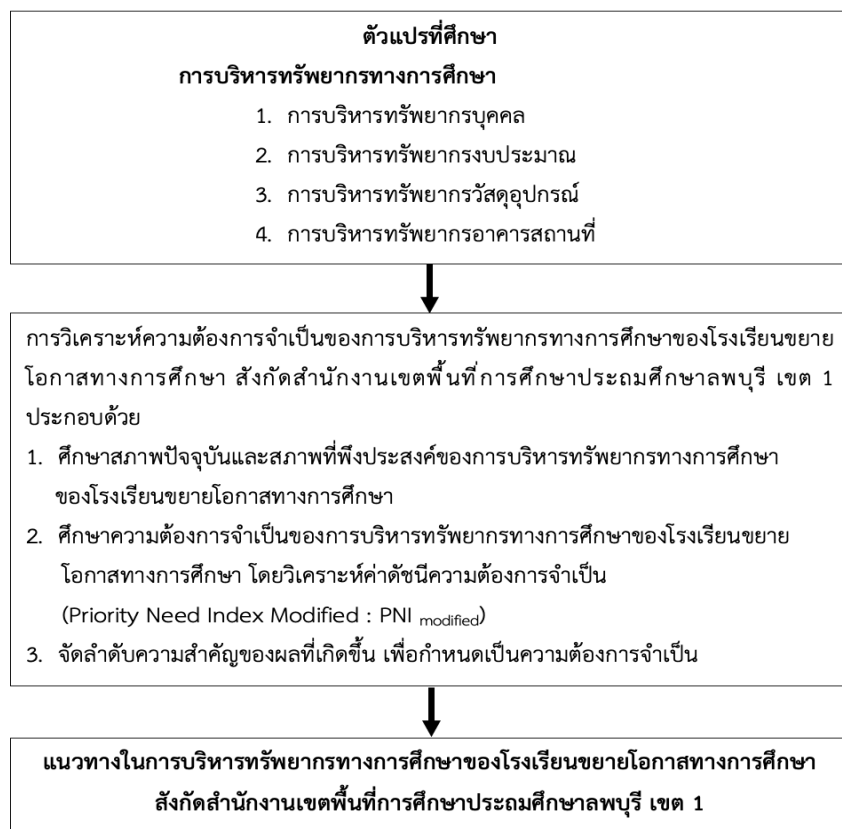
1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1
2. เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา รวมทั้งหมด 4 ด้าน คือ การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารทรัพยากรงบประมาณ การบริหารทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ และการบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่
2. ขอบเขตด้านเวลา ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยในช่วงปีการศึกษา 2567

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาจากวรรณกรรมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้ทำการสังเคราะห์กรอบแนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรทางการศึกษาจาก Drucker (1973), Ministry of Education (2003), The Organisation for Economic Co-operation and Development (2013), Office of the Education Council (2017), Kamphirapakorn (2015), Phinthuphan (2022) และ Nonphala (2008) โดยมีรายละเอียดกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำนวน 32 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารจำนวน 40 คน และครูจำนวน 554 คน รวมทั้งสิ้น 594 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยเลือกใช้ตารางของ Krejcie & Morgan (1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 234 คน และดำเนินการแบ่งชั้นภูมิ ได้ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 35 คน และครูจำนวน 199 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน และครู จำนวน 4 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูทั้งหมดมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาโทขึ้นไป มีวิทยฐานะชำนาญการขึ้นไป และมีประสบการณ์การทำงานในโรงเรียนขยายโอกาส 5 ปีขึ้นไป รวม 8 คน โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group)

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ มี 2 ชนิด คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus group interview guide)

1. แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 3 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 จำนวน 57 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารทรัพยากรงบประมาณ การบริหารทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ และการบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และตัวแปรที่ศึกษา
3. นำแบบสอบถามที่ยกร่างขึ้นนำเสนอให้กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหาและโครงสร้างของคำถาม โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ซึ่งแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00
4. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (α -Cronbach's alpha Coefficient) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน คือ 0.987 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ คือ 0.990 เมื่อแยกเป็นรายด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล จำนวน 16 ข้อ พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน คือ 0.940 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ คือ 0.959 ด้านการบริหารทรัพยากรงบประมาณ จำนวน 13 ข้อ พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน คือ 0.971 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ คือ 0.975 ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ จำนวน 14 ข้อ

พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน คือ 0.971 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ คือ 0.969 และด้านการบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่ จำนวน 16 ข้อ พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน คือ 0.969 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ คือ 0.984

5. จัดพิมพ์แบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อแจกแก่นำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบบันทึกการสนทนากลุ่มดังนี้

1. ศึกษาสภาพการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและลำดับความสำคัญ มาสร้างเป็นประเด็นข้อคำถามตามขอบเขตของการสนทนากลุ่ม จำนวน 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นสนทนาที่ 1 ท่านคิดว่าการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ที่ประกอบไปด้วย ทรัพยากรบุคลากร ทรัพยากรงบประมาณ ทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรอาคารสถานที่มีความสำคัญมากน้อยเพียงใด และท่านคิดว่าทรัพยากรทางการศึกษาใดสำคัญที่สุดในการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพราะเหตุใด

ประเด็นสนทนาที่ 2 หากจะต้องปรับปรุงการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ท่านคิดว่าควรปรับปรุงการบริหารในด้านใดบ้าง เพราะเหตุใด

ประเด็นสนทนาที่ 3 ในความคิดเห็นของท่าน การจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาให้แก่โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีความเหมาะสมเพียงพอต่อความต้องการจำเป็นในการบริหารสถานศึกษาหรือไม่อย่างไร โปรดอธิบายเหตุผลประกอบ

ประเด็นสนทนาที่ 4 ท่านมีกระบวนการหรือแนวทางในการขับเคลื่อนการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาสถานศึกษาอย่างไรบ้างและแนวทางดังกล่าวมีจุดเด่นหรือมีความสำคัญต่อโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างไร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอนหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีถึงผู้บริหารสถานศึกษา และครู ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

2. ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. นำหนังสือจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 เห็นชอบ และแนบหนังสือขออนุญาตไปยังสถานศึกษา ผ่านระบบออนไลน์ (Google form) จำนวน 234 คน
4. นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่างผ่านระบบออนไลน์ (Google form) มาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไป
5. นำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม มากำหนดประเด็นในการสนทนา เพื่อดำเนินการจัดสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ
6. ดำเนินการจัดสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ด้วยการสนทนากลุ่ม จำนวน 8 คน เพื่อทราบแนวทางในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และการหาค่าร้อยละ (percentage) แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง
2. วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 2 เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการแจกแจงความถี่ และการหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง
3. วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 3 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) โดยการแปลความหมายการให้คะแนนจากค่าเฉลี่ยของคำตอบทั้งหมด
4. นำผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ มาคำนวณค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1
5. นำผลจากการจัดลำดับความต้องการจำเป็นมาสร้างประเด็นคำถามที่มีกรอบกว้าง ๆ และเป็นคำถามปลายเปิด ในรูปแบบการสนทนากลุ่ม
6. ทำการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสนทนากลุ่ม เพื่อทราบแนวทางในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 โดยสภาพปัจจุบัน โดยรวม อยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา	สภาพที่เป็นปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. การบริหารทรัพยากรบุคคล	4.40	0.57	มาก	4.69	0.38	มากที่สุด
2. การบริหารทรัพยากรงบประมาณ	4.34	0.53	มาก	4.66	0.40	มากที่สุด
3. การบริหารทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์	4.33	0.56	มาก	4.61	0.46	มากที่สุด
4. การบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่	4.35	0.54	มาก	4.60	0.38	มากที่สุด
รวม	4.36	0.55	มาก	4.64	0.41	มากที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารทรัพยากรงบประมาณ ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ และด้านการบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ความต้องการจำเป็นของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา	D	I	PNI _{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. การบริหารทรัพยากรบุคคล	4.40	4.69	0.0659	2
2. การบริหารทรัพยากรงบประมาณ	4.34	4.66	0.0737	1
3. การบริหารทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์	4.33	4.61	0.0647	3
4. การบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่	4.35	4.60	0.0575	4

3. แนวทางในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

ผลการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล PNI_{modified} การบริหารทรัพยากรงบประมาณ อยู่ในลำดับที่ 1 เนื่องจากสาเหตุของความต้องการจำเป็นที่หลากหลาย เช่น การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาไม่เป็นระบบ ขาดแผนงบประมาณที่ชัดเจน งบประมาณสำรองไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ ขาดการระดมทุนและการสนับสนุนงบประมาณจากองค์กรอื่น ดังนั้นผู้บริหารควรใช้กระบวนการ PDCA โดยต้องมีการวางแผนในการใช้จ่ายงบประมาณในแต่ละปี เพื่อประเมินงบประมาณที่ได้รับเพียงพอหรือไม่ วางแผนงบประมาณสำรองให้เพียงพอต่อการบริหารจัดการ เพิ่มงบประมาณในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เพียงพอต่อความต้องการที่วางแผนไว้ ผู้บริหารควรระดมทุนจากทุกภาคส่วน ในการสนับสนุนในการจัดการศึกษา ควรมีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมิน และปรับปรุงแก้ไข ควรมีการรายงานผลการใช้งบประมาณ และผู้บริหารควรทราบจุดแข็งและจุดอ่อนในการใช้งบประมาณที่ได้รับจัดสรรมา

ผลการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล PNI_{modified} การบริหารทรัพยากรบุคคล อยู่ในลำดับที่ 2 เนื่องจากสาเหตุของความต้องการจำเป็นที่หลากหลาย เช่น ได้รับการจัดสรรครูไม่ตรงกับความต้องการของสถานศึกษา ครูไม่ได้รับการส่งเสริมในการพัฒนาศักยภาพตรงตามความสามารถและความต้องการขาดงบประมาณในการสนับสนุนจ้างครูสอน ดังนั้นผู้บริหารควรดำเนินการส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาอบรมเพิ่มความรู้ เพิ่มทักษะต่าง ๆ ควรจัดสรรครู 5 วิชาเอกที่สอนในรายวิชา ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษและสังคมศึกษาเป็นอันดับแรกในการสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา หากผู้บริหารมีแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนตามความคาดหวังของโรงเรียนควรดำเนินการหาทุนในการจ้างหรือระดมทุนในการจ้างครูหรือขอบุคลากรในเครือข่าย

ผลการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล PNI_{modified} การบริหารทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ อยู่ในลำดับที่ 3 เนื่องจากสาเหตุของความต้องการจำเป็นที่หลากหลาย เช่น ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่มีความต้องการจำเป็น ไม่ได้สำรวจความต้องการวัสดุอุปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ไม่ทันสมัย ขาดขาดการดูแลรักษา ดังนั้นผู้บริหารควรดำเนินการสำรวจความต้องการจำเป็นวัสดุอุปกรณ์และควรวางแผนการจัดซื้ออย่างชัดเจน ควรประเมินวัสดุอุปกรณ์ที่สามารถใช้งานได้ให้ดำเนินการซ่อมแซมบำรุงรักษาให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอพร้อมทั้งส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการใช้งานวัสดุอุปกรณ์ให้นักเรียนและครูเพื่อเป็นการยืดอายุการใช้งาน หากประเมินแล้วไม่สามารถซ่อมแซมได้ควรทำการจำหน่าย วัสดุอุปกรณ์ที่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการจำเป็น ผู้บริหารควรมีศักยภาพในการระดมทรัพยากรและมีการสร้างเครือข่ายในการใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน

ผลการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล PNI_{modified} การบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่ อยู่ในลำดับที่ 4 เนื่องจากสาเหตุของความต้องการจำเป็นที่หลากหลาย เช่น ไม่ได้วางแผนการซ่อมแซมอาคารสถานที่ มีการชำรุดกะทันหันงบประมาณไม่เพียงพอในการซ่อมแซม ขาดการประเมินอาคาร ขาดนักการภารโรงในการปรับปรุงซ่อมแซมอาคารสถานที่ ดังนั้นผู้บริหารควรมีการวางแผนการซ่อมแซม

รื้อถอน การจัดสร้างอาคาร ควรมีการกั้นงบประมาณเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินในการซ่อมแซม หากงบประมาณมีไม่เพียงพอต้องประเมินการซ่อมแซมหรือการรื้อถอน หากประเมินแล้วสามารถซ่อมแซมได้ผู้บริหารควรมีความสามารถในการระดมทรัพยากรในการช่วยซ่อมแซมหรือเครือข่ายต่าง ๆ ที่สามารถช่วยสนับสนุนงบประมาณในการซ่อมแซมได้ควรมีการควบคุม กำกับ ติดตาม การบำรุงซ่อมแซมอยู่เสมอ ควรมีการประเมินผลจากการซ่อมแซมมีความปลอดภัยมากน้อยเพียงใด และจัดทำรายงาน

อภิปรายผล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1

1.1 สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ratchai (2021) ที่พบว่าการบริหารทรัพยากรทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยพบว่า ลำดับที่มากที่สุดคือ ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ที่ผลเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการรักษาวินัย คุณธรรม จริยธรรม สร้างขวัญกำลังใจ มีการส่งเสริมการเข้ารับการอบรม มีการนิเทศติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานอยู่เสมอ มีการวางแผนอัตรากำลังอย่างชัดเจนทำให้สถานศึกษาส่วนใหญ่มีครูเพียงพอ ตามที่ Ministry of Education (2003) ที่ได้ให้ความหมายว่า การบริหารบุคคลเป็นสิ่งสำคัญในสถานศึกษาเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แต่เนื่องจากสถานศึกษาได้รับการจัดสรรครูไม่ตรงกับความต้องการของสถานศึกษา ทำให้ครูสอนไม่ตรงตามวิชาเอก มีการะับผิดชอบสอนหลายวิชา หลายชั้นเรียน หลายหน้าที่ อีกทั้งไม่ได้รับการอบรมพัฒนาศักยภาพในการสอนวิชาอื่น ๆ ทำให้ประสิทธิภาพในการสอนลดลง ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ แสดงให้เห็นว่าการที่มีทรัพยากรทางการศึกษาที่เพียงพอมีคุณภาพจะเป็นการเพิ่มโอกาสในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จในการบริหาร ตามที่ Nwuke (2021) ได้กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาช่วยเพิ่มคุณภาพการศึกษา เมื่อมีการจัดสรรทรัพยากรอย่างรอบคอบการบำรุงรักษาและใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ผลลัพธ์ที่ได้จะมีคุณภาพดี เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับจากมากไปน้อยพบว่า ลำดับแรกที่สุดคือ ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ที่ผลเป็นเช่นนี้เนื่องจาก การบริหารสถานศึกษาให้เกิดคุณภาพ ผลคะแนนสอบต่าง ๆ ของนักเรียนเป็นตัวบ่งบอกถึงคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ครูจึงมีบทบาทสำคัญต่อคุณภาพของผู้เรียนและการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ดังนั้นครูจึงต้องมีความรู้ มีความสามารถ

มีทักษะ มีความรับผิดชอบ มีวินัย อันส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารงานได้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ Ukamaka (2021) ได้กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นหน้าที่ที่ขาดไม่ได้ของการบริหารการศึกษาเนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษา

2. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่าลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารทรัพยากรที่มากที่สุดลำดับแรก คือ ด้านการบริหารทรัพยากรงบประมาณ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การบริหารทรัพยากรไม่ว่าจะเป็น บุคคล วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ที่มีการจัดสรรไม่เพียงพอ ทำให้ต้องมีการใช้งบประมาณเพิ่มขึ้นเพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตามที่ Mukherjee et al. (2022) ได้กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรทางการเงินเป็นระบบที่ศึกษาแหล่งรายได้ต่าง ๆ และขอบเขตของรายจ่าย ตัดสินใจจัดลำดับความสำคัญ และตรงตามค่าใช้จ่าย ลำดับความสำคัญภายในการจัดสรรที่ได้รับ ช่วยให้มั่นใจได้ถึงการใช้ทรัพยากรทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารทรัพยากรที่มากที่สุดเป็นลำดับที่ 2 คือ ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูในโรงเรียนขยายโอกาสมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการจำเป็น แต่ครูมีหน้าที่รับผิดชอบในสอนในหลายวิชา หลายชั้นเรียน ทำให้ผู้บริหารมีความคาดหวังในการเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน ผู้บริหารจึงต้องมีความสามารถในการดำเนินการหาทุนในการจ้างหรือระดมทุนในการจ้างครูให้เพียงพอต่อความต้องการในงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Lakhumlek (2021) ได้ทำการศึกษา สภาพและแนวทางในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่าทรัพยากรบุคคลมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ทักษะต่าง ๆ โดยเฉพาะสถานศึกษาที่มีความพร้อมทางบุคลากรจะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งแสดงว่าหากขาดครูที่มีความรู้ความสามารถก็จะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพลดลง ส่งผลทำให้สภาพการบริหารทรัพยากรบุคคล อยู่ในระดับมาก

การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารทรัพยากรที่มากที่สุดเป็นลำดับที่ 3 คือ ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อความต้องการ และงบที่ได้รับการจัดสรรมาไม่เพียงพอต่อความต้องการส่งผลทำให้คุณภาพในการจัดการเรียนการสอนลดน้อยลง ผู้บริหารต้องระดมทรัพยากรและสร้างเครือข่ายในการใช้วัสดุร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Keto (2021) ได้ทำการศึกษา แนวปฏิบัติและความท้าทายของการจัดการทรัพยากรวัสดุการศึกษาในโรงเรียนมัธยม ประเทศเอธิโอเปีย ผลการศึกษาพบว่า งบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในสถานศึกษาไม่ตอบสนองต่อความต้องการของสถานศึกษาทั้งหมด ไม่ได้มีการจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอ และวัสดุอุปกรณ์ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนการสอน

ในทางปฏิบัติขึ้นอยู่กับความพร้อมของทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาต้องมีการจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

3. แนวทางการบริหารทรัพยากรงบประมาณ ผู้บริหารควรใช้กระบวนการ PDCA ในการบริหารทรัพยากรงบประมาณ ซึ่งผู้บริหารควรมีการวางแผนงบประมาณ มีความสามารถในการหางบประมาณ มาสนับสนุนการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เพียงพอต่อความต้องการ มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และรายงานผลการใช้งบประมาณ เพื่อทราบจุดแข็งและจุดอ่อนในการใช้งบประมาณที่สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Bangon (2019) ได้ทำการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการระบบบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสบเมยวิทยาคม ที่ว่า การบริหารทรัพยากรงบประมาณ โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA ส่งผลทำให้สถานศึกษามีระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ แสดงให้เห็นว่างบประมาณเป็นสิ่งที่มีความต้องการจำเป็นที่จะช่วยขับเคลื่อนให้การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาอื่น ๆ เกิดประสิทธิภาพ ผ่านกระบวนการ PDCA ที่ช่วยควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอตามแผนงาน

แนวทางการบริหารทรัพยากรบุคคล ผู้บริหารควรดำเนินการส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาอบรม จัด ครูที่สอนตรงตามวิชาเอกให้สอนนักเรียนในระดับชั้นมัธยม และแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนตามความคาดหวังของโรงเรียนควรดำเนินการหาทุนในการจ้างหรือระดมทุนในการจ้างครูหรือขอบุคลากรในเครือข่ายมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Wutwichayanon (2017) ได้ทำการศึกษาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 แสดงให้เห็นว่า การบริหารงานบุคคลควรมีการวางแผนอัตรากำลังและความต้องการวิชาเอกทดแทนของโรงเรียนเพื่อรองรับตำแหน่งว่างจากการเกษียณอายุราชการ มอบหมายงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ของงบประมาณจากหน่วยงานท้องถิ่นในการขอจ้างบุคลากร และส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้ารับการพัฒนาตามความสนใจ คำนึงถึงประโยชน์ของทางโรงเรียนและนักเรียนเป็นหลัก ส่งผลทำให้สถานศึกษามีบุคลากรที่เพียงพอตรงตามความต้องการในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

แนวทางการบริหารทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ ผู้บริหารควรดำเนินการสำรวจความต้องการจำเป็นวัสดุอุปกรณ์และวางแผนการจัดซื้อ ควรมีการซ่อมแซมบำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมใช้งาน ส่งเสริมความรู้ในการใช้งานวัสดุอุปกรณ์ให้นักเรียนและครู วัสดุอุปกรณ์ที่ไม่สามารถซ่อมแซมได้ควรทำการจำหน่าย วัสดุอุปกรณ์ที่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการจำเป็น ผู้บริหารควรมีสักยภาพในการระดมทรัพยากรและมีการสร้างเครือข่ายในการใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Ranuman (2022) ได้ทำการศึกษา การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ที่แสดงให้เห็น

เห็นว่า ควรสำรวจความต้องการจำเป็นในการใช้วัสดุอุปกรณ์ของครู จัดทำแผนการซ่อมแซม บำรุงรักษาวัสดุอุปกรณ์ วางแผนงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เพื่อเตรียมความพร้อมในการ จัดซื้อให้เพียงพอต่อความต้องการจำเป็น ส่งผลทำให้การจัดการเรียนการสอนมีความพร้อมได้ลงมือ ปฏิบัติจริง ทำให้ ประสิทธิภาพการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น

แนวทางการการบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่ ผู้บริหารควรมีการวางแผนการซ่อมแซม รื้อถอน การก่อสร้างอาคาร ควรมีการจัดเตรียมงบประมาณไว้รองรับเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินในการซ่อมแซม หากงบประมาณมีไม่เพียงพอต้องประเมินการซ่อมแซมหรือการรื้อถอน หากประเมินแล้วสามารถ ซ่อมแซมได้ผู้บริหารควรมีความสามารถในการระดมทรัพยากรในการช่วยซ่อมแซมหรือเครือข่ายต่าง ๆ ที่สามารถช่วยสนับสนุนงบประมาณในการซ่อมแซม ควรมีการควบคุม กำกับ ติดตาม การบำรุง ซ่อมแซมอยู่เสมอ และจัดทำรายงานผลการใช้อาคารสถานที่ สอดคล้องกับข้อค้นพบของ Promsiri (2022) ได้ทำการศึกษาแนวทางการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ตามหลักทฤษฎีธรรมาภิบาล ประโยชน์ ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอุทัยธานี พบว่าผู้บริหารควรมีการวางแผนในการ จัดหางบประมาณสนับสนุนเพื่อใช้ในการจัดจ้าง จัดสร้าง การใช้งาน การควบคุม การบำรุงรักษา อาคารสถานที่ให้พร้อมใช้งานเสมอ ส่งผลทำให้การจัดกิจกรรมในสถานศึกษามีความปลอดภัย เอื้อต่อ การเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล ผู้บริหารควรมีการวางแผนงานปรับเกณฑ์จำนวนครูที่ เหมาะสมในโรงเรียนให้เพียงพอกับภาระงาน ดำเนินนโยบายเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรในกลุ่ม โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีการจัดสรรบุคลากรให้เพียงพอต่อการบริหารงาน
2. ด้านการบริหารทรัพยากรงบประมาณ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายจากทุกภาค ส่วนเพื่อประโยชน์ในการของความร่วมมือ การใช้ทรัพยากรร่วมกัน ควรมีศักยภาพในการระดมทุน
3. ด้านการบริหารทรัพยากรวัสดุอุปกรณ์ ผู้บริหารควรมีความรู้ความสามารถในการวางแผน กลยุทธ์ในการระดมทุน และสร้างเครือข่ายในการใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน
4. ด้านการบริหารทรัพยากรอาคารสถานที่ ผู้บริหารควรมีแผนงานการดูแลบำรุงรักษางาน อาคารสถานที่ ควรมีการวางแผนค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมอาคารสถานที่ให้ชัดเจน วางนโยบายการ ระดมทุน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยมาอ้างอิงให้ครอบคลุมกว้างขวางมากขึ้น
2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา นำปัจจัยนี้ไปพัฒนาความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา

References

- Bangon, P. (2019). *Administration Guidelines for Budget Management System of SobmoeiWittayakom School Sobmoei District Maehongson Provinc* [Master's thesis]. ChiangMai Rajabhat University Intellectual Repository.
<http://cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/2166>. [In Thai]
- Charanyanon, K. (2015). *Educational resource Administration* [Unpublished manuscript]. School of Education, Sukhothai Thammathirat Open University. [In Thai]
- Drucker, P. F. (1973). *Management Tasks, Responsibilities, Practices*. Taylor & Francis.
- Kamphirapakorn, P. (2558). *Educational resource management*. School of Education, Sukhothai ThammathiratOpen University. [In Thai]
- Keto, B. D. (2021). *Practices and challenges of educational material resources management in government secondary schools of kaffa zone* [Master's thesis]. Jimma University Open access Institutional Repository.
<https://repository.ju.edu.et/handle/123456789/6980>.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610.
- Lakhumlek, K. (2021). *Strategy for opportunity Expansion school development Under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 4* [Unpublished master's thesis]. Silpakorn University. [In Thai]
- Ministry of Education. (2003). *Manual for the management of educational institutions that are juristic persons, 2003*.
<https://www.tsk.ac.th/files/downloads/1597653845202008170344051.pdf>. [In Thai]

- Ministry of Education. (2021). *Educational management policy of the Ministry of Education, fiscal year 2021-2022*. [In Thai]
- Mukherjee, S., Biswas, P., Pandey, P., & Sameem, M. (2022). *Fundamentals of educational administration, management and organization*. Lulu Publication.
- Nonphala, K. (2008). *Guideline for Educational Resources Sharing Among the School in Phetchaburi Educational Service Area 1* [Unpublished doctoral dissertation]. Khon Kaen University. [In Thai]
- Nwukey, J. (2021). Educational Resources in Educational Management for Quality School Administration. *Journal of Research in Humanities and Social Science*, 9(7), 57-63.
- Office of the Education Council. (2017). *Educational resources*. Phrik Wan Graphic Company Limited. [In Thai]
- Patrawart, K. (2018, October 10). *An in-depth look at education expenditures in Thailand and propositions polic*. <https://www.eef.or.th/>. [In Thai]
- Pattamawipa, S. (2015). *Equitable allocation of learning resources How is it related to student learning outcomes*. The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. [In Thai]
- Phinthuphan, H. (2022). *Educational resource management*. Pinthuphan Publishing House. [In Thai]
- Promsiri, A. (2022). *The Guidelines of Building and Environment Management According to Ditthadhammikattapayojana of the Secondary School Administrators in Uthai Thani Province*. *The Journal of Research and Academics*, 5(3), 93-106. [In Thai]
- Ranuman, J. (2022). *Human Resources Management of School Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 3* [Master's thesis]. NU Intellectual Repository. <http://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/5507>. [In Thai]
- Ratchai, C. (2021). *Needs of Educational Resource Management of Small Schools under the Office of SakonNakhon Primary Educational Service Area 1*. *Sikkha Journal of Education*, 8(2), 206-217. [In Thai]

The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2011). *Factors that make the school system successful Basic information from the PISA 2009 project*. The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. [In Thai]

_____. (2021). *Executive Summary for Effective Policy – Successful Schools Successful from PISA 2018 assessment*. The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. [In Thai]

The Organisation for Economic Co-operation and Development. (2013). *PISA 2012 Results: What Makes Schools Successful? Resources, Policies and Practices*. OECD. <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264201156-en>.

Ukamaka, P. (2021). Resource management: A vital component of educational management. *International Journal of Institutional Leadership. Policy and Management*, 3(2), 296-313.

Wutwichayanon, C. (2017). *Personnel management in small educational institutions, Chonburi Primary Educational Service Area Office 1* [Master's thesis]. Computer Institute of Ramkhamhaeng University. http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2560_1561118506_6014830023.pdf. [In Thai]

แนวทางการป้องกันและปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหาร
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Prevention Guidelines and Factors Affecting Burnout Syndrome of School
Administrators under the Office of the Basic Education Commission

กัญญาภัทร พงษ์สุภา^{1*} กรวุฒิ แพนพรหม² และเฉลิมชัย หาญกล้า³

^{1*}ผู้ประพันธ์บรรณกิจ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

อีเมล: kanyaphat1429@gmail.com

²สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อีเมล: saraband_edu@lawasri.tru.ac.th

Kanyaphat Pongsupa^{1*}, Kornwut Phanphrom² and Chalermchai Hankla³

^{1*}Corresponding Author, Department of Educational Administration, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, Email: kanyaphat1429@gmail.com

²Department of Educational Administration, Faculty of Education, Thepsatri Rajabhat University, Email: saraband_edu@lawasri.tru.ac.th

Received: December 04, 2024 / Revised: March 25, 2025 / Accepted: April 17, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะหมดไฟของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยจากสภาพองค์กรที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา 3) พัฒนาแนวทางการป้องกันภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา ประชากรในการวิจัยคือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 28,820 คน โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 479 คน ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ แบ่งเป็นภูมิภาคของประเทศไทย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อการวิจัยที่มีค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์ 0.94 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะหมดไฟของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย โดยด้านที่สูงที่สุด คือ ในด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ รองลงมาคือด้านความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตหรือการทำงานและด้านการลดค่าความเป็นบุคคล 2) ตัวแปรที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟของผู้บริหารได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีทั้งหมด 4 ตัวแปร คือ ความสัมพันธ์ในที่ทำงาน รองลงมาคือทัศนคติต่อการเป็นผู้บริหาร ภาระรับผิดชอบในครอบครัว และความเหมาะสมของภาระงานและความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา 3) แนวทางป้องกันการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานที่สร้างจากการสังเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยผู้วิจัยได้นำผลของระดับภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาสูงที่สุด 1 ด้าน และตัวแปรที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ 4 ตัวแปร

นำมาสู่ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ จนได้มาเป็น โมเดลป้องกันการเกิดภาวะหมดไฟที่มีชื่อว่า SPARK S=(System, Strength, Success), P=(Positivity, Personality), A=(Awareness, Attentiveness), R=(Reasonability, Receptiveness, Regard), and K=(Kindness). เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่สนใจได้นำไปปรับใช้ในการดำเนินงาน

คำสำคัญ: ภาวะหมดไฟในการทำงาน, ผู้บริหารสถานศึกษา, แนวทางป้องกันภาวะหมดไฟ

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the burnout syndrome among school administrators under the Office of the Basic Education Commission, 2) analyze personal and organizational factors that affect burnout syndrome among school administrators, and 3) develop guidelines for preventing burnout among school administrators. The population in this research consists of 28,820 school administrators under the Office of the Basic Education Commission. The sample group consisted of 479 administrators at educational institutions under the Office of the Basic Education Commission, selected through stratified random sampling. The tools used for data collection were a research questionnaire for research with a reliability coefficient of 0.94 and semi-structured interviews.

The research findings revealed that: 1) the overall state of burnout among school administrators was at a low level. Emotional exhaustion was the greatest factor, followed by feelings of lack of success in life or work, and devaluation of individuality. 2) Factors influencing burnout syndrome among school administrators included four statistically significant variables: workplace relationships, attitudes towards being an executive, family responsibilities, and the appropriateness of workload and responsibilities for educational institution administrators. 3) Guidelines for preventing burnout syndrome were developed based on data analysis and expert interviews the researcher used the highest level of burnout experienced by educational institution administrators in one aspect, along with four variables that significantly influenced burnout, to develop the interview questions, resulting in the SPARK burnout prevention model : S=(System, Strength, Success), P=(Positivity, Personality), A=(Awareness, Attentiveness), R=(Reasonability, Receptiveness, Regard), and K=(Kindness).

Keyword: Burnout syndrome, School Administrator, Guidelines for preventing burnout

บทนำ

สุขภาพจิตในการทำงานถือเป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญสำหรับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากการที่บุคลากรมีสุขภาพจิตที่ดีนั้น จะทำให้บุคลากรมีพลังงานด้านบวกที่จะช่วยให้งานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งส่งผลที่ดีแก่องค์กร แต่หากบุคลากรมีพลังด้านลบในการทำงาน จะทำให้ผลการปฏิบัติงานไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากบุคลากรไม่มีจิตใจที่อยากทำงานให้ได้ผลดี ต้องการงานเพียงให้เสร็จไปเท่านั้น (Rabil, & Jintalikhitdee, 2021) หากบุคลากรประสบปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่องอาจทำให้เกิดภาวะหมดไฟในการทำงาน (burnout syndrome)

ภาวะหมดไฟในการทำงาน เป็นภาวะของการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจที่เกิดจากความเครียดเรื้อรังในการทำงาน สาเหตุอาจเกิดจากการขาดอำนาจในการตัดสินใจในการทำงานอย่างอิสระ เป้าหมายการทำงานไม่ชัดเจน ทีมงานหรือองค์กรไม่มีประสิทธิภาพ งานหนักเกินไป “ภาวะหมดไฟในการทำงาน” ที่องค์การอนามัยโลก World Health Organization (WHO) ได้บรรจุให้เป็นโรคประเภทหนึ่งที่ต้องได้รับการรักษาทางการแพทย์ (Palitpolkarnpim, 2019) โดยแพทย์หญิงกมลพร วรณฤทธิ์ (2562) ได้กล่าวถึงภาวะหมดไฟในการทำงานว่าเป็นภาวะการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจที่เกิดจากความเครียดเรื้อรังในการทำงาน มีอาการหลัก 3 อาการ ได้แก่ 1) ความเหนื่อยล้าทางอารมณ์ รู้สึกสูญเสียพลังงานทางจิตใจหมดพลังและเหนื่อยล้า 2) มองความสามารถในการทำงานของตนเองในเชิงลบ ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ขาดความรู้สึกประสบความสำเร็จในชีวิต 3) มองความสัมพันธ์ในที่ทำงานเป็นลบ รู้สึกห่างเหินจากคนอื่น (Department of Medical Services, 2019)

สาเหตุที่ทำให้เกิดภาวะหมดไฟ เกิดได้จากหลายปัจจัย (Maslach & Leiter, 1997) ได้แก่ ภาระงานหนัก ปริมาณงานมากเกินไป มีความซับซ้อน ถูกบีบบังคับให้ทำงานเสร็จในเวลาเร่งรีบ ขาดอำนาจในการตัดสินใจในการทำงานอย่างอิสระ และไม่สามารถควบคุมงานที่รับผิดชอบได้ด้วยตนเอง รู้สึกไร้ตัวตนในที่ทำงานหรือไม่เป็นส่วนหนึ่งของทีมหรือองค์กรไม่มีประสิทธิภาพในการทำงานไม่ได้รับความเป็นธรรมในเรื่องต่าง ๆ ขาดความเชื่อใจและการเปิดใจยอมรับกัน และระบบบริหารงานที่ขัดต่อความเป็นตนเองหรือขัดต่อจุดหมายของชีวิต ภาวะหมดไฟในการทำงาน เป็นสิ่งที่จะปรากฏขึ้นกับผู้ที่ประกอบอาชีพได้ในทุกอาชีพ (occupational phenomenon) หากบุคคลอาชีพต่าง ๆ มีความเครียดเรื้อรังสะสมจากการทำงาน จนเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานจะส่งผลต่อสุขภาพของบุคคลนั้น ๆ นำไปสู่ ภาวะซึมเศร้า โรคจิตกังวล หรือแม้กระทั่งปวดหัวและนอนไม่หลับ จนส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน (Department of Medical Services, 2019)

หน้าที่ของผู้อำนวยการสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ซึ่งให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา และมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้ 1) ควบคุม ดูแลให้การบริหารงาน

บุคคลในสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีตามที่ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) และ คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษา (อ.ค.ก.ศ.) กำหนด 2) พิจารณาเสนอความดีความชอบของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา 3) ส่งเสริม สนับสนุนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 4) จัดทำมาตรฐาน ภาระงาน สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา 5) ประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเสนอ อ.ค.ก.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา และ 6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่นหรือตามที่ อ.ค.ก.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาหรือคณะกรรมการสถานศึกษามอบหมายและหน้าที่อื่นของผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นตัวแทนของโรงเรียนหรือสถานศึกษา (symbolic function) ในกิจกรรมต่าง ๆ ต้องทำหน้าที่แนะนำ ตักเตือนสั่งสอน กระตุ้นครูให้มีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ขึ้น สร้างความสามารถในการทำงานให้แก่ครู เป็นผู้ริเริ่มหรือพยายามปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ดีขึ้น (initiative function) ต้องใช้เวลา ความรอบรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ต้องวางแผนและเตรียมการอย่างรอบคอบ ต้องมีความสามารถในการพูด เพื่อให้ผู้อื่นคล้อยตาม มีศิลปะในการเกลี้ยกล่อม เป็นผู้ตัดสินใจในปัญหาระดับสูงของโรงเรียน (decision making function) ด้วยความรอบคอบ คำนึงถึงผลดีผลเสีย โดยอาศัยข้อมูลที่กระทำเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการด้วย เห็นได้ว่าหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษามีมากมาย และจำเป็นที่จะต้องใช้ทักษะในการดำรงอยู่ในตำแหน่ง เพื่อให้การขับเคลื่อนด้านการศึกษาในประเทศไทยมีประสิทธิภาพ

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเป็นผู้นำในการพัฒนา มีการวางแผนการดำเนินงานในทุกกลุ่มงานของสถานศึกษา จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างบรรยากาศการทำงาน และในบางครั้งอาจจะพบเจอในเรื่องของความขัดแย้ง ภาวะสังคมในปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูงและต้องประสบกับความยุ่งยาก รวมทั้งเป็นผู้ที่ถูกคาดหวังจากสังคมสูง ในบทบาทหน้าที่ทั้งด้านการปฏิบัติงาน และคุณสมบัติส่วนตัว (Ministry of Education, 2001) ซึ่งที่กล่าวมาอาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความเสี่ยงที่จะเกิดภาวะหมดไฟ ได้โดยผู้บริหารสถานศึกษาอาจจะพบเจอกับปัญหามากมาย ส่งผลให้รู้สึกอ่อนล้าทางอารมณ์ รู้สึกเบื่อหน่ายต่อปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ในองค์กรและบุคคลทั่วไป และไม่ภาคภูมิใจในความสำเร็จของตน (Maslach & Leiter, 1997) ซึ่งมีความเสี่ยงที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานเช่นเดียวกับผู้บริหารองค์กรอื่น ๆ และส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีประสิทธิภาพที่ถดถอยลง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ยังไม่พบการทำวิจัยที่ศึกษาภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมมากนัก จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความต้องการศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานและนำมาสู่ประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจศึกษา เพราะข้อมูลเกี่ยวกับภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสำคัญต่อการกำหนด

แนวทางการป้องกันการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ได้แนวทางที่ดีในการป้องกันการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา ที่สามารถทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดี อันจะทำให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อประโยชน์ต่อองค์กรและหน่วยงานต้นสังกัดต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยจากสภาพองค์กรที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการป้องกันภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 28,820 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 479 คน ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาทุกภูมิภาคของประเทศไทย

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบไปด้วย

2.1 ตัวแปรทำนาย (predictor variable) ได้แก่

2.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล คือ

- 1) ความเพียงพอของรายได้
- 2) ทักษะคิดต่อการเป็นผู้บริหาร
- 3) ภาระรับผิดชอบในครอบครัว

2.1.2 ปัจจัยจากสภาพในองค์กร

- 1) ความสัมพันธ์ในที่ทำงาน
- 2) ความเหมาะสมของภาระงานและความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา
- 3) อำนาจในการตัดสินใจ

2.2 ตัวแปรตาม (dependent variables) คือ ภาวะหมดไฟในการทำงาน ประกอบด้วย 3 ข้อ ได้แก่

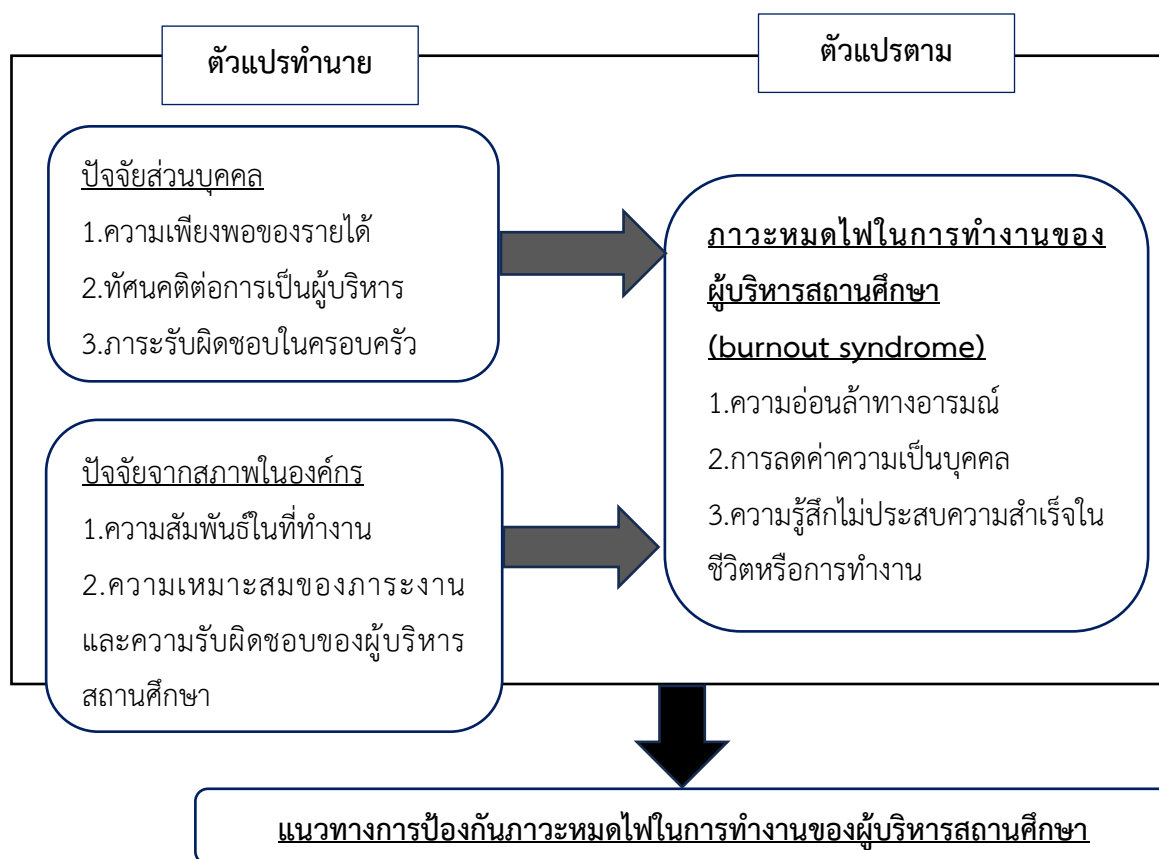
- 1) ความอ่อนล้าทางอารมณ์
- 2) การลดค่าความเป็นบุคคล
- 3) ความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตหรือการทำงาน

3. ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยในช่วงระยะเวลาปีการศึกษา

2567

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ คือ 1) การศึกษาภาวะหมดไฟในการทำงานและปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา 2) การพัฒนาแนวทางการป้องกันภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัยในแต่ละระยะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาภาวะหมดไฟในการทำงานและปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ในระยะที่ 1 เป็นการศึกษาภาวะหมดไฟในการทำงานและปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกภูมิภาคของประเทศไทย จำนวนทั้งสิ้น 479 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) จำแนกเป็นภาคเหนือจำนวน 82 คน, ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตกจำนวน 158 คน, ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 167 คน, และ ภาคใต้จำนวน 72 คน โดยใช้แบบสอบถามเรื่อง แนวทางการป้องกันและปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในรูปแบบ Google ฟอรม ลักษณะการประเมิน มี 2 รูปแบบ คือ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้บริหารที่ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย ภูมิภาคของสถานศึกษา เพศ สถานภาพสมรส ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ขนาดของโรงเรียน เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม 2) สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบบสอบถามที่ได้ เกิดจากการสังเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่จะเกิดภาวะหมดไฟในการทำงาน แบ่งเป็น 6 ด้าน จำนวน 37 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นต้องมีค่าความเที่ยงตรงไม่น้อยกว่า 0.5 และแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าระหว่าง 0.940

ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลภาวะหมดไฟในการทำงานและปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (standard deviation) และ วิเคราะห์ค่าปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (multiple regression)

ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางการป้องกันการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ในระยะที่ 2 เป็นการศึกษาแนวทางการป้องกันการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยนำข้อมูลที่ได้ในระยะที่ 1 มาวิเคราะห์และสร้างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured Interview) เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ ผู้อำนวยการสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 8 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive selection) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 1 คน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 1 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษา 2 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาส 2 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษา 2 คน โดยผู้อำนวยการแต่ละท่านเป็นผู้ที่มีไฟในการทำงานสูง และนำผลการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาแนวทางการป้องกันการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการวิจัย

1. ภาวะหมดไฟของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Emotional Exhaustion) โดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.11$, $S.D.=0.56$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยด้านที่สูงที่สุดคือในด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ ($\bar{X}=2.14$, $S.D.=0.57$) รองลงมาคือ ด้านความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตหรือการทำงาน (Reduced Personal Accomplishment) ($\bar{X}=2.11$, $S.D.=0.58$) และด้านการลดค่าความเป็นบุคคล (Depersonalization) ($\bar{X}=2.08$, $S.D.=0.59$) ตามลำดับ ซึ่งทุกด้านอยู่ในระดับน้อย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาวะหมดไฟของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ภาวะหมดไฟของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	n=479				
	$\bar{X}$	S.D.	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	แปลผล
1. ความอ่อนล้าทางอารมณ์	2.14	0.57	1.00	3.75	น้อย
2. การลดค่าความเป็นบุคคล	2.08	0.59	1.00	3.80	น้อย
3. ความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตหรือการทำงาน	2.11	0.58	1.00	3.70	น้อย
รวม	2.11	0.56	1.00	3.70	น้อย

* ซึ่งข้อคำถามในแบบสอบถามผู้วิจัยได้ตั้งข้อคำถามเป็นเชิงบวกและมีการกลับการคำนวณของผลลัพธ์ เพื่อให้การตอบแบบสอบถามไม่เป็นไปในด้านลบนั่นเอง

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 มี 4 ปัจจัย โดยเรียงตามค่าอิทธิพล คือ 1) ความสัมพันธ์ในที่ทำงาน ($\beta = -0.367$) 2) ทศนคติต่อการเป็นผู้บริหาร ($\beta = -0.339$) 3) ภาระรับผิดชอบในครอบครัว ($\beta = 0.247$) 4) ความเหมาะสมของภาระงานและความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ($\beta = -0.201$) ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านความเพียงพอของรายได้ ($\beta = 0.011$) และอำนาจในการตัดสินใจ ($\beta = -0.041$) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยจากสภาพองค์กรที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โมเดล	SS	df	MS	F	p
Regression	91.686	6	15.281	126.833	.000
Residual	56.867	472	0.120		
Total	148.553	478			
	b	SE	β	t	p
ค่าคงที่ (Constant)	4.953	0.142		34.983	.000
1. ความเพียงพอของรายได้ ^a	0.010	0.028	0.011	0.358	.721
	b	SE	β	t	p
2. ทศนคติต่อการเป็นผู้บริหาร ^a	-0.324	0.043	-0.339	-7.571*	.000
3. ภาระรับผิดชอบในครอบครัว ^a	0.216	0.028	0.247	7.598*	.000
4. ความสัมพันธ์ในที่ทำงาน ^a	-0.362	0.049	-0.367	-7.430*	.000
5. ความเหมาะสมภาระงานและความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ^a	-0.204	0.048	-0.201	-4.226*	.000
6. อำนาจในการตัดสินใจ ^a	-0.044	0.056	-0.041	-0.791	.430
หมายเหตุ $R^2 = 0.617$, $adj R^2 = 0.612$; a (หมายถึงไม่มีตัวแปรทำนายใดมีภาวะร่วมเส้นตรงพหุ multicollinearity) มีค่า $VIF < 10$ และ $Tolerance > 0.1$					

3. แนวทางป้องกันการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากการนำผลการวิจัยใน ข้อที่ 1,2 สร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ทั้งโครงสร้าง และดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อได้มาซึ่งแนวทางคือ โมเดลป้องกันการเกิดภาวะหมดไฟ SPARK

ภาพที่ 2 โมเดล SPARK

อภิปรายผล

ผู้วิจัยมีข้อค้นพบที่นำมากำหนดเป็นประเด็นในการอภิปรายได้ 3 ประเด็น คือ 1) ภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) แนวทางป้องกันการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากผลการวิเคราะห์ภาวะหมดไฟในการทำงาน (Emotional Exhaustion) ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่เป็นเช่นนั้นอาจมีสาเหตุจากการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา คือตำแหน่งที่สำคัญ มีหน้าที่มากมาย ต้องคอยตรวจสอบ กำกับติดตาม รวมถึงการบริหารภาระงานภายในสถานศึกษา ภาระงานด้านพัฒนาการศึกษา ภาระงานด้านการประสานงาน เพื่อให้สถานศึกษาได้ขับเคลื่อนไปข้างหน้า ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูงทั้งต่อตนเองและสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดในสถานศึกษาที่จะสามารถบันดาลให้การปฏิบัติการเรียนรู้ในโรงเรียนเกิดขึ้นได้สำเร็จอย่างสมบูรณ์ ครอบถ้วนในกระบวนการ เพราะผู้บริหารโรงเรียน คือ ผู้นำที่จะชี้แนะ สั่งการ และวางกรอบทิศทางการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนที่เป็นไปตามกฎหมายและแนวนโยบายของรัฐ จึงต้องมีพลังร่างกายแรงใจในการดำเนินงานอยู่เสมอ (พระมหาสมบุญ สุธมโม,

2557) เพื่อให้งานด้านการศึกษาดำเนินไปได้อย่างถูกต้องและเรียบร้อยที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบสูง และไม่สามารถที่จะละทิ้งหน้าที่ในการเป็นผู้บริหารงานให้ผู้อื่น ได้ดำเนินงานไปในทิศทางที่ดี ซึ่งมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษา การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องตระหนักรู้อยู่เสมอ จึงเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาหลายคนจะต้องเติมไฟในการทำงานให้ตนเองอยู่เสมอและทำให้ผลการสรุปภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะหมดไฟในการทำงานอยู่ที่ระดับน้อย

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ภาวะหมดไฟของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรายด้าน พบว่า ด้านที่ผู้บริหารสถานศึกษามีคะแนนสูงสุด คือด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์ เป็นไปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาเกิดความเหนื่อยล้าในการทำงานทุกวัน บริหารงานบนความเสี่ยง ต้องคิดวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) ในบางครั้งปัญหาที่เกิดขึ้นอาจจะหนักเกินที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะรับมือ จึงมีภาวะเครียดและขาดความสุขในการทำงาน ทำให้ด้านความอ่อนล้าทางอารมณ์มีระดับคะแนนสูงสุด

รองลงมาคือด้านความรู้สึกไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตหรือการทำงาน อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ตั้งเป้าหมายการทำงานไว้เป็นอย่างดี แต่เมื่อปฏิบัติงาน ระหว่างทางอาจจะเกิดปัญหาขึ้นและไม่สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544) จนทำให้เป้าหมายที่ผู้บริหารสถานศึกษาตั้งไว้ไม่บรรลุผลสำเร็จ และในบางครั้งการทำงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ทำให้เกิดภาวะเครียดสะสม จากการทำงานมาเป็นเวลานาน

ส่วนด้านที่มีคะแนนต่ำที่สุด คือด้านการลดค่าความเป็นบุคคล ที่ผู้บริหารสถานศึกษามีระดับคะแนนน้อยที่สุด อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตำแหน่งที่ทรงคุณค่า และผู้บริหารสถานศึกษารู้จักคุณค่าของตนเองว่า เป็นผู้ที่มีความสำคัญกับสถานศึกษา ตระหนักรู้และชื่นชอบในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา (พระมหาสมปурณ์ สุธมโม, 2557) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่รู้จักและรักในคุณค่าของตนเอง ทำให้ด้านการลดค่าความเป็นบุคคล มีคะแนนต่ำที่สุด

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมีทั้งหมด 4 ปัจจัย คือ 1) ความสัมพันธ์ในที่ทำงาน 2) ทักษะคิดต่อการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 3) ภาระรับผิดชอบในครอบครัว และ 4) ความเหมาะสมของภาระงานและความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา โดยแต่ละปัจจัยส่งผลต่อภาวะหมดไฟอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอาจมีสาเหตุดังนี้

1) ความสัมพันธ์ในที่ทำงาน ซึ่งอาจเป็นเพราะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือความล้มเหลวในการอยู่กับคนอื่น สิ่งที่คาดหวังจากผู้ร่วมงาน คือการได้รับการยกย่องการแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน การได้รับความเห็นอกเห็นใจในการทำงาน หากไม่ได้รับสิ่งเหล่านี้จะทำให้ไม่สามารถทำงานร่วมกันหรือ ทำงานเป็นทีมได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกัน (Maslach & Leither, 1997 อ้างถึงใน ธนพร พงษ์บุญชู, 2559) รวมถึงการที่บุคคลไม่สามารถมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ร่วมงาน นอกจากนั้น ในการทำงานจำเป็นจะต้องมีขอความร่วมมือจากบุคคลอื่น หากมีความสัมพันธ์กันในทางลบก็จะส่งผลทางลบต่องาน เช่น เกิดความไม่ตรงกันหรือไม่เข้าใจกัน ทำให้ไม่สามารถทำงานร่วมกันได้เกิดความไม่พอใจขึ้นและเป็นการกระตุ้น ไปสู่การเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานได้ (Maslach, 1997 อ้างถึงใน ธนพร พงษ์บุญชู, 2559)

2) ทักษะต่อการเป็นผู้บริหารสถานศึกษา กล่าวคือผู้บริหารสถานศึกษามีทัศนคติต่องานเป็นผู้ที่มีความคิดที่ดีต่อการปฏิบัติงาน และแง่ทัศนคติต่อโอกาสในการบรรลุ ความสำเร็จในงาน เช่น การเลื่อนตำแหน่ง ซึ่งผู้ที่มีความคาดหวังสูงมีแนวโน้มที่จะทำงานหนักและมากเกินไปจนนำไปสู่ความอ่อนเพลียในที่สุด และเมื่อสิ่งที่พยายามลงแรงไปไม่ได้ผลผลิต หรือผลลัพธ์ตามที่คาดหวังไว้ ก็จะนำไปสู่การประสบกับภาวะหมดไฟในการทำงาน (Smith, Segal, & Robinson, 2019)

3) การรับผิดชอบในครอบครัว ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาอาจจะเป็นผู้เลี้ยงดูครอบครัวที่เกิดความเหนื่อย ท้อแท้ หมดพลัง ไร้เรี่ยวแรง หรือดูแลคนในครอบครัวจนไม่ได้พักผ่อน อีกทั้งในทัศนคติของคนทั่วโลก มีความคาดหวังให้ผู้ที่เป็บุคคลที่ต้องดูแลครอบครัวให้ดีจึงจะเป็นเรื่องที่สมบูรณ์ของชีวิตครอบครัว นั้นจึงทำให้มีความกดดันอย่างมากในการดูแลคนในครอบครัว จนนำไปสู่ภาวะหมดไฟ (วิวรรณ คล้ายคลึง, 2561)

4) ความเหมาะสมของภาระงานและความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา (work overload) อาจจะเป็นเพราะปริมาณงานและทรัพยากรที่มีไม่สมดุลกัน (Maslach & Leiter, 1997 อ้างถึงใน ธนพร พงษ์บุญชู, 2559) และยังอยู่ภายใต้ความกดดัน ของสังคม (Maslach, Schaufeli, & Leiter, 2001 อ้างถึงใน ปองกานต์ ศิริรัตน์, 2563) ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเครียดและนำไปสู่การเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานได้ (Maslach & Leiter, 1997 อ้างถึงใน ธนพร พงษ์บุญชู, 2559) นอกจากนั้นเมื่อเริ่มมีความรู้สึกว่าการะงานมากเกินไปจนเกิดความเหนื่อยล้าเรื้อรังไม่สามารถฟื้นฟูสู่สภาวะสมดุลได้

3. แนวทางป้องกันการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โมเดลป้องกันการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงาน SPARK ซึ่งได้มาจากผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน และนำปัจจัยเหล่านั้นมาสร้างเป็นข้อคำถามเพื่อดำเนินการหาแนวทางที่ดีที่สุดในการป้องกันการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ สังเคราะห์การสัมภาษณ์ของผู้ทรง ฌนได้เป็นโมเดลที่มีความต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปปรับใช้ในการดำเนินงานในสถานศึกษาและชีวิตประจำวัน เพื่อป้องกันการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงาน ทำให้การปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นไปในทิศทางที่ดีเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อดีของการใช้ S – System, Strength, Success (ระบบ แข็งแรง ความสำเร็จ) ที่ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างระบบการทำงาน กำหนดทิศทางการทำงานและตั้งเป้าหมายใหม่ในทุก ๆ วัน อดทนและแข็งแกร่งกับการทำงาน เสริมแรงในการทำงานให้กับตนเองจะทำให้การทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการอย่างเป็นระบบไม่วุ่นวาย สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

ในการนำแนวทาง S ไปใช้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเริ่มต้นการวางแผนการสร้างระบบการทำงานเพราะรายละเอียดในเรื่องของการวางระบบงานถือได้ว่าเป็นเรื่องละเอียดอ่อน จึงต้องคิดทบทวนให้รอบด้าน และต้องมีการวางแผนสำรองในการดำเนินงานหรือดำเนินชีวิต เนื่องจากในบางครั้ง เราก็ไม่สามารถกำหนดเรื่องหรือปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้

ข้อดีของการใช้ P – Positivity, Personality (คิดทางบวกโดยส่วนรวม) ที่ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาตนเองเพื่อผลประโยชน์ของตนเองอยู่เสมอ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ร่วมงาน และปฏิบัติงานโดยนึกถึงส่วนรวม จะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกิดความสำเร็จในการทำงาน

ในการนำแนวทาง P ไปใช้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเอง เพราะถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาลงทุนและลงแรงเพื่อให้ได้มาซึ่งทักษะที่มากมายให้เกิดกับตัวผู้บริหารสถานศึกษา เพราะฉะนั้น การพัฒนาตนเองจะต้องสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับการทำงาน ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาด้วย

ข้อดีของการใช้ A – Awareness, Attentiveness (ตระหนักรู้ ใส่ใจ) ที่ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักรู้ความสำคัญของงานและครอบครัว แบ่งเวลาให้ถูกต้องเหมาะสม ปรับความสมดุลในการใช้ชีวิตทั้งเรื่องงานและเรื่องของครอบครัว เอาใจใส่กับงานและครอบครัวไปพร้อม ๆ กัน

ในการนำแนวทาง A ใช้ในการบริหารงานและบริหารครอบครัว ในบางครั้งเราก็ไม่สามารถกำหนดได้ว่าจะเกิดปัญหาใดขึ้น เพราะฉะนั้น การเตรียมการรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่คาดคิด ก็เป็นอีกหนึ่งสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตั้งรับและหาวิธีที่ดีที่สุดในการดำเนินชีวิต

ข้อดีของการใช้ R – Reasonability, Receptiveness, Regard (สมเหตุสมผล ยอมรับ เอาใจใส่) ที่ผู้บริหารสถานศึกษาทำงานกับผู้ร่วมงานด้วยความเข้าใจ ตัดสินใจทำการใดด้วยความ

สมเหตุสมผล ไม่ใช้อารมณ์ในการปฏิบัติงาน ยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคลเอาใจใส่ผู้ร่วมงานในสถานศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

ในการนำแนวทาง R ไปใช้ผู้บริหารต้องตระหนักว่าการที่จะทำให้ผู้ร่วมงานทั้งหมด รักและเข้าใจในการเป็นบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาอาจจะเป็นเรื่องที่ยาก อาจต้องใช้เวลาหรืออาจจะไม่สามารถทำได้ เพราะฉะนั้นสิ่งที่สำคัญอีกหนึ่งอย่างคือผู้บริหารสถานศึกษาต้องยอมรับในความแตกต่างและหลีกเลี่ยงการมีปัญหากับผู้ร่วมงานให้ได้มากที่สุด เพื่อให้การทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่น

ข้อดีของการใช้ K – Kindness (มีความเมตตากรุณา) ที่ผู้บริหารสถานศึกษาทำงานกับผู้อื่นด้วยความเมตตากรุณา ไม่ว่าจะเป็นกับผู้ร่วมงานหรือผู้มาติดต่อขอความร่วมมือและสร้างเครือข่ายผู้บริหารสถานศึกษาจะได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนการศึกษาจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเต็มที่ และมีกัลยาณมิตรที่ดีในการปฏิบัติงาน

ในการนำแนวทาง K ไปใช้การร่วมงานหรือการได้รับคำสั่งจากหน่วยงานอื่น ๆ ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่ดีแต่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องคำนึงเสมอว่า การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องดูแลและบริหารงานในสถานศึกษา เพราะฉะนั้นการวางแผนหรือการบริหารงานให้ทั้งภายในและภายนอกสอดคล้องกันจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพึงระลึกอยู่เสมอ แต่วิธีการปฏิเสธผู้บริหารก็ต้องหาวิธีการทำให้บัวไม่ให้น้ำไม่ให้ขุ่น เพื่อผลประโยชน์สูงสุดของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการป้องกันและปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องเริ่มต้นการวางแผนการสร้างระบบ และต้องคิดทบทวนให้รอบด้าน ต้องมีการวางแผนสำรองในการดำเนินงานหรือดำเนินชีวิต เนื่องจากในบางครั้งผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถกำหนดเรื่องหรือปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้ การปฏิบัติตนของผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องเป็นไปในทางที่ดี มีศีลธรรมในการดำเนินชีวิต มีความอดทนสู้กับปัญหาที่ผู้บริหารจะต้องเจอในทุก ๆ วัน สำคัญคือผู้บริหารสถานศึกษาต้องเสริมสร้างร่างกายและแรงใจให้กับตนเองอยู่เสมอ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องบริหารงานและบริหารครอบครัวไปพร้อม ๆ กัน เพราะในบางครั้งผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องบริหารงานบนความเสี่ยงเพราะฉะนั้น การเตรียมการรับมือกับ

สถานการณ์ที่ไม่คาดคิด ก็เป็นอีกหนึ่งสิ่ง que ผู้บริหารสถานศึกษาต้องคอยตั้งรับและหาวิธีที่ดีที่สุดในการดำเนินชีวิต

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการบริหารงานที่ดี และมีทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) เพราะเป็นการดำเนินงานหรือดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง พอเหมาะพอดีไม่สุดโต่งไปในทางใดทางหนึ่ง จนเกินไป มีสติและปัญญาในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบ ไม่ประมาทในทุกเรื่องที่คิดทุกคำพูดทุกสิ่ง que ทำ

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีจิตใจที่เมตตา เอื้ออาทรต่อผู้ร่วมงาน คิดถึงหัวใจของผู้อื่น ทั้งถ้อยคำการพูดควรพูดด้วยวาจาที่ดี ไม่ควรใช้คำพูดที่แสดงถึงการไม่รักษาน้ำใจต่อผู้อื่น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยเพิ่มเติม ในด้านความเพียงพอของรายได้และอำนาจในการตัดสินใจ ที่ มีผลต่อการเกิดภาวะหมดไฟ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรนำโมเดลป้องกันการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงาน SPARK ไปใช้และศึกษาผลที่เกิดขึ้นจริง เปรียบเทียบก่อนการใช้และหลังการใช้ เพื่อให้เห็นถึงประสิทธิภาพของโมเดล

2.3 ในการพัฒนาแนวทางป้องกันการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงานครั้งต่อไป อาจจะมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ที่ไม่ใช่ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ได้มุมมองเพิ่มเติม ที่จะช่วยเสริมให้แนวทางการป้องกันการเกิดภาวะหมดไฟในการทำงาน มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

References

- Department of Medical Services. (2019). *Know the state of burnout. Retrieved.*
<http://www.hfocus.org/content/2019/10/17916>. [in Thai]
- Klaiklue, W. (2018). *Factors related to stress in performing the role of mother of a grandmother/grandmother who is raising her first-year-old grandchild* [Master of Nursing Science in Family Practice Nursing]. Burapha University. [in Thai]
- Maslach, C., & Leiter, M. P. (1997). Maslach Burnout Inventory. *Maslach Burnout Inventory Manual*, 1(1), 191-218.
- Ministry of Education. (2001). Basic Education Curriculum B.E. 2001. Bangkok: Academic Quality Development.

- Palitpolkarnpim, P. (2019). *Burn-out syndrome, a state of burnout at work*. Amarin Publishing House. [in Thai]
- Phongbunchu, T. (2016). *The directing influence of leadership on the relationship between work stress, work burnout and deviant work behavior* [Master of Business Administration - MBA]. Faculty of Commerce and Accountancy Thammasat University. [in Thai]
- Rabil, C., & Jintalikhitdee, W. (2021). The state of burnout in the work of personnel in Office of the Basic Education Commission. *Suan Sunandha Academic and Research Journal Suan Sunatta Rajabhat University*, 15(2), 60-79. [in Thai]
- Sirorat, P. (2020). *A study on job burnout (Job Burnout) of state enterprise employees Baby boomer generation group* [Master of management thesis college of management]. Mahidol University. [in Thai]
- Smith, M., Segal, J., Robinson, L., & Segal, R. (2019, August 22). *Burnout prevention and treatment: Techniques for dealing with overwhelming stress*.
<https://www.helpguide.org/articles/stress/burnout-prevention-and-recovery.htm>.
- Suthammo, S. T. (2014). The role of administrators in developing educational quality. *Periscope Education Journal*, 1(1), 89-102. [in Thai]
- Wanrit,K. (2019). *Know about psychiatric diseases*. Faculty of Medicine Siriraj Hospital.
<https://www.si.mahidol.ac.th/th/healthdetail.asp?aid=1385%20%20%20>

การพัฒนาคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการรู้เรื่องอาชีพตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

Development of a Learning Resource Databank to Promote Career Literacy on Learning Areas for Lower Secondary Level Students

ตรัยรัตน์ โพธิ์กะสังข์^{1*} พงศธร มหาวิจิตร² และ ศิริรัตน์ ศรีสอาด³

^{1*}ผู้ประพันธ์บรรณกิจ ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล: Trirut.p@ku.th

²ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล: feduptm@ku.ac.th

³ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล: fedusrr@ku.ac.th

Trirat Pokasang^{1*} Pongsatorn Mahavijit² and Sirirat Srisa-ard³

^{1*}Corresponding Author, Department of Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Email: Trirut.p@ku.th

²Department of Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Email: feduptm@ku.ac.th

³Department of Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Email: fedusrr@ku.ac.th

Received: December 12, 2024 / Revised: January 17, 2025 / Accepted: February 15, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการรู้เรื่องอาชีพตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และเพื่อประเมินคุณภาพของคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการรู้เรื่องอาชีพตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 35 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบประเมินคุณภาพคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการรู้เรื่องอาชีพตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และแบบประเมินคุณภาพด้านการพัฒนาเว็บไซต์

ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการรู้เรื่องอาชีพตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (เว็บไซต์ <https://maxnumtrirut.wixsite.com/trirat-pokasang>) และผลการประเมินคุณภาพของคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการรู้เรื่องอาชีพตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้กับการรู้ เรื่องอาชีพ จากแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 35 เรื่อง มีความสอดคล้องจำนวน 32 เรื่อง และไม่สอดคล้องจำนวน 3 เรื่อง และผลการประเมินด้านการพัฒนาเว็บไซต์อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.50 ซึ่งชี้ให้เห็นว่า คลังทรัพยากรการเรียนรู้เรื่องอาชีพที่มีคุณภาพเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้สอนและผู้สนใจ

คำสำคัญ: คลังทรัพยากรการเรียนรู้ การรู้เรื่องอาชีพ

Abstract

This study aims to develop of a learning resource databank to promote career literacy on learning areas for lower secondary level students, and to evaluate the quality of a learning resource databank to promote career literacy on learning areas for lower secondary level students. The research sample was selected using purposive sampling and consisted of 35 curriculum and instruction experts and 5 technology experts. The research instruments included a quality assessment form for the learning resource databank to promote career literacy on learning areas for lower secondary level students. and a website development quality assessment form.

The findings revealed that the development of a learning resource databank to promote career literacy on learning areas for lower secondary level students, accessible at <https://maxnumtrirut.wixsite.com/trirat-pokasang>, and the quality evaluation of the databank, specifically in terms of its alignment with career literacy learning plans, showed that out of 35 lesson plans, 32 were aligned while 3 were not. Additionally, the website development quality was rated at the highest level, with an average score of 4.50. These findings suggest that a well-developed career literacy learning resource databank serves as a valuable tool for educators and interested individuals in facilitating effective learning experiences.

Keywords: learning resource databank, career literacy

บทนำ

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ ดังจะเห็นได้จากวิสัยทัศน์ และนโยบายการขับเคลื่อนประเทศไทย โดยมีเป้าหมายให้ประเทศมีบทบาทสำคัญในภูมิภาคและโลกมีระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและเติบโตอย่างมีคุณภาพ และสังคมพัฒนาอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ดังนั้น คนไทยในอนาคตจึงต้องมีศักยภาพ เป็นผู้มีความรู้ ทักษะ มีความสามารถสูง สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและร่วมกันพัฒนาประเทศ ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ได้ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงคุณภาพ การศึกษาทุกระดับ ทั้งการยกระดับมาตรฐานการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การใช้ เทคโนโลยีและการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กับพัฒนาการทางสมองของแต่ละช่วงวัย ให้มีคุณภาพเหมาะสมกับโลกยุคใหม่ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ความต้องการและ

ความสนใจของแต่ละบุคคล (The National Economic and Social Development Council Act B.E. 2018, 2018)

การจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านมา พบปัจจัยหลายด้านที่ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพไม่สอดคล้องกับยุคสมัยและวิทยาการที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สถานศึกษาส่วนใหญ่เน้นจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพเฉพาะในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพเท่านั้น และเน้นสอนอาชีพแบบดั้งเดิม มีเนื้อหาเรื่องอาชีพที่ไม่สอดคล้องกับตามความต้องการของผู้เรียนที่มีความหลากหลายมากขึ้น จากสภาพปัญหาดังกล่าว อาจเกิดจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของนักการศึกษา ผู้บริหาร ผู้สอน และผู้ปกครอง รวมถึงผู้เรียน ที่มองว่าการจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพจะต้องเรียนรู้ผ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพเท่านั้น และในระดับสถานศึกษา พบว่า ผู้สอนมุ่งสอนตามตัวชี้วัด ทั้ง ๆ ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีได้บังคับให้สถานศึกษาจัดรายวิชาที่เกี่ยวกับอาชีพเฉพาะกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ เท่านั้น แต่เปิดกว้างให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพผ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ได้ (Ministry of Education, 2008) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เรื่องอาชีพผ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับบริบท จุดเน้น และความพร้อมของสถานศึกษา

การจัดการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดไว้ว่าให้มีการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 9 ปี ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (The National Education Act B.E. 1999, 1999) ซึ่งหลังจากนั้นผู้เรียนสามารถเลือกศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือสายอาชีพ หรือเลือกประกอบอาชีพได้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จึงเป็นช่วงเวลาสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนควรเห็นแนวทางหรือกำหนดเส้นทางในการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัด (Career Exploration) ความสนใจ ความสามารถของตนเอง มองเห็นโอกาสทางอาชีพสามารถเลือกอาชีพและตัดสินใจกำหนดทิศทางการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพในอนาคต (Bureau of Academic Affairs and Educational Standards, 2018) ซึ่งการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ยังช่วยบ่มเพาะองค์ความรู้ด้านอาชีพที่มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างมีกลยุทธ์ เพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ด้านอาชีพปลูกฝังนิสัยการจัดการอาชีพและชีวิตโดยรวม ให้ผู้เรียนสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ด้านอาชีพของตนเองได้ (Kilani, 2021) และยังเป็นการส่งเสริมทักษะทางวิชาชีพ ผ่านการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีข้อมูลอาชีพและสามารถตัดสินใจอย่างรอบรู้ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายทางอาชีพได้ (Bartet, 2022)

จากการศึกษาพบว่า ในต่างประเทศมีการออกแบบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ เรื่องอาชีพอย่างกว้างขวางและหลากหลายและเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สอนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้นักเรียนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในอนาคต แต่ในประเทศไทย ยังไม่พบการจัดทำ รวบรวม หรือเผยแพร่สู่สาธารณะอย่างชัดเจน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะ พัฒนาค้นคว้าทรัพยากรการเรียนรู้เรื่องอาชีพในรูปแบบของเว็บไซต์โดยรวบรวมแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง อาชีพตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สอนสามารถ เข้าถึงแหล่งความรู้ได้หลากหลาย สะดวก รวดเร็ว ลดข้อจำกัดในด้านของเวลาหรือสถานที่ในการเข้าถึง แหล่งความรู้ต่าง ๆ และเป็นแนวทางให้ผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ผู้เรียนให้มีองค์ความรู้ในเรื่องอาชีพที่สามารถนำไปปรับใช้ในการวางแผนเส้นทางการศึกษาต่อและ การประกอบอาชีพ ตามความสนใจ ศักยภาพ และความถนัดของตนเองได้ รวมทั้งยังช่วยให้ผู้เรียน เห็นคุณค่าและความสำคัญของการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับอาชีพ ที่ตอบสนองต่อ ความต้องการของผู้เรียน สังคม และประเทศมากยิ่งขึ้น

การตรวจสอบเอกสารที่เกี่ยวข้อง

บริบทประเทศไทยด้านการจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพ

จากการศึกษาประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพ ซึ่งจะเห็นได้ จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ได้ให้ความสำคัญกับการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะในด้านการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นในการยกระดับการพัฒนา กำลังคนให้มีสมรรถนะสูงตามความสามารถและความสนใจในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิต ผ่านการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย (The National Economic and Social Development Council Act B.E. 2018, 2018) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ ได้กำหนดกรอบคุณวุฒิแห่งชาติเพื่อเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาไปพัฒนา หลักสูตร พัฒนาผู้สอน การจัดการเรียนรู้ ฯลฯ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพในระดับคุณวุฒิวิชาชีพ (Office of the Education Council, 2017) โดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) ที่ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสและ สร้างความเสมอภาคทางการศึกษา วางรากฐานการศึกษาที่เชื่อมโยงสู่อาชีพ และการมีงานทำให้ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและประเทศ (Office of the Basic Education Commission, 2023)

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพ สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของบุคคลและสังคม (Tatham & McIlveen, 2009) ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และประสบการณ์ที่จำเป็นเกี่ยวกับอาชีพ (Bartet, 2022) ผ่านการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่มีการวางแผนอย่างมีกลยุทธ์ (Kilani, 2021) เพื่อเตรียมความพร้อมผู้เรียนให้สามารถวางแผนเส้นทางอาชีพและการศึกษาต่อ

การพัฒนาลักษณะความรู้อิเล็กทรอนิกส์

จากการศึกษาการพัฒนาลักษณะความรู้อิเล็กทรอนิกส์ สรุปได้ว่า การพัฒนาลักษณะความรู้อิเล็กทรอนิกส์ เป็นลักษณะของการรวบรวมทรัพยากรการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ (UdomMahalap, 2012) โดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยจัดการความรู้หรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ (Kaewnoi & Kaosaiyaporn, 2017) โดยการเผยแพร่ผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรือในระบบออนไลน์ เพื่อเป็นช่องทางหรือทางเลือกให้กับผู้สอน ผู้เรียน หรือผู้ที่สนใจเข้ามศึกษา ค้นคว้า หาความรู้ได้ตามความต้องการและความสนใจ อันจะส่งผลให้เป็นการยกระดับคุณภาพของการจัดการศึกษาสูงขึ้น (Pairoj, 2019)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาลักษณะทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อประเมินคุณภาพของคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพ โดยมีแนวทางในการพิจารณาแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหา กิจกรรม การวัดและประเมินผล และสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 7 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ภาษาไทย 2) คณิตศาสตร์ 3) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5) สุขศึกษาและพลศึกษา 6) ศิลปะ 7) ภาษาต่างประเทศ

2. ขอบเขตด้านประชากร

- 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ที่มีประสบการณ์และหรือความรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี ที่มีประสบการณ์และหรือความรู้ด้านการพัฒนาเว็บไซต์

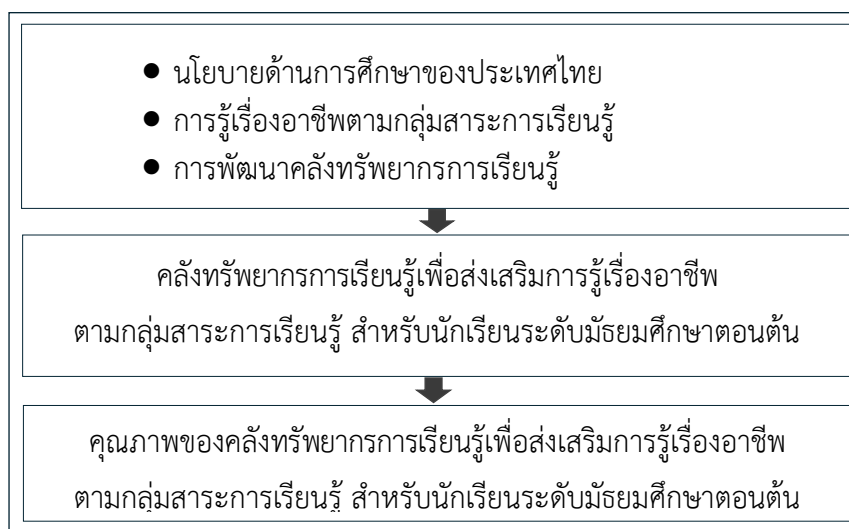
3. ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง

1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ที่มีประสบการณ์ และหรือความรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ภาษาไทย 2) คณิตศาสตร์ 3) วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 4) สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5) สุขศึกษาและพลศึกษา 6) ศิลปะ 7) ภาษาต่างประเทศ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มสาระฯ ละ 5 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัยศึกษานิเทศก์ นักวิชาการศึกษา และผู้สอน พิจารณาความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้กับการรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้น ๆ

2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี ที่มีประสบการณ์ และหรือความรู้ด้านการพัฒนาเว็บไซต์ จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัย และศึกษานิเทศก์ พิจารณาด้านการพัฒนาเว็บไซต์ เช่น การนำเสนอการจัดหมวดหมู่เนื้อหา การใช้ข้อความ รูปภาพ การเชื่อมโยงเมนู ไปยังแหล่งข้อมูลภายนอก และความสะดวกในการใช้งาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาลัทธิพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยสรุปกรอบแนวคิดการวิจัยได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. แบบประเมินคุณภาพคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยประเมินค่าด้วยดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้กับการรู้เรื่องอาชีพ (Item-Objective Congruence Index: IOC)
2. แบบประเมินคุณภาพด้านการพัฒนาเว็บไซต์ จากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้พัฒนาค้นหาคลังทรัพยากรการเรียนรู้เรื่องอาชีพตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในรูปแบบเว็บไซต์และรวบรวมแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพเผยแพร่ผ่าน URL คือ <https://maxnumtrirut.wixsite.com/trirat-pokasang> โดยอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม ในภาพรวม และนำเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีประเมินคุณภาพด้านการพัฒนาเว็บไซต์และให้ข้อเสนอแนะ
2. ผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมินคุณภาพคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และแบบประเมินคุณภาพด้านการพัฒนาเว็บไซต์ โดย อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และให้ข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลการวิจัยเรื่องคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีขั้นตอนดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ที่มีประสบการณ์ และหรือความรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 35 คน โดย ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์

เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอรับผลการประเมินคุณภาพของคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้กับการรู้เรื่องอาชีพ

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี ที่มีประสบการณ์ และหรือความรู้ด้านการพัฒนาเว็บไซต์ จำนวน 5 คน โดยผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอรับผลการประเมินด้านการพัฒนาเว็บไซต์

3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้านค่าสถิติและการวิเคราะห์เนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการประเมินคุณภาพของคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ที่มีประสบการณ์ และหรือความรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการพิจารณาความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้กับการรู้เรื่องอาชีพ ประเมินค่าความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ที่มีค่ามากกว่า $IOC \geq 0.50$ (Kongsat & Thamawong, 2015) ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ ในการนำแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพไปใช้ โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติและสรุปข้อมูลเชิงพรรณนา

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการประเมินด้านการพัฒนาเว็บไซต์ จากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี ที่มีประสบการณ์ และหรือความรู้ด้านการพัฒนาเว็บไซต์ โดยพิจารณาด้านการพัฒนาคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในรูปแบบเว็บไซต์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยการหาค่าเฉลี่ยแล้วนำมาแปลผลโดยเทียบกับเกณฑ์ (Silpcharu, 2014)

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ความคิดเห็นระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ความคิดเห็นระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ความคิดเห็นระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ความคิดเห็นระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการพัฒนาคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยได้พัฒนาคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในรูปแบบเว็บไซต์ โดยจัดทำสตอรี่บอร์ด (Storyboard) เพื่อช่วยให้เห็นภาพรวมของการนำเสนอข้อมูลและการใช้งานเว็บไซต์ โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1. กำหนดวัตถุประสงค์

ของเว็บไซต์ 2. กำหนดกลุ่มเป้าหมาย 3. กำหนดโครงสร้างเว็บไซต์ 4. ออกแบบหน้าเว็บไซต์ 5. กำหนดลำดับการใช้งาน 6. ทดสอบและปรับปรุง

ซึ่งเว็บไซต์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นได้รวบรวมแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ที่สอดคล้องตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จากแหล่งข้อมูลต่างประเทศ ประกอบด้วย 9 เมนูหลัก ได้แก่ 1. หน้าแรกของเว็บไซต์ (Home Page) 2. ภาษาไทย 3. คณิตศาสตร์ 4. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 5. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 6. สุขศึกษาและพลศึกษา 7. ศิลปะ 8. ภาษาต่างประเทศ และ 9. ข้อมูลผู้พัฒนา โดยพัฒนาในรูปแบบเว็บไซต์ ภายใต้ URL คือ <https://maxnumtrirut.wixsite.com/trirat-pokasang>

2. ผลการประเมินคุณภาพคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) ผลการประเมินคุณภาพคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้านความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้กับการรู้เรื่องอาชีพ

สรุปผลการประเมินคุณภาพของคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยประเมินค่าความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ที่มีค่ามากกว่า $IOC \geq 0.50$ ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลการประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้กับการรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในประเด็นความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาของการจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผล และสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ เรื่องอาชีพตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ (ค่า IOC)					ความหมาย
	เรื่องที่ 1	เรื่องที่ 2	เรื่องที่ 3	เรื่องที่ 4	เรื่องที่ 5	
1. ภาษาไทย	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	สอดคล้อง
2. คณิตศาสตร์	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	สอดคล้อง
3. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	0.60	0.80	0.20	0.80	0.80	สอดคล้อง 4 เรื่อง ไม่สอดคล้อง 1 เรื่อง

ตารางที่ 1 สรุปผลการประเมินความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้กับการรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในประเด็นความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาของการจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผล และสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ เรื่องอาชีพตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนี้ (ต่อ)

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ (ค่า IOC)					ความหมาย
	เรื่องที่ 1	เรื่องที่ 2	เรื่องที่ 3	เรื่องที่ 4	เรื่องที่ 5	
4. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	1.00	0.80	1.00	0.60	1.00	สอดคล้อง
5. สุขศึกษาและพลศึกษา	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	สอดคล้อง
6. ศิลปะ	1.00	0.80	0.80	0.80	0.80	สอดคล้อง
7. ภาษา ต่างประเทศ	1.00	0.80	0.40	1.00	0.40	สอดคล้อง 4 เรื่อง ไม่สอดคล้อง 2 เรื่อง

จากตารางที่ 1 สรุปผลการประเมินคุณภาพของคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวนทั้งสิ้น 35 เรื่อง พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับการรู้เรื่องอาชีพ จำนวน 32 เรื่อง และไม่สอดคล้องกับการรู้เรื่องอาชีพ จำนวน 3 เรื่องโดย ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยนำเสนอมีเนื้อหาที่ทันสมัยและเป็นสากล มีกิจกรรมที่หลากหลาย มีสื่อการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจเหมาะสมสามารถเป็นแนวทางให้ผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในเรื่องของอาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นได้ และผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรระบุอาชีพในแผนการจัดการเรียนรู้ ปรับเนื้อหาให้ใกล้ตัวนักเรียนและบริบทชุมชน นำเสนอแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบเหมือนกัน มีกิจกรรมที่สอดคล้องกับความฉลาดรู้ Career Literacy มากขึ้น ให้มีเกณฑ์และเครื่องมือการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมาจากต่างประเทศ อาจมีองค์ประกอบ บริบท ของการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน แต่ยังคงมีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ที่ผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพตามบริบทของสถานศึกษาและผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ และทักษะพื้นฐานอาชีพ รวมถึงเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ และมีความฉลาดรู้ในเรื่องอาชีพที่สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพในอนาคตได้

2) ผลการประเมินคุณภาพด้านการพัฒนาเว็บไซต์

ผู้วิจัยได้พัฒนาค้นคว้าทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในรูปแบบเว็บไซต์ โดยกำหนด 9 เมนูหลัก ได้แก่ 1. หน้าแรกของเว็บไซต์ (Home Page) 2. ภาษาไทย 3. คณิตศาสตร์ 4. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 5. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 6. สุขศึกษาและพลศึกษา 7. ศิลปะ 8. ภาษาต่างประเทศ และ 9. ข้อมูลผู้พัฒนา โดยพัฒนาเว็บไซต์ภายใต้ URL คือ <https://maxnumtrirut.wixsite.com/trirat-pokasang> โดยมีผลการประเมินคุณภาพด้านการพัฒนาเว็บไซต์ ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพด้านการพัฒนาเว็บไซต์

(n = 5)

รายการประเมิน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญในแต่ละระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความหมาย
	5	4	3	2	1			
1. รูปแบบเว็บไซต์มีความสวยงามและใช้งานง่าย	3	2	-	-	-	4.60	0.55	มากที่สุด
2. จัดหมวดหมู่เนื้อหาให้สามารถค้นหาข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็ว	3	1	1	-	-	4.40	0.89	มาก
3. จัดวางตำแหน่งของเมนูและส่วนประกอบ ต่าง ๆ บนเว็บไซต์ได้อย่างเหมาะสม	1	3	1	-	-	4.00	0.77	มาก
4. คำอธิบายแผนการจัดการเรียนรู้ใช้ภาษาที่สื่อความหมายที่เข้าใจได้ง่าย	4	1	-	-	-	4.80	0.45	มากที่สุด
5. ข้อความ รูปภาพ มีความเหมาะสม	2	3	-	-	-	4.40	0.55	มาก
6. เชื่อมโยงเมนูต่าง ๆ ไปยังแหล่งข้อมูลภายนอกได้อย่างถูกต้อง	4	1	-	-	-	4.80	0.45	มากที่สุด
7. เว็บไซต์สามารถรองรับอุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต	3	1	1	-	-	4.40	0.89	มาก

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพด้านการพัฒนาเว็บไซต์ (ต่อ)

(n = 5)

รายการประเมิน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญในแต่ละระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD	ความหมาย
	5	4	3	2	1			
8. สามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก ไม่จำกัดสถานที่ และเวลา	4	1	-	-	-	4.80	0.45	มากที่สุด
9. เว็บไซต์มีการตอบสนองที่รวดเร็ว	4	0	1	-	-	4.60	0.89	มากที่สุด
10. ความเหมาะสมของเว็บไซต์ในภาพรวม	2	2	1	-	-	4.20	0.84	มาก
เฉลี่ยรวม	ค่าเฉลี่ย					4.50	0.67	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการประเมินคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นในรูปแบบเว็บไซต์ อยู่ในระดับมากที่สุดคิดเป็นค่าเฉลี่ย 4.50 ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.67)

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นว่า เว็บไซต์มีการจัดวางองค์ประกอบได้ดีเป็นสากล มีความสวยงามและสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและให้ข้อเสนอแนะว่า ควรเลือกรูปภาพที่ระบุถึงอาชีพที่ชัดเจน สร้างระบบให้สืบค้นข้อมูลได้ตามคำค้นหาหลัก พัฒนาเว็บไซต์ให้สามารถรองรับอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้ มีการเก็บข้อมูลและความคิดเห็นของผู้ใช้งาน ออกแบบเว็บไซต์ที่สามารถโต้ตอบได้ (Responsive) และคำนึงถึงการเชื่อมโยงลิงค์ไปยังเว็บไซต์ภายนอกที่อาจมีการเปลี่ยนแปลงไม่สามารถเข้าถึงแผนการจัดการเรียนรู้ในอนาคตได้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนและดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ เปลี่ยนรูปภาพที่แสดงถึงอาชีพมากยิ่งขึ้น ปรับเว็บไซต์ให้รองรับอุปกรณ์ต่าง ๆ เพิ่มปุ่มค้นหาโดยใช้คำสำคัญ (Keyword) และเพิ่มเครื่องมือ “มาแชทกัน” เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถติดต่อสอบถามหรือโต้ตอบกับผู้ดูแลระบบได้ทันที (Real Time Communication)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การพัฒนาคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยพัฒนาคลังทรัพยากรการเรียนรู้ตามแนวคิดที่ว่าคลังความรู้อิเล็กทรอนิกส์ เป็นการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการความรู้ต่าง ๆ และสร้างเป็น

ฐานข้อมูลหรือแหล่งรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ผู้สอน ผู้เรียน หรือผู้ที่สนใจ ใช้เป็นทางเลือกในการจัดการเรียนรู้ หรือศึกษาค้นคว้าได้อย่างอิสระ (Kaewnoi & Kaosaiyaporn, 2017) และการพัฒนาเว็บไซต์ควรมีการออกแบบแผนผังเว็บไซต์ (sitemap) ที่แสดงถึงความเชื่อมโยงของข้อมูลต่างๆ มีการเลือกใช้ข้อความหรือรูปภาพที่เหมาะสม สะดวกในการเข้าถึงข้อมูล และสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย (Pinthong, 2024) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการพัฒนาเว็บไซต์ และรวบรวมแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพในรูปแบบเว็บไซต์จากต่างประเทศ มาจัดหมวดหมู่ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ 1. ภาษาไทย 2. คณิตศาสตร์ 3. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 5. สุขศึกษาและพลศึกษา 6. ศิลปะ และ 7. ภาษาต่างประเทศ เพื่อช่วยให้ผู้สอนหรือผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ได้้อย่างสะดวก หลากหลาย รวดเร็ว ลดข้อจำกัดในด้านของเวลา สถานที่ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตามบริบท ทั้งนี้ หากมีการรวบรวมแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดหมวดหมู่ตามอาชีพต่าง ๆ ก็อาจจะช่วยเพิ่มความน่าสนใจและเข้าถึงข้อมูลได้ตรงกับความต้องการมากยิ่งขึ้น

2. คุณภาพของคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1) คุณภาพคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้วิจัยมีแนวคิดในการคัดเลือกตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่สอดคล้องกับ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ระบุว่า การจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัด (Career Exploration) ความสนใจ ความสามารถของตนเอง มองเห็นโอกาสทางอาชีพ สามารถเลือกอาชีพและตัดสินใจกำหนดทิศทางที่เหมาะสมในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพในอนาคต (Bureau of Academic Affairs and Educational Standards, 2018) และการรู้เรื่องอาชีพเป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้และพัฒนาความสามารถต่อการประกอบอาชีพในอนาคตที่ตรงกับความต้องการและความสามารถของตน เพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง เห็นโอกาสและแนวทางการศึกษาที่สามารถเชื่อมโยงสู่อาชีพตามความต้องการและเหมาะสมกับตนเองและสังคม (Night, 2022) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์และกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ที่ประกอบไปด้วย กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่จะสามารถเป็นแนวทางให้ผู้สอนนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่ดีต่อการประกอบอาชีพ รวมถึงเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดเส้นทางอาชีพ และการศึกษาต่อได้ ซึ่งหากผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพ (Career Literacy) ได้อย่างมี

ประสิทธิภาพก็จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้เรื่องอาชีพที่หลากหลายช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบสิ่งที่ตนเองชอบและสนใจ เห็นช่องทางการประกอบอาชีพและสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองให้มีความรู้และความสามารถมากขึ้น

ผลการประเมินคุณภาพของคลังทรัพยากรการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ที่มีประสบการณ์และหรือความรู้ ได้พิจารณาความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้กับการรู้เรื่องอาชีพ พบว่า จากแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวนทั้งสิ้น 35 เรื่อง มีแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพ จำนวน 32 เรื่อง ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่า $IOC \geq 0.50$ ขึ้นไปและมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับการรู้เรื่องอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นผลมาจากผู้วิจัยได้มีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสืบค้นและคัดเลือกแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพที่มีเนื้อหาของกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการรู้เรื่องอาชีพ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งนี้ หากมีแนวทางการจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพเชื่อมโยงในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลายก็จะเป็นการปูพื้นฐานอาชีพให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ที่จะสามารถค้นพบความต้องการหรือศักยภาพของตนเองในการกำหนดเป้าหมายและพัฒนาตนเองไปสู่อาชีพที่ต้องการในอนาคตได้

2) ผลการประเมินคุณภาพด้านการพัฒนาเว็บไซต์

ผลการประเมินคุณภาพด้านการพัฒนาเว็บไซต์ โดย ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี ได้ประเมินด้านการพัฒนาเว็บไซต์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดย แปลค่าเฉลี่ยมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ พบว่า มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นผลมาจาก ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของคลังความรู้ที่มีคุณภาพ โดยคลังความรู้อิเล็กทรอนิกส์ เป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาเป็นเครื่องมือในการนำเสนอเนื้อหาสาระความรู้ต่าง ๆ ในลักษณะของคลังความรู้ โดยองค์ประกอบสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคลังความรู้อิเล็กทรอนิกส์ที่พัฒนาขึ้นนั้น ควรมีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ จัดหมวดหมู่เนื้อหาให้เหมาะสม ใช้ภาพดิจิทัลที่สื่อความหมาย ใช้สีและข้อความไปในทิศทางเดียวกัน มีการนำเสนอที่น่าสนใจ ผู้ใช้สามารถเข้าถึงได้สะดวก และสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย (Aroonpiboon, 2011) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดแผนผังเว็บไซต์ ประกอบด้วย 9 เมนูหลัก ได้แก่ 1. หน้าแรกของเว็บไซต์ (Home Page) 2. ภาษาไทย 3. คณิตศาสตร์ 4. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 5. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม 6. สุขศึกษาและพลศึกษา 7. ศิลปะ 8. ภาษาต่างประเทศ และ 9. ข้อมูลผู้พัฒนา ที่อยู่เว็บไซต์ URL: <https://maxnumtrirut.wixsite.com/trirat-pokasang> ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการนำเสนอการจัดหมวดหมู่เนื้อหา การเลือกใช้ข้อความ รูปภาพ ให้มีความเหมาะสม น่าสนใจ และง่ายต่อการใช้งาน มีคำอธิบายแผนการจัดการเรียนรู้ และเชื่อมโยงเมนูต่าง ๆ ไปยังแหล่งข้อมูลเว็บไซต์ภายนอกได้

อย่างถูกต้อง และมีการออกแบบ (Design) เว็บไซต์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเว็บไซต์ กลุ่มเป้าหมาย และเนื้อหา โดยคำนึงถึงการจัดวางระบบข้อมูลที่เหมาะสม ออกแบบให้มีความน่าสนใจ สะดวกในการใช้งาน ใช้ข้อความและโทนสีให้ไปในแนวทางเดียวกัน ใช้รูปภาพที่สื่อความหมาย มีคำอธิบายเพิ่มเติม และจัดวางองค์ประกอบของเว็บไซต์ให้มีความสมดุล (Khlaisang, 2011) ทั้งนี้ หากเว็บไซต์แสดงผลได้ดีบนอุปกรณ์ทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต หรือสมาร์ทโฟน ก็จะสามารถช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) ระดับนโยบาย ควรส่งเสริมและสนับสนุนในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา และสามารถนำคลังทรัพยากรการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นไปเผยแพร่ และสามารถเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพให้กับหน่วยงานอื่น ๆ

2) ระดับสถานศึกษา หากสถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สามารถนำไปปรับใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ใน ลักษณะของรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร และสถานศึกษาสามารถนำคลังทรัพยากรการเรียนรู้ไปใช้ในการพัฒนาผู้สอนให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3) ระดับผู้สอน ควรศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้รวบรวมมาจากต่างประเทศ ที่อาจมีบริบทของการจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกันในด้านต่าง ๆ ดังนั้น ผู้สอนควรออกแบบหน่วยการเรียนรู้ หรือแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาที่ครอบคลุม 3 องค์ประกอบหลัก คือ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ตามรายวิชาหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบ ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความเหมาะสมของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ระดับนโยบาย ควรมีการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพ สำหรับผู้เรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย และแนวโน้มอาชีพที่เปลี่ยนแปลงไป

2) ระดับสถานศึกษา ควรศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาค้นคว้าทรัพยากรการเรียนรู้เรื่องอาชีพในสถานศึกษา ที่ผู้สอน ผู้เรียน และชุมชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุง เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาชุมชน และความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

3) ระดับผู้สอน ควรมีการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอาชีพที่มีการบูรณาการการจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เรื่องอาชีพในสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

References

- Aroonpiboon, B. (2011). *Development of high-quality digital media*. (3th ed.). National Science and Technology Development Agency.
https://oer.learn.in.th/search_detail/result/14333 [in Thai]
- Bartet, R. (2022, May 10). *Career planning in middle school prepares students for better workforce choices*. The Hechinger report.
<https://hechingerreport.org/opinion-career-planning-in-middle-school-prepares-students-for-better-workforce-choices/>
- Bureau of Academic Affairs and Educational Standards. (2018). *Guidelines for enhancing skills and promoting career experiences for students*. (n.p.).
https://drive.google.com/file/d/1yOtZQ7u_qlF2vFRagYhh2YgL5NWsx_hQeL/view [in Thai]
- Kaewnoi, W., & Kaosaiyaporn, O. (2017). A study of knowledge sharing behavior in an online knowledge repository on sports and health to promote knowledge sharing among faculty members in the Faculty of Education. *Academic Services Journal, Prince of Songkla University*, 29(1), 1-8. [in Thai]
- Khlaisang, J. (2011). *Principles Of Educational Website Design: Theory Into Practice*. Office Of The Higher Education Commission. [in Thai]
- Kilani, H. (2021). Engaging Youth in Their Careers. *Canadian Journal of Career Development*, 20(1), 58-63. <https://cjcd-rcdc.ceric.ca/index.php/cjcd/article/view/93/110>
- Kongsat, S., & Thamawong, T. (2015, November 25). Determining the reliability of the questionnaire (IOC). Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
<https://www.mcu.ac.th/article/detail/14329> [in Thai]
- Ministry of Education. (2008). *Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)*. (3th ed.). The Agricultural Co-operative Federation of Thailand, LTD. [in Thai]

- Night, T. L. (2022, December 21). *Career Literacy research & tools*. YoutubeTH.
<https://www.youtube.com/watch?v=yqU52yOk9II>
- Office of the Basic Education Commission. (2023). *Basic Education Development Plan (2023-2027)*. (n.p.). <https://www.obec.go.th/archives/813787> [in Thai]
- Office of the Education Council. (2017). *National Qualifications Framework 2017*. (3th ed.). Prikwarn Graphic Co.,Ltd. <http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1683-file.pdf> [in Thai]
- Pairoje, N. (2019). Development of Learning resource bank for Graduate Diploma in Teaching Profession. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 5(2), 225-237.
<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/rpu/article/download/231986/158325>.
[in Thai]
- Pinthong, N. (2024, October 5). *Online website development with Press innovation*. YoutubeTH. <https://www.youtube.com/watch?v=AlgUoiw6XA0> [in Thai]
- Silpcharu, T. (2014). *Statistical Research and Data Analysis using SPSS and AMOS*. (3th ed.). R&d Business Limited Partnership. [in Thai]
- Tatham, P., & McIlveen, P. (2009). *Improving the career literacy of Australian students*. Career Industry Council of Australia.<https://cica.org.au/wp-content/uploads/Improving-the-Career-Literacy-of-Australian-Students-.pdf>
- The National Economic and Social Development Council Act B.E. 2018. (2018, December 28). *Royal Thai Government Gazette*. Book 139. Special chapter 258 G. p.121-122. [in Thai]
- The National Education Act B.E. 1999, (1999, August 14). *Royal Thai Government Gazette*. Book 116. chapter 74 A. p.5. [in Thai]
- UdomMahalap, Ch. (2012). *Development of an electronic knowledge base on the Internet About Thai traditional medicine* [Master's thesis]. King Mongkut's University of Technology Thonburi. [in Thai]

อิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาด ยุค 6.0 ต่อความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ ของสถานศึกษา

The Influence of Marketing Mix in the 6.0 Era on the Success of Educational Institution Branding

พรชัย คำเชิด^{1*} วรรณวิศา สีนุสรณ์ คล้ายจำแลง² และสุชาดา นันทะไชย³

^{1*}ผู้ประพันธ์บรรณกิจ ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล: pornchai.khamc@ku.th

²ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล: Wanwisa.sue@ku.th

³ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล: feduypnc@ku.th

Pornchai Khamchoed^{1*} Wanwisa Suebnusorn Klaijumlang² Suchada Nanthachai³

^{1*}Corresponding Author, Department of Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Email: pornchai.khamc@ku.th

²Department of Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Email: wanwisa.sue@ku.th

³Department of Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Email: feduypnc@ku.th

Received: December 28, 2024 / Revised: January 20, 2025 / Accepted: February 24, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับส่วนประสมทางการตลาด ยุค 6.0 ในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาด ยุค 6.0 และความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา และ 4) ศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาด ยุค 6.0 ต่อความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร แบบเจาะจง ประกอบด้วยผู้บริหาร ครู บุคลากร ตัวแทนผู้ปกครอง รวมทั้งหมดจำนวน 70 คน โดยใช้แบบสอบถาม และใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และค่าถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า ระดับส่วนประสมทางการตลาด ยุค 6.0 และ ระดับความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนประสมทางการตลาดทุกด้านมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ คือ ด้านบุคลากร ลักษณะทางกายภาพ ผลิตภัณฑ์ และอิทธิพลเชิงลบคือ ด้านกระบวนการ ราคา และช่องทางจัดจำหน่าย ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำไปปรับใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ของโรงเรียนตามบริบทที่เหมาะสม

คำสำคัญ: แแบรนด์สถานศึกษา ส่วนประสมทางการตลาด การตลาด 6.0

Abstract

This research aimed to 1) study the level of Marketing Mix 6.0 in educational institution branding, 2) examine the level of success in educational institution branding, 3) investigate the relationship between Marketing Mix 6.0 and success in educational institution branding, and 4) analyze the influence of Marketing Mix 6.0 on educational institution branding success. Data was collected through purposive sampling from 70 participants, including administrators, teachers, staff, and parent representatives at a medium-sized secondary school in Bangkok. The research instrument was a questionnaire, and the statistical analyses employed were mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The findings revealed that both the Marketing Mix 6.0 and educational institution branding success were at high levels overall. All Marketing Mix dimensions showed significant correlations with educational institution branding success. Factors that positively influenced branding success were People, Physical Evidence, and Product, while Process, Price, and Place had negative influences. These findings can be applied by educational institutions to formulate appropriate school strategies according to their specific contexts.

Keywords: Educational Institution Branding, Marketing Mix, Marketing 6.0

บทนำ

สถานการณ์โลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างพลวัตทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งผลให้ระบบการศึกษาทั่วโลกต้องปรับตัวเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคหลังการแพร่ระบาดของโควิด 19 จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีอัจฉริยะ (Smart Technology) เช่น Artificial Intelligence (AI), Big Data และ Internet of things (IoT) เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก ทำให้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างก้าวกระโดด สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวผลักดันให้สถานศึกษาต้องปรับตัวเข้าสู่ยุคการตลาด 6.0 ที่มุ่งเน้นการบูรณาการการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล (Digital Transformation) ในการพัฒนาการเรียนรู้ ควบคู่กับการสร้างคุณค่าร่วม (Shared Value Creation) และการยึดจุดมุ่งหมายทางสังคม (Social Purpose) ที่ยั่งยืนให้แก่ผู้เรียนและสังคม

ในการปรับตัวสู่ยุค 6.0 นี้ สถานศึกษาจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนากลยุทธ์การสร้างแบรนด์ที่มีประสิทธิภาพ โดยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือของการ

พัฒนาแบรนด์องค์กร ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) บุคลากร (People) กระบวนการ (Process) และลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) (Kotler & Keller, 2016) ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดโมเดลคุณค่าตราสินค้า (Brand Equity Model) ของ Keller (1993) ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาแบรนด์ต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ ซึ่งในยุคการตลาด 6.0 ส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้านถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนการสร้างแบรนด์สถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ผ่านการบูรณาการความยั่งยืน (Sustainability) การยกระดับประสบการณ์ผู้เรียน (Customer Experience) และความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) เพื่อสร้างคุณค่าร่วมระหว่างสถานศึกษากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ดังนั้น การผสมผสานองค์ประกอบของส่วนประสมทางการตลาดอย่างเหมาะสมจึงส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาแบรนด์สถานศึกษาให้แข็งแกร่งและยั่งยืน จากแนวคิดดังกล่าวจึงนำมาสู่การกำหนดสมมติฐานที่ว่าส่วนประสมทางการตลาด ยุค 6.0 มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา

โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร เป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจในการศึกษาการใช้ส่วนประสมทางการตลาดเพื่อความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ เนื่องจากมีพัฒนาการที่โดดเด่นทั้งในด้านการเติบโตของจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การปรับเปลี่ยนชื่อโรงเรียนเพื่อสร้างอัตลักษณ์ที่ชัดเจน และการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับแนวคิดการตลาด 6.0 การบูรณาการส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้านในการพัฒนาโรงเรียนส่งผลให้เป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับมากขึ้นในแวดวงการศึกษา

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์และอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา เนื่องจากการเข้าใจว่าองค์ประกอบใดของส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ และมีอิทธิพลในระดับใด จะช่วยให้สถานศึกษาสามารถจัดลำดับความสำคัญและวางแผนกลยุทธ์การพัฒนาแบรนด์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในยุคการตลาด 6.0 โดยใช้โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครเป็นต้นแบบของการประยุกต์ใช้ส่วนประสมทางการตลาดในการพัฒนา ความสำเร็จในยุคการตลาด 6.0 ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากลยุทธ์การสร้างแบรนด์สถานศึกษาที่สนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับส่วนประสมทางการตลาด ยุค 6.0 ในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของส่วนประสมทางการตลาด ยุค 6.0 และความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา

4. เพื่อศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาด ยุค 6.0 ต่อความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. ส่วนประสมทางการตลาด ยุค 6.0 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา

2. ส่วนประสมทางการตลาด ยุค 6.0 มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

การตลาดและการสร้างแบรนด์เป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารสถานศึกษายุคปัจจุบัน แนวคิดส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จากแนวคิด 4Ps ของ McCarthy (1960) สู่การพัฒนาเป็น 7Ps โดย Kotler (1997) แนวคิดการตลาด 6.0 ที่ Kotler et al. (2024) นำเสนอ มุ่งเน้นการสร้างแบรนด์ที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรม โดยให้ความสำคัญกับการสร้างคุณค่าที่ยั่งยืน ผ่านการบูรณาการระหว่างการใช้เทคโนโลยีอัจฉริยะ การตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อสร้างผลกระทบเชิงบวกในระยะยาว ที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยพัฒนาควบคู่กับทฤษฎีคุณค่าตราสินค้าของ Keller (1993)

การศึกษาในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาแสดงให้เห็นความสำคัญของการตลาดในสถานศึกษาหลายมิติ โดยชี้ให้เห็นว่าการบริหารและสร้างแบรนด์เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา ด้านพฤติกรรมผู้บริโภค พบว่าคุณค่าตราสินค้ามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Wayuwattanasiri & Hansanti (2018) ที่แสดงถึงอิทธิพลของส่วนประสมการตลาดต่อการเลือกใช้บริการ

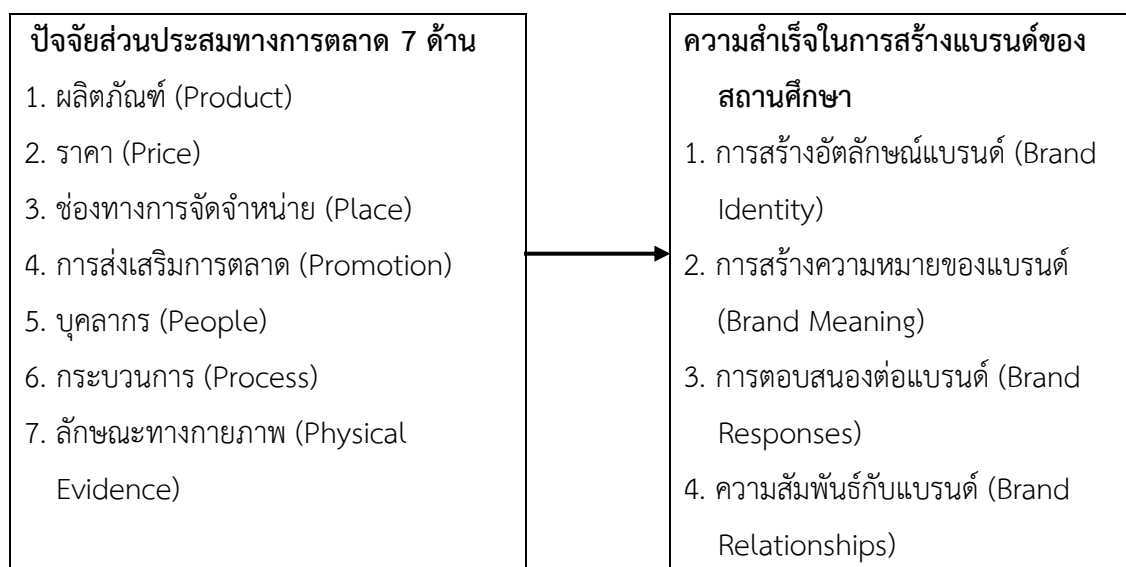
ในบริบทของการศึกษาการตลาดยุค 6.0 สถาบันการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน United Nations (2015) ซึ่งให้แนวทางองค์กรต้องสร้างคุณค่าผ่านการตลาดเพื่อสังคม ในยุคโลกาภิวัตน์ (Kongpradit & Kummadee, 2019) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการตลาด 6.0 ที่มุ่งเน้นการสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ในบริบทสถานศึกษา พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อ (Liangprom, 2021) ความพึงพอใจของผู้ปกครอง และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของโรงเรียน (Phunphon, 2020) อย่างไรก็ตาม ยังขาด

การศึกษาที่เชื่อมโยงระหว่างส่วนประสมทางการตลาดกับความสำเร็จในการสร้างแบรนด์สถานศึกษาของประเทศไทย (Witayanont, 2024) การศึกษานี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการตลาดการศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง

ขอบเขตงานวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรม รวมถึงบทความต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไปในข้างต้น ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดของงานวิจัย โดยเลือกใช้แนวคิดส่วนประสมทางการตลาด 7 Ps ของ Kotler (1997) เป็นตัวแปรต้น และใช้แนวคิดการวัดความสำเร็จของแบรนด์ตามโมเดลคุณค่าตราสินค้าของ Keller (1993) เป็นตัวแปรตาม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

แนวคิดการตลาด 6.0 หมายถึง ผลลัพธ์ของการดำเนินงานด้านการสร้างแบรนด์ตาม ที่มุ่งสร้างคุณค่าร่วมระหว่างสถานศึกษา ผู้เรียน และสังคม โดยบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ตอบสนองผู้เรียนยุคดิจิทัล ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบตาม โมเดลคุณค่าตราสินค้า ได้แก่ การสร้างอัตลักษณ์แบรนด์ การสร้างความหมายของแบรนด์ การตอบสนองต่อแบรนด์ และการสร้างความสัมพันธ์กับแบรนด์ โดยใช้ส่วนประสมทางการตลาด 7 ด้าน เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืนตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะด้านการศึกษาที่มีคุณภาพ

ความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดจากการสร้างและพัฒนาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาจนเป็นที่ยอมรับและไว้วางใจจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยสะท้อนผ่านการรับรู้คุณค่า ความเชื่อมั่น ความผูกพัน และความภาคภูมิใจของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งส่งผลต่อความยั่งยืนในการดำเนินงานของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ทั้งสิ้น 83 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยอ้างอิงตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970) จากการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง 70 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยเทคนิคการจับฉลาก (Lottery Method) ดังนี้

1. ผู้บริหาร ทั้งหมดประกอบด้วย ฝ่ายบริหาร คือ ผู้อำนวยการ 1 คน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน 2 คน
2. ครูและบุคลากร ประชากร จำนวน 50 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 42 คน
3. ตัวแทนเครือข่ายผู้ปกครอง ประชากร จำนวน 30 คน จากตัวแทนเครือข่ายของระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ระดับชั้นละ 5 คน ตามโครงสร้างการบริหารเครือข่ายผู้ปกครองของโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน

เครื่องมือวิจัย

1. เครื่องมือสำหรับการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง อิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาด ยุค 6.0 ต่อความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการสังเคราะห์กรอบแนวคิด และทฤษฎีของนักวิชาการ โดยนำกรอบแนวคิด ขอบเขตด้านตัวแปรปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7 ด้าน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) จำนวน 5 ข้อ บุคลากร (People) จำนวน 5 ข้อ ราคา (Price) จำนวน 5 ข้อ ทำเลที่ตั้ง (Place) จำนวน 5 ข้อ ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) จำนวน 5 ข้อ การส่งเสริมการตลาด (Promotion) จำนวน 5 ข้อ กระบวนการ (Process) จำนวน 5 ข้อ และ ความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา ผ่าน การใช้ โมเดลคุณค่าตราสินค้า ซึ่งประกอบด้วย 1.การสร้างอัตลักษณ์แบรนด์ (Brand Identity) จำนวน 3 ข้อ 2. การสร้างความหมายของแบรนด์ (Brand Meaning) จำนวน 6 ข้อ 3. การตอบสนองต่อแบรนด์ (Brand Responses) จำนวน 6 ข้อ 4. ความสัมพันธ์กับแบรนด์ (Brand Relationships) จำนวน 4 ข้อ ทำให้ได้ข้อคำถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (five-point rating scale) จำนวนทั้งสิ้น 54 ข้อ ลักษณะข้อคำถามในแต่ละด้านอิงตามกรอบขอบเขตด้านตัวแปร

2. การพัฒนาเครื่องมือวิจัยดำเนินการโดยนำแบบประเมินอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาด ยุค 6.0 ต่อความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อ

ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) พบว่ามีข้อคำถามที่มีค่า IOC ทั้งหมด 0.97 และมีข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.50 จำนวน 1 ข้อ ซึ่งไม่ผ่านเกณฑ์การพิจารณาที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการคัดข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์ออก ข้อคำถามที่ถูกคัดออกมีลักษณะที่ซ้ำซ้อนกับข้อคำถามอื่น การคัดออกจึงช่วยลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพของแบบสอบถาม โดยไม่กระทบต่อการวัดตัวแปรที่ต้องการศึกษา

3. การทดลองใช้เครื่องมือ (Try Out) ผู้วิจัยนำแบบประเมินอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาด ยุค 6.0 ต่อความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาไปทดลองใช้ กับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จากนั้นนำผลมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยพบว่า ตัวแปรส่วนประสมทางการตลาด ยุค 6.0 มีค่าเชื่อมั่นสูงที่ .902 (34 ข้อ) ตัวแปรความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นสูงที่สุด .915 (19 ข้อ) ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ที่ยอมรับได้ที่ .70 (Hair et al. 2019) แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือวิจัยมีความน่าเชื่อถือและเหมาะสมสำหรับการเก็บข้อมูลในงานวิจัย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วจากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร โดยส่งไปทั้งสิ้น 70 ฉบับ ได้กลับคืนมา 70 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ระดับส่วนประสมทางการตลาด ยุค 6.0 และความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์อิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาด ยุค 6.0 ที่มีต่อความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ด้วยการถดถอยพหุคูณที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ยุค 6.0 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ราคา ($M=3.84$, $SD = .568$) การส่งเสริมการตลาด ($M=3.78$, $SD = .668$) และช่องทางการจัดจำหน่าย ($M=3.75$, $SD = .604$) ส่วนปัจจัยที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ บุคลากร ($M=3.43$, $SD = .707$)

ผลิตภัณฑ์ ($M=3.41$, $SD = .775$) หลักฐานทางกายภาพ ($M=3.40$, $SD = .949$) และกระบวนการ ($M=3.15$, $SD = .716$)

2. ระดับความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย (M) เท่ากับ 3.73 อยู่ในระดับ มาก ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($SD=.732$) สะท้อนว่าระดับความสำเร็จในการสร้างแบรนด์มีค่าเฉลี่ยที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านราคา ($M=3.84$, $SD = .568$)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ยุค 6.0 และ
ความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา

($n = 70$)

Variable	n	M	SD	1	2	3	4	5	6	7	8
ผลิตภัณฑ์	70	3.410	.775	-	-	-	-	-	-	-	-
ราคา	70	3.840	.568	.544**	-	-	-	-	-	-	-
ช่องทางการจัดจำหน่าย	70	3.750	.604	.632**	.526**	-	-	-	-	-	-
การส่งเสริมการตลาด	70	3.780	.668	.475*	.535**	.557**	-	-	-	-	-
บุคลากร	70	3.430	.707	.606**	.534**	.606**	.622**	-	-	-	-
กระบวนการ	70	3.150	.716	.713**	.505**	.640**	.680**	.710**	-	-	-
ลักษณะทางกายภาพ	70	3.400	.949	.516**	.507**	.620**	.444**	.763**	.595**	-	-
ความสำเร็จในการสร้างแบรนด์	70	3.730	.732	.548**	.372**	.417**	.383**	.748**	.489**	.757**	-

* $p < .05$. ** $p < .01$.

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ยุค 6.0 กับความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา พบว่า ทุกปัจจัยมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านลักษณะทางกายภาพมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการสร้างแบรนด์สูงสุด ($r = .757$, $p < .01$) รองลงมาคือด้านบุคลากร ($r = .748$, $p < .01$)

ตารางที่ 2 การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แสดงอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดยุค 6.0 ต่อความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา

(n = 70)

Variable	Estimate	SE	95 % CI		p
			LL	UL	
ค่าคงที่	2.229	.332			<.001
ผลิตภัณฑ์	.334	.079	.188	.519	<.001
ราคา	-.314	.032	-.373	-.115	<.001
ช่องทางการจัดจำหน่าย	-.270	.101	-.389	-.056	.009
การส่งเสริมการตลาด	.082	.090	-.089	.238	.366
บุคลากร	.542	.104	.324	.722	<.001
กระบวนการ	-.344	.099	-.514	-.138	<.001
ลักษณะทางกายภาพ	.442	.068	.398	.748	<.001

หมายเหตุ $R^2 = .744$, $F(7,62) = 25.80$, $p < .05$

จากผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า โมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ .744 ($R^2 = .744$, $F(7, 62) = 25.80$, $p < .05$)

เมื่อพิจารณาอิทธิพลของตัวแปรพยากรณ์แต่ละตัว พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ ได้แก่ ด้านบุคลากร ($\beta = .542$, $p < .001$, 95% CI [.324, .722]) ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\beta = .442$, $p < .001$, 95% CI [.398, .748]) และด้านผลิตภัณฑ์ ($\beta = .334$, $p < .001$, 95% CI [.188, .519]) ในขณะที่พบอิทธิพลทางลบอย่างมีนัยสำคัญจากด้านกระบวนการ ($\beta = -.344$, $p < .001$, 95% CI [-.514, -.138]) ด้านราคา ($\beta = -.314$, $p < .001$, 95% CI [-.373, -.115]) และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\beta = -.270$, $p = .009$, 95% CI [-.389, -.056]) ส่วนด้านการส่งเสริมการตลาด ($\beta = .082$, $p = .366$, 95% CI [-.089, .238]) ไม่พบอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดยุค 6.0 ต่อความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา มีประเด็นสำคัญที่ควรอภิปรายดังนี้

1. จากการวิจัยพบว่า ด้านราคามีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการกำหนดค่าใช้จ่ายและค่าธรรมเนียมที่สมเหตุสมผล สอดคล้องกับ

คุณภาพการจัดการศึกษาและความสามารถในการจ่ายของผู้ปกครอง ทำให้เกิดความรู้สึกคุ้มค่าและเป็นธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler and Keller (2016) ที่เสนอว่าการกำหนดราคาที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกใช้บริการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wayuwattanasiri & Hansanti (2018) ที่พบว่าส่วนประสมการตลาดด้านราคามีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการของผู้บริโภค การที่โรงเรียนมีจุดแข็งด้านราคานี้สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษามีความเข้าใจในบริบททางเศรษฐกิจและความต้องการของผู้ปกครอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษาในยุคการตลาด 6.0

2. จากผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษามีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมีการบูรณาการองค์ประกอบต่าง ๆ ของส่วนประสมทางการตลาดอย่างสมดุล ควบคู่กับการใช้จุดแข็งด้านราคาที่เหมาะสมเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญ สอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler et al. (2024) ที่เสนอว่าความสำเร็จในการสร้างแบรนด์เกิดจากการผสมผสานปัจจัยทางการตลาดที่หลากหลาย นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโรงเรียน ทั้งการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการให้ทันสมัย และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการศึกษา สะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวเข้าสู่การตลาดยุค 6.0 ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างคุณค่าและความยั่งยืน ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นและการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนำไปสู่การพัฒนาแบรนด์ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

3. จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนประสมทางการตลาดมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา โดยด้านลักษณะทางกายภาพมีความสัมพันธ์สูงสุด อาจเป็นเพราะว่าสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยเป็นสิ่งที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถสัมผัสและประเมินได้โดยตรง สอดคล้องกับทฤษฎี Servicescape ของ Bitner (1992) ที่เน้นความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางกายภาพต่อการรับรู้คุณภาพบริการ สะท้อนให้เห็นว่าการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัยเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความประทับใจและสื่อสารมาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการรับรู้แบรนด์และการตัดสินใจเลือกสถานศึกษาของผู้ปกครองและนักเรียน

4. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านบุคลากรมีอิทธิพลเชิงบวกสูงที่สุดต่อความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ของสถานศึกษา อาจเป็นเพราะว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นผู้ที่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับผู้เรียนและผู้ปกครอง ทำให้มีบทบาทสำคัญในการสร้างประสบการณ์และการรับรู้ต่อคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ Ulrich (1997) ที่เน้นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรต่อความสำเร็จขององค์กร สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ จะช่วย

ยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาและสร้างความเชื่อมั่นต่อสถานศึกษาในยุคการตลาด 6.0 ที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณค่าและความยั่งยืน

5. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านกระบวนการมีอิทธิพลเชิงลบสูงสุดต่อความสำเร็จในการสร้างแบรนด์สถานศึกษา อาจเป็นเพราะกระบวนการทำงานที่ซับซ้อนหรือล่าช้าสร้างประสบการณ์เชิงลบให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย สอดคล้องกับทฤษฎี Customer Journey ของ Lemon and Verhoef (2016) ที่เน้นย้ำว่าการปรับปรุงกระบวนการให้สะดวกรวดเร็วส่งผลต่อความพึงพอใจและการรับรู้คุณค่าแบรนด์ สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาควรปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การพัฒนาระบบลงทะเบียนและชำระค่าเล่าเรียนแบบออนไลน์ การลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ปกครองและนักเรียน ซึ่งจะช่วยเพิ่มความพึงพอใจและส่งเสริมความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ในยุคการตลาด 6.0

6. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการส่งเสริมการตลาดไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความสำเร็จในการสร้างแบรนด์ อาจเป็นเพราะว่าในยุคดิจิทัล การสร้างแบรนด์สถานศึกษาต้องอาศัยปัจจัยที่ลึกซึ้งกว่าการประชาสัมพันธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Junthongwirat (2019) ที่พบว่าการสร้างแบรนด์สถานศึกษาในปัจจุบันต้องเน้นการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่ามากกว่าการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทั่วไป สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและประสบการณ์ของผู้เรียนมากกว่าการทุ่มงบประมาณไปกับการโฆษณา

กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยนี้สะท้อนว่าการสร้างแบรนด์สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรและสภาพแวดล้อมทางกายภาพเป็นลำดับแรก พร้อมทั้งพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการต้นทุนและกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของแบรนด์และความได้เปรียบในการแข่งขันอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ด้านราคา ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดค่าใช้จ่ายที่สะท้อนคุณค่าทางการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถในการจ่ายของผู้ปกครอง ฝ่ายการเงินควรพัฒนาระบบการชำระเงินออนไลน์ที่สะดวกและปลอดภัย และผู้บริหารควรพัฒนาระบบทุนการศึกษาและการสนับสนุนทางการเงิน เพื่อเพิ่มโอกาสการเข้าถึงทางการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับนักเรียนทุกกลุ่ม

2. ด้านลักษณะทางกายภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลโดยนำระบบ IoT และระบบรักษาความปลอดภัยอัจฉริยะมาใช้ เพื่อยกระดับสู่การเป็น Smart Campus ขณะที่ฝ่ายอาคารสถานที่ควรออกแบบและปรับปรุงพื้นที่การเรียนรู้ให้รองรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และคณะกรรมการสถานศึกษาควรกำหนด

นโยบายด้านการพัฒนาอาคารสถานที่ที่เน้นความยั่งยืนและประหยัดพลังงาน เพื่อสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. ด้านบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรระยะยาวที่เน้นการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล AI และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ในขณะที่ครูและบุคลากรควรพัฒนาตนเองด้านการวิจัยและนวัตกรรมการศึกษา เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่ ส่วนฝ่ายบริหารทรัพยากรบุคคลควรจัดระบบการประเมินและให้รางวัลที่เชื่อมโยงกับการพัฒนาทักษะดิจิทัล เพื่อสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านกระบวนการ ผู้บริหารควรปรับปรุงหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองความต้องการรายบุคคล ครูควรนำเทคโนโลยี VR/AR และ Metaverse มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และฝ่ายทะเบียนและวัดผลควรพัฒนาระบบการประเมินผลแบบ Real-time เพื่อติดตามพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อการปรับปรุงการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. บทความวิจัยนี้มีคุณค่าต่อการตลาดการศึกษา ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ให้พิจารณาส่วนประสมทางการตลาด 8Ps หรือ 9Ps เนื่องจากการจัดการศึกษาจำเป็นต้องคำนึงถึงคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งจะทำให้ผู้ปกครองหรือผู้รับบริการมีความเชื่อมั่นกับโรงเรียนว่าสามารถทำให้บุตรหลานสำเร็จการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ เช่น นักเรียนสามารถอ่านออกเขียนได้ สามารถทำคะแนนวัดผลระดับชาติ/ระดับนานาชาติได้คะแนนดี สามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยรัฐที่มีชื่อเสียง ซึ่งคุณภาพการจัดการศึกษาดังกล่าวจะทำให้ผู้ปกครองเชื่อมั่นและเกิดการบอกต่อว่าเป็นโรงเรียนคุณภาพ เพื่อเป็นการสร้างความยั่งยืนให้กับโรงเรียน

2. การวิจัยครั้งต่อไปควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลาย โดยเฉพาะการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่จะช่วยอธิบายปรากฏการณ์และเติมเต็มองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณในครั้งนี้ นอกจากนี้ การทำวิจัยและพัฒนา (R&D) จะช่วยให้ได้รูปแบบหรือโมเดลการสร้างแบรนด์สถานศึกษาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

References

- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2019). *Multivariate data analysis* (8th ed.). Cengage Learning.
- Junthongwirat, S. (2019). *Brand experience strategy: A case study of NESCAFÉ Blend & Brew Interactive Art Station at Wat Mangkon MRT Station* [in Thai].

- Keller, K. L. (1993). *Conceptualizing, measuring, and managing customer-based brand equity*. Journal of Marketing.
- Kongpradit, T., & Kummadee, P. (2019). Phimoldhamma Research Institute Journal, 6 [in Thai].
- Kotler, P. (1997). *Marketing management: Analysis, planning, implementation and control* (9th ed.). Prentice Hall.
- Kotler, P., Kartajaya, H., & Setiawan, I. (2024). *Marketing 6.0: From digital to sustainable* (S. Paojindamuk, Trans.) [in Thai]. Nation Books. (Original work published 2024).
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed.). Pearson Education.
- Liangprom, A. (2021). *Marketing strategy for educational institutions* [in Thai].
- McCarthy, E. J. (1960). *Basic marketing: A managerial approach*. Richard D. Irwin.
- Office of the Education Council. (2022). *Thai education report 2022* [in Thai]. Ministry of Education.
- Phongthanapanich, P., & Ouparamai, W. (2021). *Value-based pricing regarding on customer perceived value in contemporary marketing*. Journal of ASEAN PLUS+ Studies.
- Wayuwattanasiri, T., & Hansanti, S. (2018). [Marketing factors and brand equity influence on the consumer's buying decision of modern trade Dohome in Bangkok and its vicinity]. Journal of Modern Management [in Thai].
- Witayanont, R. (2024). The development of private school brand success model in Thailand. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(12), 137-151 [in Thai].

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนกับการบริหารงานวิชาการให้
เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนมินทร์ สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2

The Relationship between Sustainable Development Leadership and
Academic Administration for Deep Learning Skills Development of
Students in the Navamindra School Consortium under the Secondary
Educational Service Area Office Bangkok 2

จุฑามาส นิมิตร^{1*}, พร้อมพิไล บัวสุวรรณ², และ สุชาดา นันทะไชย³

^{1*}ผู้ประพันธ์บรรณกิจ ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล: chuthamas.nim@ku.th

²ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล: feduplb@ku.ac.th

³ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อีเมล: feduypnc@ku.ac.th

Chuthamas Nimitr^{1*}, Prompilai Buasuwan², and Suchada Nanthachai³

^{1*}Corresponding Author, Department of Education, Faculty of Education, Kasetsart University,
Email: chuthamas.nim@ku.th

²Department of Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Email: feduplb@ku.ac.th

³Department of Education, Faculty of Education, Kasetsart University, Email: feduypnc@ku.ac.th

Received: December 25, 2024 / Revised: January 23, 2025 / Accepted: February 10, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 2) ระดับการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนกับการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 66 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยปรากฏว่า ภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การบริหารงานวิชาการ

ให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และพบว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r = 0.82$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, ทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึก, ภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

Abstract

The purpose of this research were to investigate 1) the level of sustainable development leadership within schools under the Navamindra Educational Consortium, affiliated with the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2, 2) the level of academic administration aimed at developing deep learning skills in students, within schools under the Navamindra Educational Consortium, affiliated with the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2 and 3) the relationship between sustainable development leadership and academic administration aimed at developing deep learning skills in students, within schools under the Navamindra Educational Consortium, affiliated with the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. The sample consisted of 66 participants, including school administrators and heads of learning departments. Research instruments included evaluation forms assessing sustainable development leadership and academic administration for the development of deep learning skills in students. Data analysis was conducted using statistical methods, including mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The results showed that both sustainable development leadership and academic administration for deep learning skill development achieved high overall mean scores. Additionally, the study identified a strong positive correlation between these two variables with statistical significance at the .01 level.

Keywords: Academic Administration, Deep Learning Skills, Sustainable Development Leadership

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2558 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ได้รับการรับรองจากองค์การสหประชาชาติให้เป็นเป้าหมายการพัฒนาระดับโลกที่มุ่งหวังพัฒนาให้สำเร็จในปี พ.ศ. 2573 มีทั้งหมด 17 เป้าหมาย โดยเป้าหมายที่ 4 เป็นเป้าหมายในส่วนมิติด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ระบุว่า สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับที่ Office of the Basic Education

Commission (2023) ได้กล่าวถึงนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ในด้านโอกาสและการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยมีนโยบายในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เข้าถึงโอกาสความเสมอภาค และได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะสำหรับการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพในอนาคตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ

ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เข้าถึงโอกาสความเสมอภาค และได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะสำหรับการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพในอนาคตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ โรงเรียนในสหวิทยาเขตนวนรินทร์ ภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ซึ่งมีพันธกิจในการพัฒนาสถานศึกษาเอื้อต่อการเรียนรู้ บรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีนโยบายและจุดเน้นในการปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัยและหลากหลายต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พัฒนาศักยภาพและคุณลักษณะของผู้เรียนตามความถนัด ความสนใจ ให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งถึงแม้ว่าโรงเรียนในสหวิทยาเขตนวนรินทร์ จะเป็นโรงเรียนที่มีความใกล้ชิดกับแหล่งชุมชน แต่กลับพบว่า มีนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 10,368 คน ซึ่งมีจำนวนน้อยกว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีจำนวน 11,767 คน ตามสถิติจำนวนนักเรียนปีการศึกษา 2567 ภาคเรียนที่ 1 โรงเรียนในสหวิทยาเขตนวนรินทร์ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจมีเหตุผลจากหลายปัจจัย หนึ่งในนั้นอาจเป็นเพราะเมื่อสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับ นักเรียนที่ยังไม่ค้นพบความสนใจ ความถนัด ความสามารถของตนเอง อาจไม่เลือกศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ตลอดจนการเลือกแผนการเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของนักเรียนบางส่วนมีความไม่สอดคล้องกับการเลือกเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา ซึ่งก็ถือได้ว่ายังไม่บรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามพันธกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนไม่สามารถพัฒนาศักยภาพและคุณลักษณะของผู้เรียนตามความถนัด ความสนใจ ตามนโยบายและจุดเน้น ซึ่งโรงเรียนในสหวิทยาเขตนวนรินทร์มีความต้องการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีสมรรถนะสำหรับการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ ซึ่งการที่ผู้เรียนจะมีสมรรถนะสำหรับการศึกษาต่อและนำไปสู่การประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับตลาดงาน เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ผู้เรียนควรค้นพบความสนใจ ความถนัด ความสามารถของตนเอง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะได้ตรงตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับที่ Supapoj (2021) ได้กล่าวว่า ผู้เรียนจำเป็นที่จะต้องเรียน ทำความรู้จัก และเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ เช่น ความสนใจ ความถนัด ค่านิยม บุคลิกภาพของตนเองในด้านต่าง ๆ แต่กลับพบว่า ผู้เรียนบางส่วนไม่ทราบความสนใจ ความถนัดที่แท้จริงของตนเองสามารถสังเกตได้จากการประกอบอาชีพหลังจบการศึกษาที่ไม่ตรงตามสายการเรียน หรือการไม่ศึกษาต่อในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจะพบว่า มีผู้เรียนเป็นจำนวนมากที่ประสบกับปัญหาดังกล่าว ส่งผล

ต่อการศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ลดลง ก่อให้เกิดความไม่ยั่งยืนของสถานศึกษา และต่อตัวผู้เรียนในการประกอบอาชีพในอนาคต จากเหตุผลข้างต้น การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดทักษะที่สำคัญต่อการประกอบอาชีพ นำไปสู่ทักษะการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำขององค์กรจำเป็นต้องศึกษาและปรับตัวให้เป็นผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นผู้นำในการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจอย่างมีข้อมูล นำไปสู่การค้นพบความสนใจ ความถนัด ความสามารถของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ต่อยอดสู่การประกอบอาชีพตามความสนใจและตรงตามศักยภาพ

Suwani (2012) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำแบบยั่งยืน เป็นรูปแบบการบริหารจัดการแนวใหม่ที่ได้รับอิทธิพลมาจากกระแสการพัฒนาของโลกที่มุ่งไปสู่ความยั่งยืน โดยมีองค์การสหประชาชาติเป็นองค์กรแรก ๆ ที่กำหนดให้เป็นวาระที่สำคัญขององค์กรและมุ่งรณรงค์ให้ทุกประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์สมรรถนะของผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวคิดผู้นำแบบยั่งยืนของ Hargreaves (2007) Bunjang et al. (2020) Sakdasak et al. (2022) Srisawat and Somprach (2015) และ Motham et al. (2023) ได้ดังนี้ ผู้นำมีการให้ความสำคัญกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งการพัฒนิตนเองและทีมงาน มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และรอบรู้ต่อสถานการณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ผู้นำมีการส่งต่อความสำเร็จผ่านการสร้างและส่งเสริมความสามารถของทีม พร้อมทั้งแบ่งปันความรู้และโอกาสให้แก่ผู้อื่น การกระจายความเป็นผู้นำเป็นอีกสมรรถนะที่สำคัญ โดยผู้นำต้องรู้จักกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ เพื่อให้ทุกคนได้มีบทบาทในการนำและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รวมถึงเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น ในขณะเดียวกันผู้นำต้องคำนึงถึงสังคมด้วยการสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และบริหารความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริมความหลากหลาย โดยผู้นำต้องมุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ยอมรับความแตกต่าง เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม และเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของความหลากหลาย มีความรอบคอบในการใช้ชีวิต ทั้งในด้านการตัดสินใจและการแก้ไขปัญหา โดยคำนึงถึงผลกระทบในทุกด้านและจัดลำดับความสำคัญ รวมถึงมีการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีต โดยผู้นำรู้จักตนเอง สามารถใช้บทเรียนจากทั้งความสำเร็จและความล้มเหลวที่ผ่านมาในการพัฒนาตนเองและองค์กร มีการวิเคราะห์เหตุและผล และตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่มี จากหลักการของผู้นำที่ยั่งยืนข้างต้น จะเห็นว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน เพราะเมื่อผู้นำมีการพัฒนาตนเองและพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการคำนึงถึงสังคม ซึ่งถือได้ว่าเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่มุ่งไปสู่ความยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

การเรียนรู้อย่างลุ่มลึกเป็นการเรียนโดยเข้าใจความหมายของข้อมูลอย่างถ่องแท้ เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนกับสิ่งที่เกี่ยวข้องได้อย่างแจ่มชัด และสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ประโยชน์กับชีวิตได้ (Entwistle, N., 2009, as cited in Phonlchan, T., n.d.) โดย Fullan et al. (2018) ได้กล่าวถึงการออกแบบการเรียนรู้อย่างลุ่มลึก โดยอาศัยการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน พร้อมทั้งเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์ในชีวิตจริง เพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน โดยต้องออกแบบกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ และความสามารถในการแก้ปัญหาที่พบในชีวิตประจำวัน สำหรับในด้านการปฏิบัติการสอน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองอย่างสร้างสรรค์ ใช้แนวทางการเรียนรู้ผ่านประเด็นปัญหา ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มประสิทธิภาพของการสอนเชิงนวัตกรรม และมีการใช้ความร่วมมือทางการเรียนรู้จากทุกภาคส่วนมาปรับใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึก ซึ่งจากองค์ประกอบของการออกแบบการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกข้างต้น ทำให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ที่ลุ่มลึกต้องมีการออกแบบการเรียนรู้โดยอาศัยความร่วมมือ มีการออกแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีเหตุผล เชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้

จากผลสำคัญของการปรับตัวให้เป็นผู้รู้เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของสถานศึกษาในการที่ผู้เรียนเลือกศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และเกิดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพในอนาคตของผู้เรียน ซึ่งมีความจำเป็นที่ผู้เรียนต้องเกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึก สามารถค้นพบความสนใจ ความสามารถ ความถนัดของตนเอง ดังนั้นภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงมีความสำคัญในการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาระดับภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนกับระดับการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนมินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 รวมถึงศึกษาระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนกับการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน เพื่อพิจารณาแนวโน้มความสัมพันธ์ นำไปสู่แนวทางการพัฒนาสมรรถนะเพื่อความยั่งยืนของผู้นำและแนวทางการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (ESD) ให้สำเร็จตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในปี พ.ศ. 2573 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนมวินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนมวินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนกับการบริหารงาน วิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนมวินทร์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2

สมมติฐาน

ภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการให้เกิด ทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนมวินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2

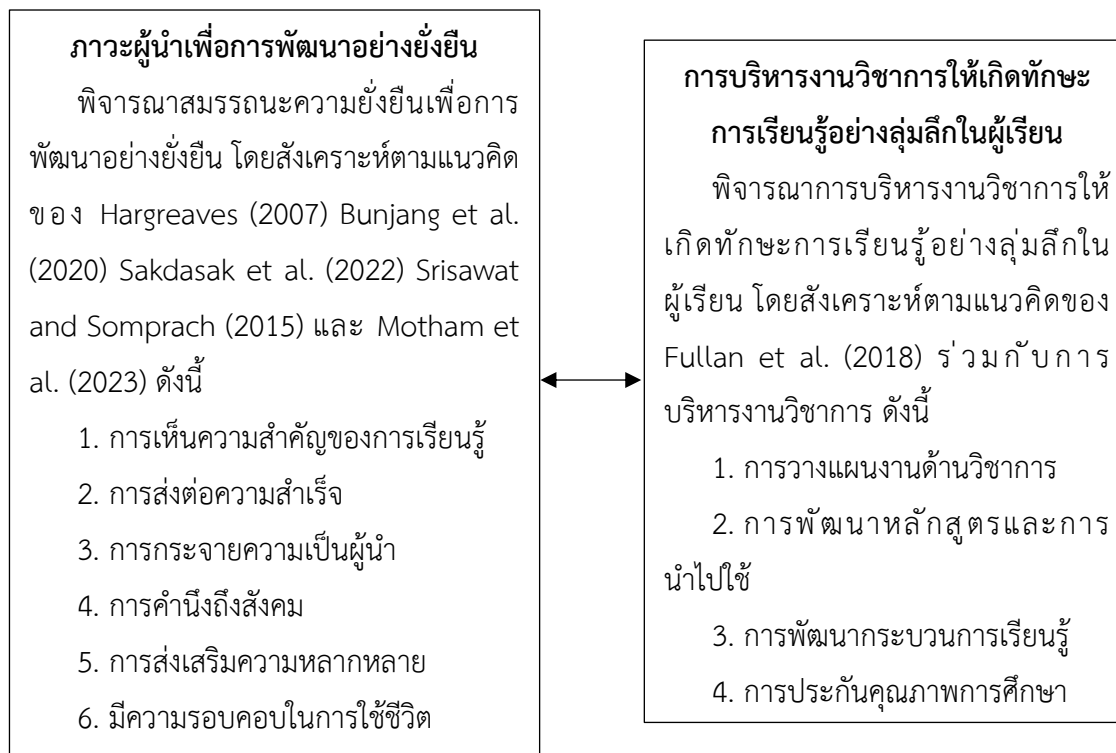
ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปร คือ ภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน พิจารณาจากสมรรถนะความยั่งยืนตาม แนวคิดของ Hargreaves (2007) Bunjang et al. (2020) Sakdasak et al. (2022) Srisawat and Somprach (2015) และ Motham et al. (2023) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนี้ 1) การเห็น ความสำคัญของการเรียนรู้ 2) การส่งต่อความสำเร็จ 3) การกระจายความเป็นผู้นำ 4) การคำนึงถึง สังคม 5) การส่งเสริมความหลากหลาย 6) มีความรอบคอบในการแก้ปัญหา และ 7) การเรียนรู้ ประสบการณ์ในอดีต

การบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน พิจารณาจากการ บริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน โดยสังเคราะห์ตามแนวคิดของ Fullan et al. (2018) ร่วมกับการบริหารงานวิชาการ ดังนี้ 1) การวางแผนงานด้านวิชาการ 2) การพัฒนา หลักสูตรและการนำไปใช้ 3) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และ 4) การประกันคุณภาพการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์

ภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้ผู้อำนวยการโรงเรียนในสหวิทยาเขตนวนิพนธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยพิจารณาความสามารถ พฤติกรรม สรรถนะเพื่อความยั่งยืน ดังนี้

- 1) การเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ คือ ผู้นำส่งเสริมการพัฒนาทั้งตนเองและทีมงานอย่างต่อเนื่อง มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ต่อสถานการณ์ต่าง ๆ
- 2) การส่งต่อความสำเร็จ คือ ผู้นำสร้างและส่งเสริมความสามารถของทีม แบ่งปันความรู้และโอกาส
- 3) การกระจายความเป็นผู้นำ คือ ผู้นำมีการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบ เพื่อส่งเสริมให้ทุกคนมีบทบาทในการนำและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น
- 4) การคำนึงถึงสังคม คือ ผู้นำสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบต่อสังคม และบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน

5) การส่งเสริมความหลากหลาย คือ ผู้นำมุ่งเน้นสร้างสภาพแวดล้อมที่ยอมรับความแตกต่าง เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม และเชื่อมั่นในประสิทธิภาพ

6) มีความรอบคอบในการใช้ชีวิต คือ ผู้นำมีการตัดสินใจ แก้ไขปัญหา โดยคำนึงถึงผลกระทบ ในทุก ๆ ด้าน และจัดลำดับความสำคัญ

7) การเรียนรู้ประสบการณ์ในอดีต คือ ผู้นำรู้จักตนเอง ใช้บทเรียนจากความสำเร็จและความล้มเหลวที่ผ่านมาในการพัฒนาตนเองและองค์กร มีการวิเคราะห์เหตุและผลและตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล

การบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน หมายถึง การดำเนินการ เพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถค้นพบความสนใจ ความถนัด ความสามารถของตนเอง เกิดทักษะที่สำคัญต่อการประกอบอาชีพ นำไปสู่ทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึก โดยออกแบบการเรียนรู้อาศัยการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน พร้อมทั้งเชื่อมโยงเข้ากับประสบการณ์ในชีวิตจริง เพื่อส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน โดยต้องออกแบบกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ และความสามารถในการแก้ปัญหาที่พบในชีวิตประจำวัน สำหรับในด้าน การปฏิบัติการสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกและรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเอง อย่างสร้างสรรค์ ใช้แนวทางการเรียนรู้ผ่านประเด็นปัญหา ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิผลของการสอนเชิงนวัตกรรม และมีการใช้ความร่วมมือทางการเรียนรู้จากทุกภาคส่วนมาปรับใช้ในการบริหารงานวิชาการ โดยพิจารณาการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน ดังนี้

1) การวางแผนงานด้านวิชาการ คือ สถานศึกษามีการวางแผนงานวิชาการให้สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษา วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและปรับเปลี่ยนการวางแผน ให้เหมาะสม มีการดำเนินการวิจัยส่งเสริมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของ ผู้เรียน จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่น ใช้การนิเทศการศึกษาโดยใช้การ เรียนรู้ร่วมกัน

2) การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ คือ มีการประเมินผล สะท้อนคิด เพื่อนำไปสู่ การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและการเปลี่ยนแปลงในสังคม ออกแบบ การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกและรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเองอย่างสร้างสรรค์ ใช้แนวทางการเรียนรู้ผ่านประเด็นปัญหา มีการเชื่อมโยงบูรณาการกับชีวิตจริงตามบริบทของชุมชน ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดกับแนวทางการสอนเชิงนวัตกรรม

3) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ คือ มีการใช้แหล่งเรียนรู้ให้เกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สร้างสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ พัฒนาศักยภาพความสามารถของผู้เรียน มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการส่งเสริมการเรียนรู้

4) การประกันคุณภาพการศึกษา คือ สถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาการศึกษา ตามบริบทของสถานศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือทางการเรียนรู้จากทุกภาคส่วน มีการนำผลการสะท้อนการเรียนรู้มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการให้ตรงตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถของผู้เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนมินทร์ สพม. กท 2 จำนวนทั้งสิ้น 80 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 66 คน สุ่มตัวอย่างแบบง่ายกระจายทั่วทุกหน่วยของประชากร

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามประเมินภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้ของกลุ่มลูกในผู้เรียนของโรงเรียนตนเอง โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ Likert (Srisa-ard, 2013) ซึ่งมีการดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) เมื่อพิจารณารายข้อมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.67 ในทุกข้อ จากนั้นมีการทดลองเก็บข้อมูล (try out) กับกลุ่มโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และทำการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามประเมินภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 แบบสอบถามประเมินการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้ของกลุ่มลูกในผู้เรียน พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่ออธิบายจุดมุ่งหมายและความสำคัญของการวิจัย พร้อมทั้งขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม
- 2) ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมกับ Google Form ฉบับสมบูรณ์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้กลับคืนจำนวน 53 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ

80.30 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ผลการวิจัย ตามเกณฑ์ของ Babbie (2014) กล่าวว่า การตอบกลับของแบบสอบถามอย่างน้อยร้อยละ 70 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพียงพอสำหรับการวิเคราะห์และรายงานผลการวิจัย

3) ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีการกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (Srisa-ard, 2013)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 คือ มีระดับภาวะผู้นำหรือระดับการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 คือ มีระดับภาวะผู้นำหรือระดับการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก
 ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 คือ มีระดับภาวะผู้นำหรือระดับการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 คือ มีระดับภาวะผู้นำหรือระดับการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 คือ มีระดับภาวะผู้นำหรือระดับการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) (r) โดยใช้เกณฑ์ การแปลความหมาย ดังนี้ (Srisa-ard, 2013)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.71-1.00	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.31-0.70	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.01-0.30	หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับต่ำ
ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.00	หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนมวันมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนมวินทร์
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2

(n = 53)

ภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับภาวะผู้นำ
1. การเห็นความสำคัญของการเรียนรู้	4.18	0.611	มาก
2. การส่งต่อความสำเร็จ	4.25	0.638	มาก
3. การกระจายความเป็นผู้นำ	4.00	0.677	มาก
4. การคำนึงถึงสังคม	4.16	0.715	มาก
5. การส่งเสริมความหลากหลาย	4.01	0.798	มาก
6. การมีความรอบคอบในการใช้ชีวิต	4.13	0.635	มาก
7. การเรียนรู้ประสบการณ์ในอดีต	4.09	0.777	มาก
รวม	4.12	0.616	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนมวินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.616) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับสูงสุด คือ ด้านการส่งต่อความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.638) และในด้านการกระจายความเป็นผู้นำ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.677)

2. ผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างกลุ่มลึกในผู้เรียน ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนมวินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างกลุ่มลึกในผู้เรียน ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนมวินทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2

(n = 53)

การบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้ อย่างกลุ่มลึกในผู้เรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการ บริหารงานวิชาการ
1. การวางแผนงานด้านวิชาการ	4.22	0.575	มาก
2. การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้	4.21	0.638	มาก
3. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.17	0.644	มาก
4. การประกันคุณภาพการศึกษา	4.27	0.593	มาก
รวม	4.22	0.559	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน ของโรงเรียนใน สหวิทยาเขตนมวันทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.559) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับสูงสุด คือ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.593) และในด้านการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.644)

3. ผลการศึกษาคความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนกับการบริหารงาน วิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนมวันทร์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาคความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนกับการบริหารงาน วิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน โรงเรียนในสหวิทยาเขตนมวันทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2

(n = 53)

ภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน	การบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้ อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน				
	การวางแผนงาน ด้านวิชาการ	การพัฒนา หลักสูตรและการ นำไปใช้	การพัฒนา กระบวนการเรียนรู้	การประกัน คุณภาพการศึกษา	(Ytot)
การเห็นความสำคัญของการเรียนรู้	0.73**	0.64**	0.66**	0.68**	0.75**
การส่งเสริมความสำเร็จ	0.63**	0.54**	0.68**	0.67**	0.69**
การกระจายความเป็นผู้นำ	0.73**	0.64**	0.67**	0.72**	0.76**
การคำนึงถึงสังคม	0.59**	0.61**	0.70**	0.66**	0.69**
การส่งเสริมความหลากหลาย	0.64**	0.61**	0.67**	0.72**	0.72**
การมีความรอบคอบในการใช้ชีวิต	0.70**	0.67**	0.71**	0.70**	0.76**
การเรียนรู้ประสบการณ์ในอดีต	0.77**	0.67**	0.68**	0.74**	0.78**
(Xtot)	0.77**	0.70**	0.76**	0.78**	0.82**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนมีความสัมพันธ์กับการบริหารงาน วิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน โรงเรียนในสหวิทยาเขตนมวันทร์ สห. กท 2 ใน ภาพรวม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r = 0.82^{**}$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนา

พัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่า การเรียนรู้ประสบการณ์ในอดีตมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียนอยู่ในระดับสูง ซึ่งมีค่ามากที่สุด ($r = 0.78^{**}$) และด้านการส่งต่อความสำเร็จกับด้านการคำนึงถึงสังคมมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียนน้อยที่สุด โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันอยู่ในระดับปานกลาง ($r = 0.69^{**}$) ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการศึกษาภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนวนรินทร์ สพม. กท 2 โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนในสหวิทยาเขตนวนรินทร์เป็นโรงเรียนในเมืองและอยู่ในเขตชุมชน ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ถึงขนาดใหญ่พิเศษ ทำให้มีคณะผู้บริหารครอบคลุมทุกฝ่ายงาน มีการแบ่งฝ่ายงานอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาตนเอง เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ จนเกิดความชำนาญในการทำงาน นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับที่ Sakdasak et al. (2022) ได้ศึกษาระดับภาวะผู้นำที่ยั่งยืนของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี พบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับสูงสุด คือ ด้านการส่งต่อความสำเร็จ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ว่า ความยั่งยืนของผู้นำคือการส่งต่อ ถ่ายทอดประสบการณ์ที่ควรนำไปปรับใช้และพัฒนาต่อไป และในด้านการกระจายความเป็นผู้นำ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่ค่าเฉลี่ยยังอยู่ในระดับมากเมื่อเทียบกับเกณฑ์ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ว่าอาจมีเหตุผลจากการกังวลในการตัดสินใจของทีมงาน ซึ่งสอดคล้องกับที่ Saiphayasri et al. (2023) ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สพป.สุรินทร์ เขต 3 พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำด้านการตัดสินใจมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คณะครูส่วนใหญ่ประเมินสภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำแบบกระจายความเป็นผู้นำด้านการตัดสินใจและด้านวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับน้อย ทำให้เห็นว่าผู้นำส่วนใหญ่ยังมีความกังวลในการตัดสินใจ และอาจมีวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมในระดับไม่สูงมาก ผู้นำจึงอาจกังวลในการตัดสินใจของทีมงาน ทำให้ภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในด้านการกระจายความเป็นผู้นำ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. การบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนวนรินทร์ สพม. กท 2 โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนในสหวิทยาเขตนวนรินทร์เป็นโรงเรียนในเมืองและอยู่ในเขตชุมชน ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ถึงขนาดใหญ่พิเศษ จึงมีความพร้อมของกระบวนการจัดการเรียนรู้ สื่ออุปกรณ์ เทคโนโลยี รวมถึงการได้รับความร่วมมือจากชุมชน เกิดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งจะช่วยให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับสูงสุด คือ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

อาจเป็นเพราะว่า การประกันคุณภาพการศึกษา มีการกำหนดเป้าหมายตามบริบทของสถานศึกษา ชุมชน มีการนำผลการสะท้อนการเรียนรู้มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตรงตามความสนใจ ความถนัด ความสามารถของผู้เรียน ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับที่ Sakdasak et al. (2022) พบว่า การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และจากที่ผู้วิจัย ได้ศึกษา พบว่า ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งหากพิจารณาในรายละเอียดของ การพัฒนาระบบการเรียนรู้ จะรวมถึงการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลาย ซึ่งการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลายเป็นการเปิดโอกาสให้การเรียนรู้ของนักเรียนสามารถเข้าถึงการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันของสังคม นำมาสู่การส่งเสริมศักยภาพในด้านต่าง ๆ ของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถ ค้นพบความสนใจ ความสามารถของตนเอง ซึ่งการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลายอาจเป็นสิ่งที่ต้อง พัฒนาทั้งผู้บริหารและครูที่มีช่วงวัยแตกต่างกัน เพื่อนำไปสู่การสร้างทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกใน ผู้เรียนและการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนกับการบริหารงานวิชาการให้เกิด ทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนวนรินทร์ สพม. กท 2 ในภาพรวมมี ความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะหาว่า หากผู้นำมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ มีการส่งเสริมความ หลากหลาย จะสอดคล้องกับการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน ทำให้ ผู้เรียนสามารถค้นพบความต้องการ ความสนใจ ความถนัดของตนเอง รวมถึงส่งเสริมความสามารถของ ผู้เรียน ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับที่ Sakdasak et al. (2022) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำที่ยั่งยืนกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ พบว่า อยู่ในระดับสูง และจากที่ผู้วิจัยได้ ศึกษาเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่า การเรียนรู้ประสบการณ์ ในอดีตมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียนอยู่ใน ระดับสูง ซึ่งสามารถพิจารณาได้ว่า ประสบการณ์จะช่วยพัฒนาทักษะได้ดีกว่าการเรียนรู้จากทฤษฎี ซึ่ง สอดคล้องกับที่ Kolb (1984) อธิบายแนวคิดที่สำคัญว่า ประสบการณ์มีผลต่อการพัฒนาทักษะการ วางแผน และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ประสบการณ์ในอดีตกับการวางแผนงานด้าน วิชาการ ซึ่งมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง และมีค่ามากที่สุด ทำให้พบว่าแนวคิดที่ว่าประสบการณ์มีผล ต่อการพัฒนาทักษะการวางแผนเป็นแนวคิดที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เป็น รายด้านของภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนกับการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่ม ลึกในผู้เรียน พบว่า มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงในหลายด้าน ได้แก่ การเห็นความสำคัญของการ เรียนรู้ อาจเป็นเพราะว่า หากผู้นำเห็นความสำคัญของการเรียนรู้จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาวิสัยทัศน์ ช่วยให้ผู้ผู้นำมองเห็นภาพรวม สามารถรับมือกับความท้าทายที่ซับซ้อนในปัจจุบัน รวมถึงช่วยส่งเสริมให้

บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนสอดคล้องกับที่ Yaakob et al. (2020) ได้ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของภาวะผู้นำที่ยั่งยืน ซึ่งการมุ่งเน้นที่ผู้เรียนและการเรียนรู้อย่างลุ่มลึก ผู้นำมีการสนับสนุนและติดตามพัฒนาครู ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้ตามความต้องการของผู้เรียน นำไปสู่ความยั่งยืน ต่อมาคือด้านการกระจายความเป็นผู้นำ อาจเป็นเพราะว่า การกระจายความเป็นผู้นำช่วยให้เกิดมุมมองที่หลากหลาย ครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ต่อมาคือด้านการส่งเสริมความหลากหลาย อาจเป็นเพราะว่า เมื่อผู้นำเข้าใจในความหลากหลาย จะส่งต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยตอบสนองรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างของผู้เรียน ให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนได้ ต่อมาคือด้านการมีความรอบคอบในการใช้ชีวิต อาจเป็นเพราะว่า หากผู้นำมีความรอบคอบในการทำงาน จะนำไปสู่การวางแผนการบริหารงานวิชาการได้อย่างเป็นระบบ ตัดสินใจได้อย่างรอบด้าน และสุดท้ายคือด้านการเรียนรู้ประสบการณ์ในอดีต อาจเป็นเพราะว่า ผู้นำได้นำบทเรียนมาปรับปรุงการบริหารงานวิชาการ ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ช่วยในการตัดสินใจด้านต่าง ๆ นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างลุ่มลึก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา พบว่า

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการกระจายความเป็นผู้นำให้มากขึ้น โดยการมอบหมายอำนาจในการตัดสินใจให้กับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในการบริหารจัดการภายในกลุ่มสาระ ควรจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนางานวิชาการ
- 2) ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนให้กับครูทุกช่วงวัย โดยแบ่งเป็นระดับพื้นฐานและระดับก้าวหน้า ส่งเสริมให้ครูพัฒนานวัตกรรมการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน
- 3) จากผลการศึกษา ภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตนมวันท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ในด้านการเรียนรู้ประสบการณ์ในอดีตมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียนมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับประสบการณ์ทำงาน ทั้งที่เกิดผลสำเร็จและส่วนที่ควรพัฒนา วางแผนแนวทางในการบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด รวมถึงสานต่อแนวทางปฏิบัติที่ดี นำสู่วัฒนธรรมองค์กร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการกระจายความเป็นผู้นำในสถานศึกษา ศึกษารูปแบบการกระจายความเป็นผู้นำที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในประเทศไทย รวมถึงศึกษาแนวทางการเสริมสร้างความมั่นใจในการตัดสินใจให้กับครูผู้นำ
- 2) ควรศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีของครูแต่ละช่วงวัย แนวทางการพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลของครูที่มีประสิทธิภาพ
- 3) ควรศึกษาภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการให้เกิดทักษะการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกในผู้เรียน

References

- Babbie, E. R. (2014). *The practice of social research* (14th ed.). Cengage Learning.
- Bunjang, S., Wichitpatcharaporn, W., & Sakulthanasak Moore, K. (2020, March 20-21). *The relationship between sustainable leadership of administrators and effectiveness of school under Nonthaburi Primary Educational Service Area Office 1*. [Paper presentation]. Vongchavalitkul University National Conference 2020, Nakhon Ratchasima, Thailand. <https://edad.edu.ku.ac.th/Thesis%20IS%2026/36%20%20Suwittra%20%20Bunjan.pdf> in Thai]
- Fullan, M., Quinn, J., & McEachen, J. (2018). *Deep learning: engage the world change the world*. Corwin Press.
- Hargreaves, A. (2007). Sustainable leadership and development in education: Creating the future, conserving the past. *European Journal of Education*, 42(2), 223-233. https://www.erst.ie/wp-content/uploads/Sustainable-Leadership-and-Development-in-Education_Andy-Hargreaves.pdf
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Motham, T., Phengsawat, W., & Pheasa, E. (2023). The Factor of Sustainable Leadership for School Administrators under the Educational Service Area Office Nakhon Phanom. *The Journal of Research and Academic*, 6(3), 77-92. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra/article/view/260227/176870> [in Thai]

- Office of the Basic Education Commission. (2023). *Policy and focus of the Office of the Basic Education Commission for the fiscal year 2023*.
<https://www.obec.go.th/archives/814223> [in Thai]
- Phonlchan, T. (n.d.). *Deep learning and reflective thinking*.
http://www.med.nu.ac.th/dpMed/fileKnowledge/80_2016-12-06.pdf [in Thai]
- Saiphayasri, T., Yordsala, S., & Kakkaew, V. (2023). Guidelines for the Distributed Leadership Development of School Administrators under the Surin Primary Educational Service Area Office 3. *Journal of Academic Surindra Rajabhat*, 18(1), 15-28. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sskrujournal/article/view/264634/181992> [in Thai]
- Sakdasak, W., Pranpa, M., & Srimarut, B. (2022). Development Guidelines for Sustainable leadership and Academic Administrative Efficiency of School Administrators under the Secondary Educational Service Area Office Nonthaburi. *Journal of Education Studies*, 50(1), Article 9. <https://doi.org/10.58837/CHULA.EDUCU.50.1.8> [in Thai]
- Srisawat, T., & Somprach, K. (2015). Sustainable Leadership of School Principal in School Under The Secondary Educational Service Area Office 19. *Journal of Education KHON KAEN UNIVERSITY*, 38(4), 57-64. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDKKUJ/article/view/48494/40293> [in Thai]
- Srisa-ard, B. (2013). *Introduction to research* (9th ed.). Suweeriyasan. [in Thai]
- Supapoj, N. (2021). Development of self-understanding in education and career to prepare for a career of students in Mattayomsuksa 3 of schools in Chatuchak and Ladprao districts. *Academic Journal of North Bangkok University*, 10(2). <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/NBU/article/view/249125/169320> [in Thai]
- Suwani, S. (2012). Key Factors for Sustainable Leadership. *Parichart Journal Thaksin University*, 25(1), 77-85. [in Thai]
- Yaakob, M. F. M., Hashim, N. H., Yusof, M. R., Fauzee, M. S. O., Aziz, M. N. A., Khun-Inkeeree, H., Habibi, A., & Bing, K. W. (2020). Critical Success Factors of Sustainable Leadership: Evidence from high-achievement School. *Universal Journal of Educational Research*, 8(5), 1665-1675.
<https://doi.org/10.13189/ujer.2020.080502>

บทพินิจหนังสือ (Book Review)

ตาย-เป็น

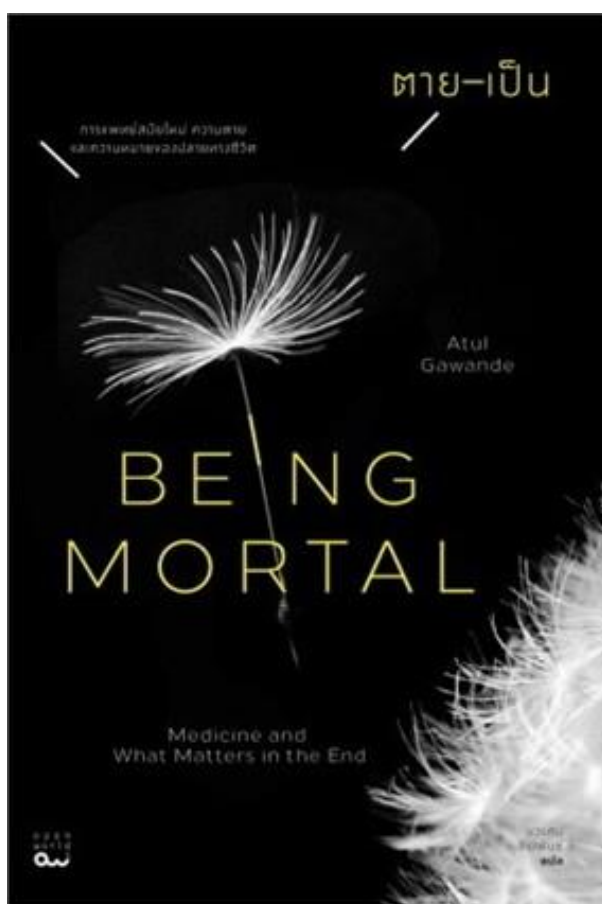
Being Mortal: Medicine and What Matters in the End

วรรณดี สุทธิธารากร

สาขาวิชาอาชีวศึกษา ภาควิชาอาชีวศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Wandee Sutthinarakorn

Vocational Education Division, Department of Vocational Education, Faculty of Education, Kasetsart University

บทคัดย่อ

ตาย-เป็น เป็นหนังสือที่สะท้อนความจริงของการมีชีวิตอยู่ที่ทุกคนต่างต้องเดินไปจนถึงจุดสุดท้ายของชีวิต แต่ละบทของการเดินทางของการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ทุกคนไม่อาจหลีกเลี่ยง วิทยาศาสตร์การแพทย์มีบทบาทสำคัญในการรักษา ดูแล และป้องกันสุขภาพ ซึ่งหลายครั้งที่วิทยาศาสตร์สามารถเอาชนะธรรมชาติ และหลายครั้งวิทยาศาสตร์กลับไม่สามารถเอาชนะธรรมชาติ แน่แน่นอนว่าความก้าวหน้าทางการแพทย์มีบทบาทในการรักษาสุขภาพ ซึ่งบางครั้งอาจเกินเลยความพอดี ความพยายามในการยื้อรักษาบางครั้งอาจไม่เป็นผลดีแก่คนไข้ การปล่อยให้ทุกสภาวะของชีวิตได้มีโอกาสของการมีชีวิตที่ดีมีความสำคัญยิ่ง แม้ในยามที่ต้องเจ็บป่วยแบบ

ประคับประคอง ผู้ป่วยยังมีสิทธิ์ที่จะมีชีวิตที่ดี การได้เข้าใจในสภาวะของความจริง การยังชีวิตที่ไม่ประมาท การเปิดพื้นที่ของการฟังเสียงของคนไข้และแพทย์ถือเป็นสิ่งสำคัญของการทำหน้าที่ของความ เป็นและตายอย่างมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

คำสำคัญ: ตาย-เป็น วิทยาศาสตร์การแพทย์ การมีชีวิตที่ดี

Abstract

Being Mortal is a book that reflects the truth of life that everyone must walk until the end of their life. Every chapter of the journey of birth, aging, illness and death is something that no one can escape. Medical science plays a crucial role in the treatment, care and prevention of health. Many times, science can overcome nature and many times, science cannot overcome nature. Of course, medical advances play a role in maintaining health, sometimes beyond what is reasonable. Attempts to prolong treatment sometimes do not benefit patients. It is very important to allow all conditions of life to have a chance of having a good life. Even in times of palliative illness, patients still have the right to have a well being. Understanding the reality of life, living life without being careless. Opening up spaces for patients and doctors to listen to their voices is an important part of performing life and death duties with human dignity.

Keywords: Being Mortal, Medical Science, Well Being

การเดินทางไปสู่ความหมายของหนังสือ

ตาย-เป็น เป็นหนังสือที่เขียนโดย ศัลยแพทย์ อาร์ทูล กวานตี แปลโดย บวรศม สิริระพันธุ์ ตีพิมพ์เผยแพร่ในปี พ.ศ.2559ถ่ายทอดเรื่องราวของความเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นกับบุคคล และปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างแพทย์กับคนไข้ที่มีมุมมองและความคาดหวังที่ไม่ได้เป็นอย่างเดียวกันทั้งหมด เป้าหมายของแพทย์คือปรารถนาของการหายจากการเจ็บป่วย ซึ่งแพทย์เองตระหนักดีว่าอาจเป็นไปได้ แต่เลือกที่จะต่อสู้ในแบบของแพทย์ และอาจให้ความหวังซึ่งเป็นสิ่งที่คนไข้และญาติปรารถนา การผ่านเวลาของชีวิตที่ไปสู่ช่วงสุดท้ายของชีวิตจึงไม่ได้ผ่านการเตรียมตัวอย่างถูกต้อง การตั้งคำถามของผู้เขียนผ่านบทบาทที่เกิดขึ้นระหว่างแพทย์และคนไข้ทั้งเรื่องของการทำหน้าที่แพทย์ที่ช่วยยื้อคนไข้ได้เพียงร่างกาย อาจละเลยต่อความเป็นมนุษย์ และการไม่ได้ฟังเสียงหรือเจตจำนงของคนไข้อาจไม่ช่วยให้คนไข้จากไปในสถานะที่ดี

ในห้วงเวลาที่สังคมยุโรปกำลังผันผ่านสู่สังคมที่มีผู้สูงอายุจำนวนมาก การใช้ชีวิตของคนที่มีพื้นฐานเป็นปัจเจกชน การดำรงชีวิตพื้นฐานที่มีความเป็นส่วนตัวสูง แต่เมื่อวันหนึ่งคนจำนวนมากต่างอยู่ในชะตากรรมเดียวกัน ที่วันหนึ่งต่างคนต่างต้องจากโลกนี้ไป ซึ่งแม้ว่าวิทยาการทางการแพทย์จะพัฒนาก้าวหน้าและช่วยให้คนมีอายุขัยที่นานขึ้น แต่ทุกคนต่างถึงวันต้องจากลา การเตรียมพร้อมในทางปัจเจกและความเป็นสังคมจึงมีความสำคัญ นั่นหมายถึงการเรียนรู้ที่ช่วยให้การดำรงอยู่ของคนในสังคมมีความหมายและสามารถมีชีวิตที่ดีไม่ว่าเราอยู่ในสภาพใด นายแพทย์อาร์ทูล กวานตี ได้เปิดมิติ

ของมุมมองใหม่ของคนในวิชาชีพแพทย์ที่นำสู่การมุ่งที่เป้าหมายร่วมกับคนไข้ เคารพในเจตจำนงของผู้ป่วย ฟังเสียงแห่งความรู้สึกที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจและสร้างการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการเดินทางไปสู่จุดสุดท้ายของชีวิตเต็มไปด้วยศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ในคำถามสะท้อนใจของผู้เขียน จะมีประโยชน์ใดเมื่อการยื้อชีวิตของคนไข้ได้มาแต่เพียงร่างกายที่หายใจได้ สิ่งนี้ไม่อาจเรียกว่าความสำเร็จในการใช้ความรู้ของแพทย์ การใช้ความรู้ทางการแพทย์ที่เปี่ยมด้วยเมตตาจึงมีอาจยืนอยู่หลักการทางวิทยาศาสตร์โดยลำพัง

การประกอบสร้างความรู้ในวิชาชีพแพทย์ การกล่าหาญที่จะสื่อสารความจริงกับคนไข้และญาติ คนไข้เป็นเรื่องสำคัญ แต่กระบวนการดังกล่าวไม่ใช่เรื่องง่าย การให้ความรู้ที่ถูกต้อง การเปิดใจรับฟัง ความคิด ความรู้สึก ความเชื่อของคนไข้ อาจตอบไม่ได้ด้วยเหตุผลอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ แต่หน้าที่แพทย์ต้องเปิดใจรับฟังและสื่อสาร 2 ทางจนกว่าความเข้าใจจะอยู่บนฐานของเหตุผลและความรู้สึกที่รับได้แน่นอนว่าเราคงหลีกเลี่ยงคำว่า “การทำหน้าที่ด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” คงไม่ได้ แต่จะมีแพทย์กี่คนที่กลับมาในบทบาทนี้ได้ด้วยภาระหน้าที่ของแพทย์นั้นหนักอึ้งอยู่แล้ว แต่การทำหน้าที่ที่จำเป็นนี้ย่อมต้องใช้หัวใจของความเมตตา และความพยายามอย่างมาก โดยเฉพาะเมื่อสังคมมีความเหลื่อมล้ำที่เรื่องความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงสถานะทางสังคมที่แตกต่างกันอย่างเหลือประมาณ การเรียกร้องต่อบุคลากรทางการแพทย์จึงต้องใช้ความเข้าใจของคนในสังคมเช่นกัน การสื่อสารความเข้าใจจึงมีความหมายลึกซึ้งที่มีเบื้องลึกของความแตกต่างทางความรู้ ความคิด และการกระทำ แน่แน่นอนว่าความรู้การเรียนรู้จึงมีบทบาทสำคัญต่อความเข้าใจในคราที่มนุษย์มีความสัมพันธ์ต่อกัน

การออกแบบของสังคมยุโรปที่มีพื้นฐานของปัจเจกชน ได้เคลื่อนไปสู่การออกแบบในรูปของชุมชน โดยรัฐได้สร้างชุมชนให้ผู้สูงอายุมาอยู่ร่วมกัน กลายเป็นกลุ่มเพื่อนที่ร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมช่วยเหลือและสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีกิจกรรมร่วมเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม รวมถึงการจัดบริการทางการแพทย์เพื่อให้การใช้ชีวิตของคนไข้ได้มีคุณภาพชีวิตที่ดี แต่ผู้สูงอายุจำนวนมากเหมือนกันที่เลือกจะใช้ชีวิตในชุมชนปรกติ ใช้ชีวิตโดยลำพัง บ้างก็ใช้ชีวิตกับครอบครัว กับเพื่อนบ้าน อยู่ในสังคมที่มีทั้งคนป่วยและไม่ป่วย มีชีวิตร่วมกันกับคนหลากหลายวัย ซึ่งการเลือกที่จะใช้ชีวิตในชุมชนแบบเดิมหรือแบบชุมชนสร้างใหม่ขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละบุคคล การออกแบบที่มีทางเลือกชี้ให้เห็นการเตรียมตัวต่ออนาคตของภาครัฐโดยคำนึงถึงประโยชน์สุขของคนในสังคม

เราทุกคนต่างต้องเผชิญกับช่วงสุดท้ายของชีวิต การผ่านระยะของการประคับประคอง (Palliative Care) เป็นระยะที่ยากยิ่งของช่วงที่มีชีวิตอยู่ ผู้เขียนได้สะท้อนให้ถึงความสำคัญของความเป็นมนุษย์ที่แม้ว่าผู้ป่วยจะอยู่ในระยะประคับประคอง หรือช่วงสุดท้ายของชีวิต (End of life) ต่างมีสิทธิ์ที่จะมีชีวิตที่ดี (Well being) ได้ตามสภาพจริง และเชื่อว่าการมีชีวิตที่ดีสามารถเกิดขึ้นในทุกระยะของการมีชีวิตอยู่ ศาสนาได้ถูกกล่าวถึงในฐานะที่มีบทบาทในการประคับประคองความรู้สึกไปกับสภาพร่างกายที่เริ่มเดินทางไปสู่การมีอยู่และการแตกดับ การเผชิญต่อความจริงอย่างกล้าหาญถูกกล่าว

ไว้ก่อนบทส่งท้ายของเล่ม บทสนทนาของนักปรัชญาถูกนำมากล่าวถึงในมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งช่วยให้ผู้อื่นได้ทบทวนความคิดของตนเองว่าเห็นด้วยกับความคิดใด ซึ่งเชื่อมโยงมาถึงความคิดของตนเองว่า แล้วเราคิดเห็นกับความกล้าหาญอย่างไร ซึ่งท้าทายว่าเมื่อบทบาทของตนเองเมื่อมาถึง ณ วันนั้น เราจะตัดสินใจด้วยความกล้าหาญแบบไหน จากคำถามที่ดูเหมือนง่าย เช่น “ความกล้าหาญคืออะไร”

คำตอบ “ความกล้าหาญคือความทรหดอดทนของจิตวิญญาณในระดับหนึ่ง” คำถามต่อมา “ความทรหดอดทนอย่างชาญฉลาด? แล้วไม่ฉลาดได้หรือไม่” บทสนทนาที่นำมาสู่ข้อสรุปที่ว่า ความกล้าหาญอาจหมายถึงความทรหดอดทนอย่างชาญฉลาด เมื่อแก้ตัวเจ็บป่วย เราจำเป็นต้องมีความกล้าหาญอย่างน้อย 2 ประเภท คือ ความกล้าหาญในการเผชิญหน้ากับความจริงเกี่ยวกับความตายหรือความกล้าหาญในการแสวงหาความจริงของสิ่งที่เราควรกลัว และสิ่งที่เราควรคาดหวัง ความกล้าหาญประเภทนี้เป็นเรื่องยากอยู่แล้ว แต่ที่น่าหวาดหวั่นกว่าคือความกล้าหาญประเภทที่ 2 คือความกล้าหาญในการกระทำบางสิ่งบางอย่างเกี่ยวกับความจริงที่เราค้นพบ ปัญหาคือบ่อยครั้งที่เรามองทางเลือกอันชาญฉลาดได้ไม่ชัดเจน เพราะความไม่แน่นอน มันจึงเป็นเรื่องยากที่จะรู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต และมันเป็นเรื่องยากที่จะรู้ได้ว่าเราควรทำสิ่งใด แต่สุดท้ายเราตระหนักถึงความท้าทายในระดับพื้นฐานกว่านั้นคือการที่คนคนหนึ่งต้องตัดสินใจเลือกว่าสิ่งใดสำคัญที่สุด ระหว่างความกลัวกับความหวังของคนนั้น

นายแพทย์บวรศักดิ์ สมหิระพันธ์ ผู้เขียนคำนิยาม ได้ตั้งคำถามถึงความกล้าหาญในบทท้ายของหนังสือว่า บทบาทที่แพทย์อยู่ในภาวะของการควบคุมเกือบเบ็ดเสร็จที่การแพทย์มีต่อมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมนุษย์ที่มีเพียงลมหายใจอยู่ในร่างที่กำลังแตกสลาย บ่อยครั้งที่แพทย์ทำให้ผู้ป่วยและญาติยอมรับได้อย่างยากยิ่งว่ากำลังต่อสู้อยู่กับสิ่งที่ไม่มีความหวัง ความสามารถในการนำผู้ป่วยกลับมาได้แต่เพียงร่างกายที่ไร้ความเป็นมนุษย์ ท้ายที่สุดการถูกตั้งคำถามว่า นี่คือการสำเร็จหรือความพ่ายแพ้ของระบบการแพทย์กันแน่ การถ่ายทอดสัมพันธภาพ ของแพทย์และผู้ป่วยที่อยู่บนพื้นฐานวิทยาศาสตร์ของความไร้เหตุผล เตรียมไปด้วยการฉายภาพของอารมณ์ความรู้สึก ความคาดหวัง และความขัดแย้ง ในท่ามกลางการปรับตัวที่ดำเนินไป การกำหนดจุดจบจนถึงวันสุดท้ายและการสะท้อนให้เห็นทัศนคติทางการแพทย์ใหม่ ๆ ที่เคลื่อนไปสู่การปรับเปลี่ยนวิธีคิดที่ต้องการให้ผู้ป่วยและการให้การรักษายู่บนการตีความเพื่อกำหนดความหมายใหม่ เพื่อให้การตายถูกยอมรับในฐานะสัจธรรมของชีวิต ไม่ใช่ความล้มเหลวทางการแพทย์ ผศ.ดร. ภาวิกา ศรีรัตนบัลล์ ผู้ให้คำนิยามอีกคนในหนังสือเล่มนี้ กล่าวว่า เราจะต้องการสิ่งใดจากชีวิตมากกว่าความตายที่สงบและสง่างาม “ตายเยี่ยงมนุษย์” คือคำตอบของหนังสือเล่มนี้

กลับมาที่แรงบันดาลใจของผู้เขียน นายแพทย์อาทูล กวานันต์ ผู้ผ่านชีวิตในโรงเรียนแพทย์ แต่สะท้อนว่า การเรียนรู้จากการผ่าศพแต่กลับไม่ได้เรียนรู้เรื่องความตาย ตำราเรียนแทบจะไม่มีอะไรที่เกี่ยวข้องกับความชรา ความเปราะบางของชีวิตหรือกระบวนการตาย ผู้เขียนได้เล่าเรื่องของอิวาน อิลิช

ในวัย มีอายุ 45 ปี เริ่มต้นความเจ็บป่วยจากการตกบันได และการความกังวลใจจากอาการเจ็บบริเวณ สี่ข้าง ซึ่งความเจ็บปวดรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ จนเริ่มซึมเศร้าและอ่อนแอ และในกระบวนการรักษา อีวาน เผชิญกับคำรักษาพยาบาลที่แพงขึ้นเรื่อย ๆ และการวินิจฉัยโรคที่ไม่ตรงกันของแพทย์ การเยียวยาของ แพทย์ซึ่งไม่มีผลอะไรเลย สิ่งที่เป็นความทรมานที่สุดคือการถูกทำให้เข้าใจว่า เขาเจ็บป่วยธรรมดา ไม่ ถึงกับใกล้ตาย ทำให้คนรอบตัวยอมรับคำพูดที่ไม่จริงนี้ และไม่จำเป็นต้องพูดอะไรเพียงแค่เข้ารับ การรักษา และคาดหวังว่าจะมีสิ่งที่ดีกว่าเกิดขึ้น ความหวังของคนไข้เกิดขึ้นในขณะที่สภาพจริง คนไข้ อ่อนแอและผอมแห้งกลุ่ม และเริ่มรู้สึกแล้วว่ากำลังจะเกิดอะไรขึ้น เขากลับตายและชีวิตอยู่ในความ ทุกข์อย่างแสนสาหัส แต่แพทย์ เพื่อน และครอบครัวไม่อาจยอมรับความตาย นั่นคือเสียงซึ่งทำให้อีวาน รู้สึกเจ็บปวดอย่างสาหัส ในมุมมองของนายแพทย์อาทูล กวานดี ความล้มเหลวของคนรอบข้างไม่อาจ ช่วยให้เขารู้สึกสบาย หรือยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นผลของความล้มเหลวมาจากการทำให้ถูกคาดหวัง ผู้เขียนเชื่อว่า การที่เราหลีกเลี่ยงในการพูดอย่างตรงไปตรงมาอาจเป็นเรื่องไม่ถูกต้อง ด้วยแรงบันดาลใจ ในเรื่องนี้จึงนำมาสู่การเขียนหนังสือบอกเล่าเรื่องราว

สาระของหนังสือของหนังสือพูดถึงคนไข้ในสถานะของอิสฺรณ การพูดถึงสังขารที่แตกสลาย การที่มนุษย์ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ความช่วยเหลือที่มีให้กัน การมีชีวิตที่ดีกว่า การรู้จักปล่อยวาง การอยู่บทสนทนาที่ยากลำบาก ความกล้าหาญ

เสนออย่างล้นเหลือของผู้เขียนที่เป็นบุคลากรทางการแพทย์ คือการเล่าเรื่องที่มีการอ้างอิง หลักฐานเชิงประจักษ์ ในทางวิชาการในแต่ละบทได้อย่างดีเยี่ยม การเขียนหนังสือที่บอกการเดินทางของ ชีวิตผ่านเรื่องราวของผู้ป่วยที่มีตัวตน การทำบทบาทของแพทย์และสิ่งที่มองเห็นที่ไกลไปกว่าความเป็น แพทย์ ความเป็นเพื่อนมนุษย์ การมีชีวิตที่ดีที่ไม่ว่าคนไข้จะอยู่ในสภาวะใด การรู้จักปล่อยวางและเผชิญ ความจริงอย่างกล้าหาญ และการเตรียมตัวในทุก ๆ ห้วงเวลา โดยเฉพาะเมื่อต้องไปอยู่ในบทสนทนา ของห้วงเวลาที่ยากลำบาก ทุกอย่างต้องการการเรียนรู้ ซึ่งอยู่ในความรู้ใหม่ที่มิเส้นกลางระหว่าง วิทยาศาสตร์และชีวิตจิตใจและความเป็นมนุษย์ การเล่าเรื่องในเชิงวิชาการให้ชวนติดตามจนรู้สึก ว่า ผู้อ่านได้เป็นส่วนหนึ่งของเรื่องราวในหนังสือ การใช้ภาษาที่อ่อนโยนแสดงถึงหัวใจของผู้เขียนที่ส่งผ่าน ความรู้และประสบการณ์ที่เปี่ยมด้วยคุณธรรมและความเมตตา

ในฐานะของผู้แนะนำหนังสือที่เป็นครู ถือว่าในสังคมแห่งการเรียนรู้ต้องอ่านหนังสือเล่มนี้ เพราะนี่คือความรู้ชีวิตบทหนึ่งที่ทอดยาวอยู่บนเส้นทางชีวิตไปจนถึงวันสุดท้ายที่ยากจะหาอ่านได้จาก การศึกษาในระบบ

References

- อาทูล กวานดี. (2559). *ตาย-เป็น: การแพทย์สมัยใหม่ ความตาย และความหมายของปลายทางชีวิต*. (บรรคม สิริพันธ์ แปล). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ Openworlds.

วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์

Journal of Kasetsart Educational Review

